

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Renata LAURUŠKAITĖ

**LIETUVOS 2007-2013 METŲ ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS
PANAUDOJIMO STRATEGIJOS II-SIOS PRIORITETINĖS
KRYPTIES – KONKURENCINGA EKONOMIKA –
PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2008

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Renata LAURUŠKAITĖ

**LIETUVOS 2007-2013 METŲ ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS
PANAUDOJIMO STRATEGIJOS II-SIOS PRIORITETINĖS
KRYPTIES – KONKURENCINGA EKONOMIKA –
PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

Magistro darbo autorius

(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Renata Lauruškaitė. Lietuvos 2007 – 2013 metų ES Struktūrinės paramos panaudojimo strategijos II-sios prioritetinės krypties – Konkurencinga ekonomika – perspektyvų numatymas.: viešojo administravimo magistratūros baigiamasis darbas/ mokslinis vadovas prof. Kęstutis Kriščiūnas; Šiaulių universitetas, Vadybos katedra. - Šiauliai, 2008. - 99p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjamos Lietuvos 2007 – 2013 metų Europos struktūrinės paramos panaudojimo II – sios prioritetinės krypties – Konkurencinga ekonomika – perspektyvos. Magistro baigiamąjį darbą sudaro dvi dalys. Pirmoje darbo dalyje teoriniu aspektu analizuojama konkurencingos ekonomikos koncepcija, apibūdinama Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprybes, silpnybes, grėsmes, galimybes šalies ekonomikos konkurencingumo didinimui ir jos plėtotei. Antroje darbo dalyje, apžvelgiama Lietuvos 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų parama ir prioritetinės kryptys, Konkurencingos ekonomikos prioritetinės temos ir finansavimas iš ES struktūrinių paramos fondų. Sugretinama Lietuvos, Estijos ir Rumunijos ES struktūrinių fondų finansinė parama prioritetui – Konkurencinga ekonomika. Numatomos Lietuvos ekonomikos konkurencingumo perspektyvos panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.

Renata Lauruškaitė. Perspectives of the second strategy's priority – Competitive economy – for the year 2007 – 2013 of Lithuanian EU Structural support usage.: public management master's final work/ scientific guide prof. Kęstutis Kriščiūnas; Šiauliai University, management department. – Šiauliai, 2008. – 99p.

SUMMARY

Perspectives of the second strategy's priority – Competitive economy – for the year 2007 – 2013 of Lithuanian EU Structural support usage are analysed in master's final work. Final master's work consists of two parts. In the first part of the work conception of Competitive economy is analysed. As well as Lithuanian Competitive economy's strengths, weaknesses, threats and opportunities for country's economy competitiveness increasement and development are analysed. In the second part of the work, EU structural support, its priorities, Competitive economy priority themes and financing of Lithuania for the year 2004–2006 and 2007–2013 are described. Lithuania, Romania and Estonia's EU Stuctural funds support for priority Competitive economy is compared. Lithuania Competitive economy's perspectives are forseen after using EU Structural support.

TURINYS

IVADAS	7
1. EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO KONCEPCIJA	9
1.1 Ekonomikos konkurencingumo apibūdinimas.....	9
2. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO ANALIZĖ	20
2.1 Lietuvos konkurencingumo rodikliai pasauliniu mastu.....	20
2.2. Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės jos plėtotei.....	25
3. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO SIEKIMO VIETA EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINĖS PARAMOS FONDŲ TIKSLUOSE	32
3.1. ES struktūrinių fondų parama Lietuvos ekonomikai 2004 – 2006 metais.....	33
3.2. ES struktūrinių fondų parama Lietuvos ekonomikai 2007 – 2013 metais.....	38
3.3. ES struktūrinių fondų parama Rumunijos ekonomikai 2007 – 2013 metais.....	59
3.4. ES struktūrinių fondų parama Estijos ekonomikai 2007 – 2013 metais.....	63
4. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO PERSPEKTYVOS PANAUDOJUS ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMĄ	67
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	70
LITERATŪRA	72
PRIEDAI	75
1 priedas. Globalaus konkurencingumo rodiklių suvestinės ataskaita.....	75
2 priedas. Lietuvos ES struktūrinių paramos fondų finansinė lentelė 2004-2006 m. (EUR, einamosiomis kainomis).....	81
3 priedas. Prioriteto – Konkurencinga ekonomika- 2007-2013m. , finansavimas.....	83
4 Priedas. 2007–2013 m. ES struktūrinių paramos fondų finansavimas (viešųjų išlaidų lentelė, Eurais, 2006m. kainomis).....	86
5 priedas. ES struktūrinių fondų finansinė parama Rumunijai 2007-2013 metais.....	87
6 priedas. Rumunijos finansavimas 2007-2013 m iš ES struktūrinių paramos fondų.....	88
7 priedas. Rumunijos ir Lietuvos konkurencingos ekonomikos prioritetų sugretinimas.....	90
8 priedas. ES struktūrinių fondų finansinis planas Estijai 2007-2013 metams.....	91
9 priedas. Estijos konkurencingumo rodikliams skiriamas finansavimas iš ES struktūrinių paramos fondų 2007-2013 metais.....	93
10 priedas. Estijos ir Lietuvos konkurencingos ekonomikos prioritetų sugretinimas.....	95
11 priedas. Lietuvos, Estijos ir Rumunijos – Konkurencinga ekonomika – prioritetinių kryptių sugretinimas.....	97

LENTELĖS

1 lentelė. Lietuvos konkurencingumo veiksnių vertinimas Europos kontekste.....	22
2 lentelė. Lietuvos konkurencinio stiprumo/ silpnumo nustatymo metodika.....	23
3 lentelė. Lietuvos transporto tinklas.....	51
4 lentelė. Žvyrkelių dalis bendrame Lietuvos automobilių kelių tinkle.....	52
5 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų transporto srityje įvertinimas.....	53
6 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų energetikos srityje įvertinimas.....	54
7 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų informacinės visuomenės srityje įvertinimas.....	68
8 lentelė. Lietuvos 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. finansavimo iš ES struktūrinių paramos fondų prioritetui – Konkurencinga ekonomika- sugretinimas.....	57
8 lentelė. Lietuvos ir Rumunijos finansavimo iš ES struktūrinių paramos fondų sugretinimas proc.....	74

ILIUSTRACIJOS

1 paveikslas. 2004-2006 m. finansinė parama teikta Lietuvai iš ES struktūrinių paramos fondų, mln. Eu.....	36
2 paveikslas. Lietuvos 2004-2006 m. ES struktūrinių paramos fondų Konkurencingos ekonomikos prioritetinės priemonės.....	37
3 paveikslas. Investicijų dalis BVP 2005 m., proc.....	41
4 paveikslas. Verslo investicijų dalis BVP 2005 m., proc.....	41
5 paveikslas. Prekių eksportas ir lietuviškos kilmės prekių eksportas 2000–2005 m., mln. Lt.	42
6 paveikslas. Svarbiausių pramonės veiklos rūšių parduotos produkcijos struktūra pagal kryptis 2005m. proc.....	43
7 paveikslas. TUI investicijos Lietuvoje, mln. LT.....	45
8 paveikslas. TUI investicijos 1 gyventojui naujose ES šalyse, eurais.....	45
9 paveikslas. Lietuva: išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai santykis su BVP, proc.....	47
10 paveikslas. Lietuva: išlaidos MTTP pagal finansavimo šaltinius 2004m., proc.....	48
11 paveikslas. Inovacinės įmonės pagal ekonominės veiklos rūšis 2002–2004 m., proc.....	49
12 paveikslas. Veiksniai, trukdantys inovacinei veiklai, proc. visų įmonių pagal svarbumą....	50
13 paveikslas. Krovinių vežimo Lietuvos geležinkeliais apimtis 2000–2005 m.....	52
14 paveikslas. Vežtų keleivių skaičiaus dinamika Lietuvos oro uostuose 1993–2005 m.....	53
15 paveikslas. Prioriteto - Konkurencingos ekonomika - finansavimo proporcinė išraiška.....	56
16 paveikslas. 2004-2006 metų ir 2007-2013 metų išlaidų palyginimas (Konkurencingos ekonomikos prioritetinės sritys).....	58
17 paveikslas. 2007–2013m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas.....	59
18 paveikslas. 2007-2013m. Rumunijos prioritetai ir prioritetinės kryptys.....	60
19 paveikslas. Rumunijos finansavimas iš ES struktūrinių paramos fondų Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims.....	61
22 paveikslas. Lietuvos ir Rumunijos Konkurencingos ekonomikos prioritetinių krypčių finansavimo sugretinimas.....	62
21 paveikslas. Estijos finansavimas Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims.....	64
22 paveikslas. Lietuvos ir Estijos prioriteto – konkurencinga ekonomika – finansavimo sugretinimas 2007-2013m.....	64
23 paveikslas. Lietuvos, Estijos ir Rumunijos finansavimo sugretinimas prioritetui – konkurencinga ekonomika 2007-2013m. mln. Eu.....	66

IVADAS

Integracija į Europos Sąjungą – buvo vienas iš svarbiausių Lietuvos užsienio politikos strateginių tikslų, o Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, Lietuva naudojasi ES teikiamais privalumais. Lietuvos narystė NATO ir ES užtikrina Lietuvai ekonominį augimą bei politinį stabilumą ir suteikia Lietuvai ūkiui papildomų plėtros galimybių, gerina visuomenės gyvenimo kokybę. Visa tai gerina Lietuvos įvaizdį, skatina eksporto augimą ir teigiamai veikia Lietuvos ūkį. Lietuvai ypač svarbi ES struktūrinių fondų parama, kuri suteikia galimybę gerinti Lietuvos ūkio plėtrą. ES Struktūrinės paramos fondai visų pirma siekia padėti sunkumus išgyvenantiems regionams prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų. Struktūriniai fondai finansuoja projektus, kurie padeda sunkiai besiverčiančioms įmonėms ir darbuotojams imtis kitos, perspektyvesnės veiklos. Kita galimybė – didinti krizę išgyvenančių ūkio šakų ekonominės veiklos efektyvumą ir padėti joms atlaikyti konkurencinį spaudimą. Europos Sąjungos struktūriniai fondai – tai Europos Sąjungos struktūrinės politikos, kuria siekiama mažinti ekonominius ir socialinius išsivystymo skirtumus tarp Europos Sąjungos valstybių narių, finansiniai instrumentai. Europos Sąjungos struktūrinė parama nuosekliai mažina socialinius ir ekonominius skirtumus tarp ES šalių narių ar atskirų regionų. Jos pamatinės vertybės galima išreikšti dviem žodžiais – „solidarumas“ ir „sanglauda“. Solidarumas – kadangi paramos tikslas yra padėti palyginti su ES vidurkiu ekonomiškai ir socialiai skurdesniems regionams. Sanglauda – kadangi pajamų bei turtinių skirtumų tarp skurdesnių ir turtingesnių regionų mažinimas yra naudingas visiems.

Lietuva aktyviai naudojasi priklausymo ES bendrajai rinkai, ES viešosios politikos teikiamais privalumais. Lietuva jau pasinaudojo jai 2004 – 2006 metais Europos Sąjungos skirtomis lėšomis atskiroms Lietuvos ūkio sritims. Kiekvienas Lietuvos gyventojas gali įvertinti suteiktą paramą bei pamatyti akivaizdžius padarytus darbus, kurie buvo atlikti panaudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas. Pagrindinis Lietuvos 2007 – 2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos tikslas: sąlygų investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje gerinimas, tam kad ūkio augimo teikiama nauda paliestų visus Lietuvos gyventojus, ir iki 2015 m. Lietuva pasiektų ES senbuvį ekonominio ir socialinio išsivystymo lygį.

Europos struktūrinių fondų parama yra ypatingai svarbi Lietuvai, papildoma pinigine parama padės pagerinti Lietuvos ekonomiką, verslo plėtrą, technologijų pažangą bei gyventojų užimtumą, suteiks galimybę Lietuvai lengviau konkuruoti ir būti konkurencingesnei su kitomis šalimis. Iš čia ir kyla darbo **aktualumas**, ką duos Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama Lietuvai, kokioms konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims naudojamos gautos lėšos Lietuvos ekonomikos konkurencingumo gerinimui? Tam, kad galėtume daryti išvadas apie gautų

lėšų panaudojimo perspektyvas reikia išanalizuoti Lietuvos ekonomiką, jos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes bei atkreipti dėmesį į tai kokioms sritims skiriama daugiausia lėšų. Taip pat sugretinti 2004-2006 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų teiktą paramą su 2007-2013 metais teikiama parama, palyginti prioritetingos krypties - Konkurencinga ekonomika - prioritetingas temas.

Šio darbo **naujumas** tai, kad šiuo moksliniu darbu pirmą kartą buvo siekiama numatyti perspektyvas naudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.

Šio baigiamojo darbo **mokslinė problema** – kokie 2007 – 2013m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų II – sios krypties „Konkurencinga ekonomika“ prioritetai? Kas yra konkurencinga ekonomika? Ko reikia, kad ekonomika būtų konkurencinga ir kaip ji turėtų būti apibūdinama? Ar Lietuvos ekonomika yra konkurencinga? Ar skiriasi Lietuvos, Estijos ir Rumunijos Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos kryptys ir kaip finansuojamos – Konkurencingos ekonomikos - prioritetingos kryptys? Kokios yra konkurencingos ekonomikos perspektyvos.

Šio **darbo tikslas** išnagrinėti ir numatyti Lietuvos 2007 – 2013 metų Europos struktūrinės paramos panaudojimo II – sios prioritetingos krypties – Konkurencinga ekonomika – perspektyvas. Tam, kad būtų pasiektas šis tikslas, iškeliami tokie uždaviniai:

1. išnagrinėti koncepciją „konkurencinga ekonomika“ ekonomikos teorijose.
2. apibūdinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, Lietuvos ekonomikos konkurencingumo galimas stiprybes, silpnybes, grėsmes, galimybes šalies ekonomikos konkurencingumo didinimui ir jos plėtotei.
3. išnagrinėti Lietuvos 2004-2006 metų ir 2007-2013 metų ES struktūrinių paramos fondų tikslus, Konkurencingos ekonomikos prioritetingas kryptis bei paramą Lietuvos ekonomikos konkurencingumo didinimui.
4. palyginti Lietuvos bei kelių kitų Europos Sąjungos narių t.y. naujokės – Rumunijos bei šalies, kuri kartu su Lietuva įstojo į Europos Sąjungą - Estijos prioritetus, bei Europos Sąjungos struktūrinių fondų naudojamas lėšas ekonomikos konkurencingumui didinti.
5. numatyti Lietuvos ekonomikos konkurencingumo perspektyvas panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.

Darbo objektas - Lietuvos ekonomikos konkurencingumas.

Darbo dalykas – Lietuvos ekonomikos konkurencingumo perspektyvų numatymas panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.

Darbo **metodika** tai – mokslinės literatūros šaltinių analizė, statistinių ekonomikos duomenų lyginimas ir analizė. Palyginamasis tyrimas, kuris leidžia lyginti šalimis,

konkurencingos ekonomikos prioritetinėmis kryptimis. Prognozavimo metodas, leidžiantis prognozuoti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą ekonomikos konkurencingumui bei apibendrinimo metodas, kuris pasitelktas išanalizuotai medžiagai apibendrinti, išvadoms ir rekomendacijoms suformuluoti.

Baigiamasis darbas susideda iš dviejų dalių: konceptualiosios ir tiriamosios.

Darbo pirmojoje dalyje nagrinėjama ekonomikos konkurencingumo teorijos, koncepcija „konkurencinga ekonomika“ bei sąvokos konkurencingumas, ekonomika. Taip pat bus apžvelgiama Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės jos plėtotei.

Antrojoje magistro darbo dalyje apžvelgiama Lietuvos 2004 – 2006 m. ES struktūrinių fondų parama, prioritetinės kryptys ir konkurencingos ekonomikos prioritetinės temos Bendoroje nacionalinėje strategijoje bei 2007 – 2013 m. struktūrinių paramos fondų prioritetinės kryptys, II-oji prioritetinė kryptis – Konkurencinga ekonomika. Gretinami Lietuvos, Estijos ir Rumunijos ES struktūrinių fondų prioritetės kryptys ir finansinė parama prioritetui – Konkurencinga ekonomika. Įvertinamas Lietuvos ekonomikos konkurencingumas panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą bei suformuluojamos išvados ir rekomendacijos apie Lietuvos ekonomikos konkurencingumo perspektyvas. Lyginsiu šalimis, Konkurencingos ekonomikos prioritetinėmis temomis.

1. EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO KONCEPCIJA

Kas tai konkurencinga ekonomika? Norint suprasti ką šis terminas reiškia reikėtų visu pirma išsiaiškinti ką reiškia atskiri žodžiai ekonomikos konkurencingumas, konkurencingumas, konkurencija ekonomikoje. Norint įsigilinti į šiuos terminus reikia išsiaiškinti kaip apie konkurencingumą ir ekonomiką buvo kalbama tada kai šie terminai atsirado ir ką šie terminai reiškia dabar, taip pat išnagrinėti konkurencingos ekonomikos koncepciją ekonomikos teorijose.

1.1 Ekonomikos konkurencingumo apibūdinimas

Dauguma šiandien svarbių ekonomikos klausimų traukė dėmesį visais laikais. Ekonomikos klausimus pirmieji gvildinti pradėjo Senovės graikų filosofai *Platonas ir Aristotelis*. Jie domėjosi kaip vyksta darbo pasidalinimas ir kt. *Aristotelis* nagrinėjo visas savo laikotarpio žinijos sritis; socialinius – ekonominius klausimus. Jis pirmasis analizavo jau kai kurias pagrindines politinės ekonomijos problemas. Ekonomika – tai, jo nuomone, natūrali ūkinė veikla, o jos rezultatas – vartojimo reikmenų gamyba; ji apima ir mainus, kaip būtina vartojimo reikmenų paskirstymo formą.

Platonas kalbėjo apie mainus, darbo pasidalijimą, nurodydamas, kad, esant padalintam darbui, lengviau jį galima pritaikyti prie žmogaus gabumų ir pajėgumo. Aristotelio teiginiai padarė didelę įtaką vėlesnei ekonominės minties raidai ne tik vergovės, bet ir feodalizmo epochoje. Aristotelis pagrįstai laikomas politinės ekonomijos pradininku, nes gvildeno pagrindines šio mokslo problemas: vertę, pinigų esmę ir kt.

Pirmasis specialiai ekonomikos klausimams skirtas veikalas buvo graikų filosofo *Ksenofonto* „*Ekonomikas*“, kurio pavadinimas ilgainiui tapo mokslo, nagrinėjančius ūkinius, gamybinius santykius, pavadinimu.

Remiantis ekonomikos apibrėžimu, *ekonomika* – tai “mokslas apie tai, kaip žmonės užsidirba sau gyvenimui”. Kitas apibrėžimas teigia, kad *ekonomika* – tai ūkinių vienetų, tarpusavyje susijusių gamybiniais, vartojimo, mainų, finansiniais ir kt. ryšiais, sistema; tai gamybos ir vartojimo veiklų tarpusavio sąveika [27, p. 20-24].

Keičiantis amžiams keitėsi ir nuomonės. XVI-XVIIIa. didžiosios Europos valstybės vadovavosi ekonomikos teorija, vadinama *merkantilizmu*. Merkantilistai teigė, kad šalys privalėtų elgtis viena su kita taip, lyg jos būtų pirkliai, besivaržantys dėl didesnio pelno. Dėl to vyriausybės turėtų remti pramonę, išleisdamos įstatymus, kurie įgalintų palaikyti mažus darbo ir produkcijos gamybos kaštus, o eksporto kainą didelę. Merchantilistai – pagrindiniu turto šaltiniu laikė tik užsienio prekybą.

Merchantilistų pažiūras pakeitė – **klasikinė politinė ekonomija**. Jos atstovai turto kūrimo sfera laikė ne prekybą, bet gamybą. Jų nuomone šalis privalo daryti viską, kad apsaugotų savo verslą ir pramonę [39, p. 6].

Na, o 1776 metai, įėjo į istoriją kaip metai, kuriais Anglijoje buvo išleista viena reikšmingiausių mūsų epochos knygų – „Tautų turto ir prigimties priežausčių tyrinėjimas“ pelniusi savo autoriui Adamui Smitui „ekonomikos tėvo“ titulą. Šis jo veikalas labai veikė tolimesnę ekonominių mokslų plėtrą ir buvo anglų klasikinės mokyklos pradžia, kuri ilgą laiką viešpatavo ekonomikos moksle. *A. Smitas* pirmasis sujungė visas savo laiko ekonomines žinias į visumą – teorinę sistemą, kurią išdėstė savo veikale „Tautų turtas“ (1776) [27, p. 28].

Pasak Smito, tautos turtingumas priklauso ir nuo pramonės gamybos, ne vien nuo žemės ūkio. Kiek tauta pagamina, jo manymu, priklauso nuo to, kaip darbo jėga derinama su kitais gamybos veiksniais. Kuo tas derinimas efektyvesnis, tuo didesnis našumas, gausesnis tautos turtas.

Smito ekonomikos filosofijos pagrindinė mintis – tai įsitikinimas, kad ekonomika geriausiai veikia pati savaime, valdžios nereguliuojama. Tokiomis aplinkybėmis asmeninis suinterisuotumas verstų įmonininkus gaminti tik vartotojų pageidaujamas prekes, be to, pačiais mažiausiais kaštais. Jie tai darytų visai ne visuomenės labui, o tik stengdamiesi įveikti savo konkurentus ir gauti kuo didesnę pelną. Adamo Smito „Tautų turtas“ tai veikalas, kuriame suformuluoti principai, kuriais remiasi JAV ir Vakarų pasaulio politikos ir ekonomikos sistemos [39, p. 12].

Nors Adamas Smitas parašė „Tautų turtą“ dar kovų dėl nepriklausomybės Šiaurės Amerikoje laikais, tačiau ir apie 1930 – uosius daugelio ekonomistų mąstysena mažai kuo buvo pasikeitusi. Daugelis jų pritarė Smitui, kad geriausia, ką gali duoti vyriausybė ekonomikai tai laikytis kuo toliau nuo jos.

Ekonomika funkcionuoja aplinkoje, kuri remia inovacijas, sąžiningą konkurenciją bei ekonomikos subjektų atliekamas permainas. Ekonomikos vystymąsi skatina teisinė aplinka, investuotojams garantuojanti stabilumą, patikimumą ir saugumą [35, p. 211].

Lietuvos visuomenei, jos įmonėms ir organizacijoms žengiant į rinkos ekonomiką, įstojus į Europos Sąjungą, vykstant globalizacijai ir greitiems pokyčiams, vis aktualesnė tampa konkurencingumo problema. Tai labai plati ir sudėtinga sąvoka. Ją galima nagrinėti tiriant valstybę, valstybės regioną ar miestą, šalies ūkio šaką, atskirą įmonę ar organizaciją ir jos padalinius, skyrius ir t.t. Konkurencingumas dažnai nulemia subjekto (valstybės, įmonės, asmenų grupės ar pavienio asmens) ekonominę ir socialinę gerovę, prestižą, o per mažas konkurencingumas gali būti didelių praradimų, sukrėtimų ar net žlugimo priežastis [40, p. 169].

Cituojant ekonomikos terminų žodyną [34, p. 224-226], *konkurencija* apibrėžiama taip – tai toks reiškinys, kai firmos konkuruoja viena su kita dėl savo prekių pirkėjų. O *konkurencijos politika* – tai politika, skatinanti veiksmingą konkurenciją tarp tiekėjų, reguliuojant, ribotos prekybos sutartis, antikonkurencinę veiklą, kuri sumažina, iškreipia ar panaikina konkurenciją rinkoje.

Konkurencijos esmė cituojant *Gronską* [15, p. 11], yra prekės pirkėjų bei pardavėjų pasirinkimo laisvė rinkoje. Jeigu nebūtų tokios pasirinkimo laisvės, nebūtų ir tikros konkurencijos. Konkurencija yra ir ekonominė atranka, savotiška ekonominė selekcija. Rinka tarsi pagal nerašytą sąrašą atranka geriausius, efektyviausius verslininkus, būtent jie išsitvirtina rinkoje.

Verslui didelę įtaką turi *įmonių konkurencija*, kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Šio įstatymo paskirtis – užtikrinti sąžiningą konkurenciją Lietuvos Respublikoje. Jis reglamentuoja konkurenciją ribojančią ar galinčią riboti valstybės valdymo, savivaldos institucijų bei ūkinių subjektų veiklą ir nesąžiningos konkurencijos veiksmus, nustato šių institucijų ir subjektų teises ir pareigas, atsakomybės bei konkurencijos ribojimo ir nesąžiningos konkurencijos kontrolės Lietuvos Respublikos teisinius pagrindus. Šiuo įstatymu siekiama Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo [19].

Taigi, reikėtų apibrėžti kas veikia *konkurencijos aplinką*? Pirmiausia konkurencijos aplinką veikia jos sąlygos – tai pirkimo ar pardavimo ekonominiai parametrai. Nesąžininga konkurencija draudžiama. Siekiant verslo ekonominės sėkmės, būtina sąlyga – vadovautis Konkurencijos įstatymu. Reikia sukurti konkurencingą aplinką, kuri skatintų kelti gamybos techninį lygį, įsisavinti naujausias technologijas, siekti mažiausių gaminių (paslaugų) kainų, aukštos gaminių (paslaugų) kokybės. Visa tai verslo įmones įpareigoja ieškoti ir panaudoti vidinius rezervus, įveikti rinkų konkurenciją ir kt. Kita, kas veikia konkurencijos aplinką – tai valstybės ekonominis išsivystymo lygis. Na, o įstojus į Europos Sąjungą, konkurencijos sąlygos pasidarė dar sudėtingesnės, nes yra skirtingas Europos valstybių ekonominis išsivystymo lygis, o visa tai sudaro konkurencingą aplinką. Konkurencinės aplinkos nuolatinė analizė ir gaunami duomenys rodo, kad reikia koreguoti verslo įmonių gamybinę ir ekonominę veiklą [26, p. 40-41].

Melniko knygoje „Inovacijos: verslas, vadyba, konsultavimas“ [28, p. 180-182] konkurencingumo sąvoka aiškinama taip: “**Konkurencingumas** – tai tam tikros veiklos subjektų sugebėjimas pirmauti ir tuo pagrindu turėti geresnius nei kitų subjektų rezultatus“. Toliau B. Melnikas rašo: „Konkurencijos ir konkurencingumo išraiška pasižymi tuo, kad visada išreiškia dviejų ir daugiau tam tikros veiklos subjektų santykius; šia prasme tiek konkurencija, tiek konkurencingumas pasireiškia įvairių subjektų tarpusavio santykių ir sąveikos sistemoje.

Reikėtų apibrėžti *valstybės konkurencingumą*. Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) valstybės konkurencingumą apibrėžia taip: „*Valstybės konkurencingumas – tai jos gebėjimas laisvos ir teisingos rinkos sąlygomis gaminti prekes bei teikti paslaugas, kurios atitinka tarptautinių rinkų reikalavimus, kartu išlaikant ir keliant gyventojų realių pajamų lygį.*“

E. Vabalas [40, p. 172] aiškina šį apibrėžimą taip:

1. Minima laisva ir teisinga rinka reiškia, kad ji būtų prižiūrima bei kontroliuojama. Čia turi būti vengiama per didelio protekcionizmo, laikomasi Pasaulio prekybos organizacijos nuostatų, šalyje turi efektyviai veikti konkurencijos sąlygas prižiūrinti institucija (Lietuvoje – konkurencijos taryba ir jos administracija).

2. Prekių kokybė, jų saugumas, pakuotė, žymėjimas ir kt. savybės neturi kelti pavojaus žmonių gyvybei, sveikatai, turtui ir aplinkai.

3. Valstybė neturėtų siekti konkurencingumą išlaikyti ar didinti savo gyventojų, vartotojų sąskaita, t.y. juos nuskurdindama, taip pat gyvenimo lygio smukimu. Investicijos į šalies ūkį, mokesčių krūvis turi būti derinami su priimtino lygio gyventojų gerove [40, p. 13].

Konkurencingumas tarp valstybių yra gana nauja sąvoka, tačiau ji atspindi valstybių gebėjimus išlikti ir efektyviausiai išnaudoti globalizacijos principus. Konkurencingumas tampa pagrindiniu veiksniu, nusakančiu valstybės vietą šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame ekonominė galia jau tapo svarbiausia galios forma. Valstybių konkurencingumo vertinimuose nėra svarbus valstybės dydis ar jos karinės pajėgos. Svarbiausia - ar valstybės visuomenė sugeba adaptuotis nuolat greitėjančiame pasaulyje, greičiau nei kitos šalys išnaudoti naujas galimybes ir pasauliui pasiūlyti daugiau naujovių. Kad valstybė būtų konkurencinga, visa jos visuomenė turi būti lanksti ir kūrybinga, o politinė sistema turi nevaržyti nei verslumo, nei pilietinių galimybių dalyvauti valstybės valdyme. Įdomu, kad konkurencingiausios pasaulio valstybės yra nedidelės šalys: Šveicarija, Suomija, Švedija, Danija, Singapūras. Lietuvos mažumas taip pat gali virsti privalumu – mažai šaliai lengviau „išsibėgėti“, persiorientuoti ir lanksčiau reaguoti į globalius pokyčius [16].

Apibrėžti šalies konkurencingumą yra problematiška. Tarptautinis konkurencingumas dažnai grindžiamas šalies gebėjimu išplėsti savo dalį vidaus ir užsienio rinkose. Kai kuriuose apibrėžimuose koncentruojamasi į užsienio ryšių balansą. Daugumoje tyrimų sujungiama užsienio ryšių balanso problemos su rezultatais šalies viduje. Tokiu atveju apibrėžimas būtų toks „*Tarptautinis konkurencingumas* tai - gebėjimas gaminti užsienio konkurencijos kriterijus atitinkančias prekes ir paslaugas“ ar platesnis konkurencingumo apibrėžimas: „gebėjimas išlaikyti rinkos dalis tuo pat metu gaunant dideles ir ilgu laikotarpiu didėjančias pajamas bei pagerinant socialinius ir aplinkosaugos standartus.“

Konkurencingumo didinimas yra pagrindas spartinti ekonomikos augimą ir kelti gyvenimo lygį. Konkurencingumo didinimas nėra tai, kas mažintų gyvenimo lygį. Tai kvalifikuotos darbo jėgos, didelio produktyvumo, aukšto darbo užmokesčio ekonomikos, kurioje gali klestėti įmonės ir kurioje neišvengiamai pokyčiai suteikia galimybes [1, p. 15].

Ekonominėje literatūroje konkurencingumo problema nagrinėjama gana seniai. Čia labai svarbūs *M. Porterio*, *P. Druckerio* ir kt. Vakarų ekonomistų darbai. M. Porteris ir kt. ypač daug dėmesio skyrė valstybių, jų ūkio šakų bei įmonių konkurencingumui tirti.

M. Porteris, apibendrinamas sukaupią patirtį, nustatė, kad nacionalinės ekonomikos ir jos atskirų sektorių konkurencingumas yra labai nestabilus dydis. Norint išlaikyti šalies konkurencingumą aukšto lygio, reikia ne tik nuolatinių didžiulių pastangų, bet ir strateginio pobūdžio kryptingų veiksmų, kuriuose didelis vaidmuo tenka valstybei. M. Porterio konkurencinių pranašumų teorija remiasi prielaida, kad ir apytikriai vienodos ekonomikos plėtotės šalys paprastai turi specifinių, tik atskiroms šalims būdingų konkurencinių pranašumų. Jiems galima, pavyzdžiui, priskirti darbo našumo, gamybinio, techninio ir komercinio personalo kvalifikacijos tam tikrose srityse, gamybos šakose arba įmonių grupėse, produkcijos gamybos kokybės ir techninių ekonominių rodiklių, valdymo meistriškumo aukštesnį lygį.

Centrinę vietą M. Porterio koncepcijoje užima „nacionalinio rombo“ idėja, kuri atskleidžia keturias svarbiausias šalies ekonomikos savybes, formuojančias konkurencinę atmosferą, kurioje veikia nagrinėjamos šalies firmos:

- gamybos veiksnių parametrai – tai materialinės (daiktinės) ir nematerialinės sąlygos, būtinos visos šalies ir jos svarbiausių eksportui orientuotų šakų konkurenciniams pranašumams formuoti;
- šalies firmų strategija ir konkurencija tarp jų. Jeigu šalyje nėra konkurencinės aplinkos ir konkurencijos tarp firmų, jeigu firmų strategija neorientuota į veiklą konkurencijos sąlygomis, tai tokios šalies firmos užsienio rinkose konkurencinio pranašumo paprastai neįgyja;
- vidinės paklausos parametrai – tai visų pirma paklausos mastas, jos plėtojimosi dinamika, diferenciacija pagal produktus, vartotojų reiklumas prekių ir paslaugų kokybei. Būtent išplėtos paklausos vidinėje rinkoje aprobuojami nauji gaminiai iki jų išėjimo į pasaulinę rinką;
- giminiškos ir palaikančios šakos, kurios aprūpina eksportui orientuotų šakų nacionalines firmas komplektuojančiais gaminiais, kitais materialiais komponentais, paslaugomis, taip pat informacija. Tokios nacionalinės šakos yra būtinos sukuriant ir palaikant šalies konkurencinį pranašumą pasaulinėje ekonomikoje [42, p. 15].

Konkurencingumas taip pat vertinamas atsižvelgiant į tam tikrus rodiklius, pagal V. Dubiną [6] XX amžiaus pradžioje konkurencija buvo prisilaikant principo „aukšta kokybė ir aukštos kainos“, o XXI amžiaus pradžia orientuota į vidutines pajamas gaunančius vartotojus, užtikrinant reikalaujamą kokybę prieinamomis kainomis ir palaikant ilgalaikius santykius su pastoviais vartotojais. Konkurenciniai pranašumai yra: kainodara, kokybės lygis, kokybės patikimumas ir lankstumas. Šie konkurenciniai pranašumai susiję su tuo, kam klientai teikia pirmenybę.

Anot V. Dubino konkurencingumas vertinamas ne tik nacionaliniu, bet ir globaliniu mastais. Taigi, konkurencingumas vertinamas pagal tam tikrus rodiklius, o jų reikšmės privalo:

- Atspindėti ūkio šakos ekonominį potencialą.
- Turi būti palyginamos su kitų šalių konkurencingumo rodikliais.
- Būti pateikti indeksų forma, pagal kuriuos būtų galima spręsti apie lyginamų šalių atitinkamų produktų konkurencingumo lygį.

Vertinant konkurencingumą atsižvelgiama ir į tam tikrus indeksus:

- Rinkos imties indeksas.
- Rinkos įsisavinimo intensyvumo indeksas.
- Investicijų grąžos indeksas.

Konkurentiškumas veikiau yra požymis tokių ekonominių darinių kaip šalys ar regionai, bet jokių būdu tai netaikoma firmoms, kurioms geriau tinka pakankamai sudėtinga sąvoka „konkurencinė pozicija“. *Cohenas* konkurentiškumą apibrėžė taip: „Konkurentiškumas firmai ir nacionalinei ekonomikai turi skirtingą reikšmę. Nacionalinis konkurentiškumas tai lygis, kuris, kai šalis, esant laisvoms ir sąžiningoms konkurencijos sąlygoms, gali gaminti prekes ir paslaugas atitinkančias tarptautinių rinkų reikalavimus ir tuo pačiu padidinti realias savo piliečių pajamas. Konkurentiškumas nacionaliniame lygmenyje yra grindžiamas aukštu ekonomikos pasiektu našumu ir ekonomikos sugebėjimu perkelti dėmesį į labiau našias ekonominės veiklos rūšis, kurios savo ruožtu užtikrina aukštą realaus darbo užmokesčio lygį“ [35, p. 200].

Konkurencijos sąlygomis sėkmei užtikrinti būtina formuoti išsistatą santykinių konkurencinių pranašumų kompleksą. Tam reikia ne tik realių techninių galimybių, bet ir itin aukštos vadybinės bei marketingo kompetencijos. Daugelis Lietuvos įmonių tam dar nėra pasirengusios, todėl svarbu joms padėti tokias kompetencijas įgyti.

Daugiausia prie konkurencingumo metodologijos plėtros prisidėjo M. F. Porteris. Pagal Porterį *šalies konkurencingumo koncepcija* gali būti grindžiama tik produktyviu išteklių naudojimu. Naudojantis jo logika, ekonomikos politiką konkurencingumo srityje reikia rengti suprantant, kad:

1. Būtina maksimaliai išnaudoti ir nuolat stiprinti istoriškai susiformavusius (bazinius) veiksnius (gamtinius išteklius, geografinę padėtį, žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbo jėgą ir kitus), tačiau, pagrindinį dėmesį skirti išskirtinių veiksnių formavimui, nors tam reikia didelių pastangų bei investicijų – (išskirtinės kompetencijos profesionalai, modernios technologijos, patentai, mokslo institutai ir pan.);
2. Būtina nuolat kelti vietinės paklausos lygį, didinant reikalavimus vietiniams gamintojams ypač standartų srityje. Tokiomis sąlygomis konkuruojančios įmonės greičiau įgytų pranašumą lemiančias savybes;
3. Reali konkurencija vyksta konkrečių įmonių lygmenyje, tačiau konkurencinį pranašumą greičiau įgyja tokios įmonės, kurios veikia susijusių ir viena kitą palaikančių įmonių, mokslo įstaigų, verslo informacijos, paslaugų ir konsultavimo centrų klasteryje.
4. Atsižvelgiant į tai, jog mažose šalyse menkai tikėtina, jog pavyks sukurti tiek stambesnius vietinių įmonių klasterius tarptautiniu mastu, Lietuvos įmonėms svarbu įvertinti galimybes integruotis į jau veikiančius tarptautinius klasterius. Tai turi joms ir jų grupėms tapti strateginiu prioritetu.

Vyriausybės pastangos gerinti bendruosius šalies konkurencinio pranašumo veiksnius, įvertinant realias valstybės galimybes, turėtų būti nukreiptos į:

- Ekonominių bei institucinių prielaidų mokslinei techninei pažangai spartinti kūrimą per efektyvią nacionalinę inovacijų sistemą,
- Verslui palankios teisinės aplinkos kūrimą,
- Natūralių ir tradicinių ryšių ir bendravimo su kaimyninėmis šalimis plėtrą bei geresnį know – how naudojimą, taip įvertinant naujas galimybes įmonėms.

Reikia stiprinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijas, aktyviai talkinančias diegiant naujoves pramonėje, bei skatinti jų veiklą. Prie aukštųjų mokyklų kurti pajėgias mokslines laboratorijas, centrus, finansuojamus valstybės ir pramonės įmonių lėšomis, skirtomis kompleksinėms pramonės plėtros problemoms spręsti, atnaujinti universitetų ir aukštesniųjų mokyklų mokomųjų laboratorijų įrangą, numatant tam tikslines lėšas iš inovacijų fondų [35, p. 211-212].

Tačiau pagal P. Lindroos, M. Kriaučionienę [24] (2005) analizuojant Lietuvos ekonomikos konkurencingumo strategiją „Nacionalinės reformos, įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus, pagrindu“, išryškėjo, kad iš esmės nacionalinio konkurencingumo formavimo politika labiau remiasi senuoju, tradiciniu nacionalinio konkurencingumo modeliu, ir kiek stokojama modernaus sisteminio požiūrio į nacionalinį konkurencingumą, kuris integruotų žinių

valdymo, mokymosi ekonomikoje, inovacijų valdymo, tinklinių vertės kūrimo modelių bei kitas konkurencingumą įtakojančias koncepcijas.

Lietuvos, kaip ir daugelio kitų valstybių, nacionalinio konkurencingumo politikos formavimas vis dar labiau remiasi tradicine konkurencingumo samprata, kur vertės, žinių, inovacijų kūrimo organizacijų ir institucijų tinkluose koncepcija nėra pakankamai įvertinta. Tai sąlygoja tradicinę atskirų, nacionalinių konkurencingumą įtakojančių, politikų atskirtį, visų pirma – pramonės konkurencingumo, inovacijų, mokslo ir tyrimų bei švietimo politikos nepakankamas sąsajas [16].

Nepakankamas kokybės kontrolės mechanizmų paplitimas Lietuvoje rodo ne tik menką šalies įmonių pasirengimą konkuruoti tarptautinėse rinkose, bet ir ribotą potencialą gamybos efektyvumui didinti (pastarųjų kokybės kontrolės mechanizmų svarba tarptautiniu mastu pripažinta kaip viena esminių didinant produkcijos konkurencingumą ir efektyvumą). Negerantuota produkcijos kokybė bei jos kontrolės mechanizmų stoka taip pat rodo menką pagrindą inovacinei veiklai įmonėse. P. Lindroos, M. Kriaučionienė [24] pažymėjo, kad organizacijos konkurencingumui didelę reikšmę turi darbo išteklių t.y. personalas. Įvertinant darbo išteklius, ypač svarbu pabrėžti, kad organizacijos darbuotojai yra didžiausias turtas, svarbu atkreipti dėmesį į darbuotojų skaičių ir į jų kvalifikacijos tinkamumą. Organizacija, siekdama dirbti našiai, privalo nustatyti reikalingų darbuotojų skaičių bei kvalifikacijos ypatybes, būtinas numatomiems darbams atlikti. Trūkstant reikalingos kvalifikacijos darbuotojų, ji turi išmokyti esamą personalą.

Kiekvienai nacionalinei ekonomikai prisitaikant prie naujų pasaulinio proceso veiklos sąlygų reikia atlikti daug svarbių pokyčių, tokių kaip:

- Nuo pramonės šakų struktūros pereiti prie konkurentiškų klasterių ekonomikos struktūros;
- Regioninę rinką keisti globalia;
- Nuo fizinių produktų gamybos pereiti prie verslo ir informacijos paslaugų gamybos.

Tačiau yra faktorių, kurie riboja Lietuvos ekonomikos konkurencingumą ir jie yra:

- Besiformuojančios postindustrializmo epochos reikalavimų neatitinkanti struktūra, kurioje mokslui imlių technologijas naudojančių įmonių skaičius sudaro mažą dalį;
- Daugelyje sektorių mažas darbo našumas;
- Pakankamai stipri priklausomybė nuo Rusijos žaliavinės bazės ypač energetikos sektoriuje (nafta, dujos, susieta energetinė sistema);
- Profesinės ir vadybinės kompetencijos neadekvatumas;

- Menkai išvystyta verslo paslaugų infrastruktūra [35, p. 202];

Apibendrinat šį skyrių, reiktų pabrėžti, kad pagrindinės priežastys veikiančios konkurencijos aplinką yra šios:

- konkurencinės aplinkos sąlygos (pirkimo ar pardavimo ekonominiai parametrai).
- valstybės ekonominis išsivystymo lygis.

Konkurencingumo didinimas yra pagrindas spartinti ekonomikos augimą ir gerinti gyvenimo lygį. Konkurencingumo didinimas tai kvalifikuotos darbo jėgos, didelio produktyvumo, aukšto darbo užmokesčio ekonomikos, kurioje gali klestėti įmonės ir kurioje pokyčiai neišvengiamai suteikia galimybes. Tačiau yra faktorių, kurie Lietuvos ekonomikos konkurencingumą riboja, tad į juos būtina atsižvelgti:

- besiformuojančios postindustrializmo epochos reikalavimų neatitinkanti struktūra, kurioje mokslui imlių technologijas naudojančių įmonių skaičius sudaro mažą dalį;
- daugelyje sektorių mažas darbo našumas;
- Lietuva priklauso nuo Rusijos žaliavinės bazės ypač energetikos sektoriuje (nafta, dujos, susieta energetinė sistema);
- profesinės ir vadybinės kompetencijos neadekvatumas;
- menkai išvystyta verslo paslaugų infrastruktūra;

O tam, kad ekonomika būtų konkurencinga reikia:

- maksimaliai išnaudoti ir nuolat stiprinti istoriškai susiformavusius veiksnius (gamtinius išteklius, geografinę padėtį, žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbo jėgą ir kitus), pagrindinį dėmesį skirti išskirtinių veiksnių formavimui, nors tam reikia didelių pastangų bei investicijų – (išskirtinės kompetencijos profesionalai, modernios technologijos, patentai, mokslo institutai ir pan.).
- nuolat kelti vietinės paklausos lygį, didinant reikalavimus vietiniams gamintojams ypač standartų srityje. Tokiomis sąlygomis konkuruojančios įmonės greičiau įgytų pranašumą lemiančias savybes;
- Reali konkurencija vyksta konkrečių įmonių lygmenyje, tačiau konkurencinį pranašumą greičiau įgyja tokios įmonės, kurios veikia susijusių ir viena kitą palaikančių įmonių, mokslo įstaigų, verslo informacijos, paslaugų ir konsultavimo centrų klasteryje.
- Atsižvelgiant į tai, jog mažose šalyse menkai tikėtina, jog pavyks sukurti tiek stambesnius vietinių įmonių klasterius tarptautiniu mastu, Lietuvos įmonėms svarbu įvertinti galimybes integruotis į jau veikiančius tarptautinius klasterius. Tai turi joms ir jų grupėms tapti strateginiu prioritetu.

Apibūdinus priešastis veikiančias konkurencingą aplinką bei ribojančias Lietuvos ekonomikos konkurencingumą bei aplinkybes, kurios yra reikalingos, kad Lietuvos ekonomika būtų konkurencinga, tolesniame darbe apibūdinama Lietuvos ekonomika, jos konkurencingumo stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės. Tai nagrinėjama kitame skyriuje.

2. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO ANALIZĖ

2004 m. tapusi Europos Sąjungos nare, Lietuva aktyviai naudojasi priklausymo ES bendrajai rinkai, ES viešosios politikos teikiamais privalumais. Lietuvos narystė NATO ir ES užtikrina ekonominį bei politinį stabilumą ir suteikia Lietuvos ekonomikai papildomų plėtros galimybių. Palankią įtaką Lietuvai daro ir įsijungimas į Šengeno erdvę. Šie veiksniai veikia Lietuvos ūkio plėtrą, gerina Lietuvos įvaizdį, skatina eksporto augimą, taip pat ES struktūrinių fondų parama suteikia didelę galimybę Lietuvos ūkio plėtrai [42, p. 3].

Lietuva tik tada geriausiai išnaudos palankias galimybes nacionalinei plėtrai, kurias atveria integracija į ES ir pasaulinį ūkį ir įveiks potencialias grėsmes, jeigu kryptingai ir kantriai plėtros savo krašto *ekonomikos konkurencingumą*. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tokioms charakteristikoms, kaip nacionalinės ekonomikos lankstumas ir manevringumas, gebėjimas greitai ir adekvačiai reaguoti į nelauktus pokyčius pasaulinėje ekonomikoje ir pasaulinėje rinkoje, "gesinti" taip vadinamus išorinius šokus (ištekliai, valiutų ir kt.), išryškinti ir panaudoti atsirandančias pasauliniame ūkyje galimybes tam, kad sustiprinti savo padėtį užsienio rinkose. Lietuvos nacionalinės ekonomikos prisitaikomumas įgyja tokią pat svarbą, kaip ir pramoninė ar finansinė šalies galia [20, p. 5].

2.1. Lietuvos konkurencingumo rodikliai pasauliniu mastu

Stabili makroekonominė aplinka yra vienas pagrindinių Lietuvos ekonominės politikos tikslų. Svarbiausia šiandien – toliau vystyti gebėjimą prisitaikyti prie ekonominių pokyčių. Tai – esminis konkurencingumo veiksnys.

Konkurencingumas yra pasaulinių mokslinių ir ekonominių tyrimų objektas. Daugelyje šalių (JAV, Prancūzijoje, Japonijoje ir kt.) sukurtos tarybos ir kitos nacionalinės institucijos konkurencingumo klausimams spręsti. Nacionalinis konkurencingumas išryškėja tiriant tos ar kitos šalies konkurencines stiprybes ir silpnybes. Nuo 1986 m. Pasaulinis ekonominis forumas, o vėliau Pasaulio bankas ir Tarptautinis valdymo metodų tobulinimo institutas pradėjo skelbti išsamius pranešimus apie lyginamąjį pirmaujančių pasaulio šalių konkurencingumą. Nacionalinį konkurencingumą Pasaulinis ekonominis forumas apibrėžia daugiaveiksmių modelių pagrindu, kuriuose 381 rodiklis sugrupuojamas į 8 agreguotas grupes: vidinis ekonominis potencialas; tarptautiniai ekonominiai ryšiai; valstybinis reguliavimas; finansų–kredito sistema; infrastruktūra; mokslo ir technikos potencialas; darbo ištekliai. Atskirų šalių ekonominius rodiklius, kurie sudaro apie 70 proc. visos duomenų visumos, papildoma analitikų vertinimai,

stambių korporacijų vadovų ir autoritetingų ekspertų apklausos, t.y. sintetinės nacionalinio konkurencingumo kiekybinės ir kokybinės charakteristikos. Skelbiamas beveik 50 šalių konkurencingumo reitingas leidžia susidaryti vaizdą, ne tik koks yra šių šalių ekonomikos raidos lygmuo, bet ir kaip lanksčiai jų ekonominės sistemos gali prisitaikyti prie pasaulinės ekonomikos pokyčių. Lietuvoje valstybė neįgyvendina nacionalinio konkurencingumo plėtojimo politikos, kompleksiskai neugdo veiksnių, formuojančių konkurencinę atmosferą, kurioje veikia šalies firmos taip pat Lietuvoje nesukurta strateginės stebėsenos (monitoringo) sistema skirta fiksuoti įvykiams, kurie gali sustiprinti arba susilpninti šalies konkurencinius pranašumus. Be to, Lietuvoje nepakankamai išplėtotą valstybės parama giminiškų ir palaikančių šakų, kurios sąveikauja su eksportui orientuotomis šakomis, plėtotei.

Ir vidaus, ir pasaulinė rinkos užima svarbią vietą tarp veiksnių, lemiančių Lietuvos vietą pasaulinėje ekonomikoje. Pasaulinė rinka apibrėžia tam tikrą „vidutinį pasaulinį“ konkurencingumo lygį, kurį turi pasiekti, o pagal galimybes net viršyti Lietuvos ekonomika ir atskiri prekių gamintojai. Šalies vidaus rinkai vis svarbesnis tampa jos struktūros, kainų proporcijų, organizacinių formų atitikimas pasaulinės rinkos ir pasaulinio ūkio parametrams. Analizuojant ir įvertinant šalies konkurencingumą, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tokioms charakteristikoms kaip nacionalinės ekonomikos lankstumas ir manevringumas, gebėjimas greitai ir adekvačiai reaguoti į nelauktus pokyčius pasaulinėje ekonomikoje ir pasaulinėje rinkoje, „gesinti“ vadinamuosius išorinius šokus (išteklių, valiutų ir kt.), išryškinti ir panaudoti atsirandančias pasauliniame ūkyje galimybes, sukurti naujus placdarmus savo padėčiai užsienio rinkose sustiprinti. Lietuvos nacionalinės ekonomikos prisitaikymas įgyja tokią pat svarbią kaip ir pramoninė ar finansinė šalies galia [42, p. 15].

Makroekonominių augimo rodiklių analizė rodo, kad Lietuvos ekonomika yra daug dinamiškesnė nei senųjų ES šalių. Sparčiai auga Lietuvos BVP, eksportas, importas, gerėja kredito gavimo sąlygos, mažėja mokesčių našta įmonėms. Tačiau nepaisant ženklios pažangos kai kuriose svarbiose srityse, Lietuvos ekonomikos lygis vis dar išlieka maždaug du kartus žemesnis nei ES, o pasauliniu mastu - daugelis ekonominio augimo rodiklių vertinami silpnai arba vidutiniškai. Tokiu atveju, nuoseklus Lietuvos ekonomikos augimas, tolygus ir sėkmingas Lietuvos rinkos įsiliejimas į ES ir pasaulinę rinką galimas tik stiprinant bankų sektorių, gerinant tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo sąlygas, užtikrinant valstybės deficito mažėjimą, šalinant prekybos technines kliūtis.

Ekonomikos augimo veiksniais laikomi darbo jėga, kapitalas, žinios ir verslumas. Visų šių veiksnių išvystymo lygis bei panaudojimas ekonominėje veikloje lemia pagrindinę šalies ilgalaikės subalansuotos ūkio plėtros sąlygą – **šalies konkurencingumą tarptautiniu mastu**. Konkurencingumas visais atvejais yra susijęs su produktyvumu, tačiau produktyvumas parodo

ekonomikos būklę trumpalaikėje, o konkurencingumas – ilgalaikėje perspektyvoje. Lietuvos verslo įmonių konkurencingumas bei produktyvumas, palyginti su ES įmonių atitinkamais rodikliais, yra santykinai žemas ir nepakankamas.

Be to, nustatyta, kad daugelis įmonių, nors ir „statistiškai“ priklausančių aukštą pridėtinę vertę kuriančių sektorių kategorijai, savo konkurencinį pranašumą grindžia toli gražu ne žiniomis ir inovacine veikla, bet santykinai pigesnėmis veiklos sąnaudomis, t.y. mažesniu nei ES senbuovėse darbo užmokesčiu, pigesnėmis žaliavomis ar dar ankstesniais laikais įdiegtomis bazinėmis technologijomis. Juo labiau tai yra būdinga tradicinėms pramonės šakoms, kurių konkurencingumas iki šiol buvo grindžiamas daugiausia žema darbo jėgos kaina.

Lietuvai išnaudojus pagrindinį konkurencingumo veiksnį – pigią kvalifikuotą darbo jėgą (įvertinus darbo našumą) – Lietuvos ekonomika netenka ilgalaikių augimo prielaidų, ypač atsižvelgiant į Azijos šalių ekonomikos augimą ir šių šalių pramonės konkurencingumo augimą tarptautiniu mastu. Ši problema yra būdinga ne tik Lietuvos, bet visos Europos Sąjungos ekonomikai, tačiau Lietuvos ekonomika tai jaučia ir pajus skaudžiausiai, nes joje vyrauja tradiciniai, mažą pridėtinę vertę kuriantys pramonės sektoriai [43,p. 13].

2007-2013m. Lietuvos ekonomikos augimo veiksmų programoje [43, p. 16] vertinant pagal atskirus konkurencingumo veiksnius, ekonomikos augimo veiksmų programos kontekste yra išskirtini trys veiksniai: „Technologijų lygis: inovacijos ir technologijų sklaida“, „Įmonių sofistiškumas“, bei „Vidinė konkurencija ir klasterių formavimas“ kurių dauguma rodiklių yra nepatenkinami. (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Lietuvos konkurencingumo veiksnių vertinimas Europos kontekste [18, p. 123]

		Lietuvos padėtis Europoje		
		Stipri	Neutrali	Silpna
1	Makroekonominė aplinka	8	3	10
2	Technologijų lygis: inovacijos ir technologijų sklaida	0	4	17
3	Žmogiškieji resursai: švietimas, sveikatos apsauga, darbo produktyvumas	3	4	4
4	Viešoji infrastruktūra	0	1	7
5	Viešosios administravimo institucijos	1	5	21
6	Vidinė konkurencija ir klasterių formavimas	1	6	4
7	Įmonių sofistiškumas	2	9	13
8	Aplinkodauga	0	4	5

Šaltinis: 2007-2013m. Lietuvos ekonomikos augimo veiksmų programa

Pastaba: kiekvienas atsitinkamo veiksnio rodiklis yra vertinamas lyginant su 29 Europos šalių rodikliais skalėje (Stipri-Neutrali-Silpna). Lentelėje pateikiamas rodiklių skaičius, patenkantis į kiekvieną kategoriją.

Kiekvienas „Lietuvos konkurencingumo veiksnių vertinimo Europos kontekste“ lentelėje pateiktas konkurencingumo veiksnys yra įvertintas jį atitinkančiais rodikliais. Pvz. konkurencingumo veiksnys „Makroekonominė aplinka“ yra įvertintas iš viso pagal 21 rodiklį (recesijos tikimybė, terorizmo įtaka verslui, finansinės rinkos sofistiškumas, bankų stiprumas ir

kt.). Pagal kiekvieną iš šių rodiklių buvo apskaičiuota Lietuvos vieta tarp 29 Europos valstybių (25 Europos Sąjungos valstybių bei 4 Europos ekonominės erdvės šalių – Šveicarijos, Norvegijos, Izraelio ir Islandijos). Lietuvos padėtis šių Europos šalių atžvilgiu pagal kiekvieną rodiklį įvertinta kaip „stipri“, „neutrali“ arba „silpna“ vadovaujantis 2 lentelėje pateikta metodika:

2 lentelė. Lietuvos konkurencinio stiprumo/ silpnumo nustatymo metodika [18, p. 117]

Lietuvos padėtis 29 Europos šalių reitinge:	
1-13 vieta	stiprumas
14-21vieta	neutralumas
22-29 vieta	silpnumas

Šaltinis: 2007-2013m. Lietuvos ekonomikos augimo veiksmų programa

Vadovaujantis šia metodika, apskaičiuoti ir 1 lentelėje apibendrinti visų konkurencingumo veiksnių vertinimai. Kuo daugiau konkurencingumo veiksnio vertinimo rodiklių yra „silpni“ lyginant su Europos šalimis, tuo atitinkamo veiksnio atžvilgiu Lietuvos padėtis yra blogesnė. Tai reiškia, kad, siekiant didinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, turi būti stiprinami identifikuoti silpniausi konkurencingumo veiksniai. Ši analizė parodo, kad, Ekonomikos augimo veiksmų programos apimtyje, svarbiausias dėmesys turi būti kreipiamas trijų veiksnių stiprinimui: „2. Technologijų lygis: inovacijos ir technologijų sklaida; „7. Įmonių sofistiškumas“ ir „6. Vidinė konkurencija ir klasterių formavimasis“. Taigi, bendras Lietuvos darbo produktyvumas ir ekonomikos kuriama pridėtinė vertė turi būti didinama skatinant aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų sektorių lyginamosios dalies didėjimą visame ūkyje bei remiant tradicinių ekonomikos sektorių pokyčius, įgalinančius didinti jų kuriamą pridėtinę vertę. Todėl, siekiant didinti produktyvumą ir kurti aukštą pridėdamąją vertę, pagrindiniu konkurencingumo didinimo veiksnium tampa inovacijos visuose pramonės sektoriuose. Nepakankamą Lietuvos tarptautinį konkurencingumą lemia naudojamos pasenusios technologijos, nepakankama įmonių inovacinė veikla dėl inovacijų finansavimo rizikos, nepakankamo mažų ir vidutinių įmonių prieinamumo prie finansavimo šaltinių ir kitų rinkos tyrimų [18, p. 225].

Pagal Pasaulio ekonomikos forumo rengiamą Globalaus konkurencingumo ataskaitą, 2001–2005 metų laikotarpiu Lietuvos pozicija konkurencingumo augimo rangų skalėje balansavo tarp 36 ir 43 vietos (tyrimuose dalyvaujančių šalių skaičius kasmet didėja). 2001 metais Lietuva užėmė 43 vietą (tarp 75 tyrime dalyvavusių šalių), 2002 metais – 39 vietą (tarp 80 pasaulio šalių), 2003 metais – 40 vietą (tarp 102 pasaulio šalių), 2004 metais – 36 vietą (tarp 104 pasaulio šalių), o 2005 metais Lietuva vėl nukrito į 43 vietą (tarp 117 valstybių, nors tik dvi naujos valstybės turėjo geresnius rodiklius nei Lietuva). 2006 metais Lietuva buvo 40 tarp 125 valstybių [43, p. 15].

Šalies technologinis išsivystymas ir pasiruošimas kurti ir panaudoti viešosiose institucijose ir verslo įmonėse novacinius sprendimus yra svarbus konkurencinio pranašumo rodiklis. Pasauliniu mastu, Lietuva užima stiprią vietą pagal mokslininkų ir inžinierių skaičių bei prijungtų prie interneto darbo vietų skaičių. Kiti technologinio šalies išsivystymo rodikliai vertinami kaip neutralūs arba silpni. Lyginant su Europos valstybėmis, Lietuvos padėtis šiuolaikinių technologijų srityje vertinama silpnai. Neutralią padėtį Lietuva užima pagal technologijų įsisavinimą įmonėse, technologijų perdavimą, mokslininkų ir inžinierių skaičių bei mokslo ir tyrimų institutų kokybę. Šalies reitingas pagal kitus rodiklius yra žemas.

Pasauliniu mastu, Lietuvos žemiausi rodikliai yra tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas ir technologijų perdavimas (73 vieta 117 šalių reitinge), o taip pat - nacionalinio prioriteto teikimas informacinių komunikacinių technologijų plėtrai (68 vieta). Tarp Europos valstybių *paskutines vietas* Lietuva užima pagal bendrą technologinį lygį (29 vietą 29 valstybių sąraše), patentų skaičių (29 vieta), Interneto vartotojų skaičių (28 vieta), personalinių kompiuterių skaičių (27 vieta), užsienio technologijų licencijavimą (27 vieta).

Rodiklių analizės rezultatai rodo prastą mokslo sistemos būklę ir jos rezultatų kokybę bei didelį susirūpinimą kelia valstybės vykdoma politika aukštųjų technologijų ir inovacijų srityje. Siekiant pagerinti savo pozicijas, valstybė turėtų būti suinteresuota diegti naujas technologijas ir taikyti mokslo rezultatus, kurti naujus konkurencingus gaminius, skatinti mokslo institutų ir verslo įmonių bendradarbiavimą, didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą [18, p. 117].

Nacionalinis konkurencingumas labai priklauso nuo palankios infrastruktūros, nesudarančios kliūčių vykdyti verslą ir tokiu būdu skatinančios įmonių konkurencingumą vietos rinkoje. Todėl šiuolaikinės transporto, energetikos ir komunikacijų infrastruktūros plėtra ir modernizavimas yra viena svarbiausių ekonomikos pažangą užtikrinančių priemonių. Pasaulio mastu, pozityviai vertinama Lietuvos geležinkelių infrastruktūros kokybė. Pagal visus kitus Globalaus konkurencingumo ataskaitos rodiklius, Lietuvos infrastruktūros būklė vertinama silpnai arba vidutiniškai. Žemiausias vietas 117 pasaulio šalių reitinge Lietuva užėmė pagal oro transporto infrastruktūros kokybę (60 vieta), pašto paslaugų efektyvumą (52 vieta) ir telefono linijų skaičių (52 vieta). Tarp Europos šalių silpniausiai vertinama komunikacijų infrastruktūra (paskutinė 29 vieta).

Laisva ir atvira konkurencija yra svarbus įmonių ir visos šalies ekonomikos augimo veiksnys. Skatinant laisvą konkurenciją, reikia kurti skaidrią ir patrauklią verslo aplinką, užtikrinančią lengvą įmonių įėjimą į rinką ir išėjimą iš jos.

Pasauliniu mastu, Lietuva aukštai vertinama pagal vietinių tiekėjų skaičių, vietinių specializuotų tyrimų ir mokymo paslaugų pirkimo galimybes, nedidelį procedūrų, reikalingų

pradėti savo verslą, skaičių bei nedideles laiko sąnaudas, reikalingas įsteigti įmonę. Pagal nedideles laiko sąnaudas, reikalingas pradėti verslą, Lietuva patenka į 15 pirmaujančiųjų Europos šalių sąrašą. Vertinant vietinės konkurencijos intensyvumą Baltijos valstybėse, pastebima, kad intensyviausia konkurencija yra Estijoje (18 vieta), o mažiausias konkurencinės kovos intensyvumo lygis yra Latvijoje (64 vieta). Lietuvos konkurencijos intensyvumas vertinamas vidutiniškai (39 vieta) [18, p. 120].

Globalaus konkurencingumo ataskaitoje pateiktų konkurencingumo rodiklių suvestinė pateikta *1 priede*.

2.2 Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės jos plėtotei

Lietuvos ekonomika plėtojasi kaip ES bendrosios rinkos dalis. Aktyviai prekiaujama su trečiosiomis šalimis ir dalyvaujama įvairiose pasaulinio ūkio ryšių sistemose. Valstybės ekonominė politika grindžiama į eksportą orientuotos besivejančios plėtros modeliu. Lietuvos pozicijas pasaulio rinkose ir ekonominiame lenktyniavime lemia jos žmogiškasis kapitalas, tradiciškai gyvybingas ir neblogas gamtines sąlygas turintis žemės ūkis, geografinės padėties nulemtos transporto ir kitų paslaugų plėtojimo galimybės, santykinai mažos darbo ir daugelio paslaugų sąnaudos pramonei plėtoti. Lietuvos geografinė padėtis suteikia galimybę įnešti savo indėlį, plėtojant Europos ir Azijos ūkinius ryšius, kurie artimiausiais dešimtmečiais neabejotinai intensyvės. Gyvenviečių ir pagrindinės infrastruktūros išsidėstymo šalies teritorijoje tolygumas teikia palankias sąlygas užsienio investicijoms naujose ir tradicinėse ekonominės veiklos srityse [22, p. 7].

Lietuvos nacionalinė ekonomika yra pasaulinės ekonomikos sudedamoji dalis. Nuo to, koku mastu Lietuvos ūkio plėtotė derinasi su pasaulinės ekonomikos tendencijomis, priklauso šalies ekonomikos stiprybės ir silpnybės. Vertinant šalies ekonomikos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes jos plėtotei, reikia atsižvelgti į tą aplinkybę, kad Lietuva yra nedidelė Europos šalis, turinti pereinamąją ekonomiką. Plėtojant Lietuvos ekonomikos savarankišką internacionalizaciją tenka įveikti naujiems pasaulinės ekonomikos dalyviams būdingas problemas [42, p. 2].

Lietuvos ekonomika ir visas pasaulinis ūkis funkcionuoja ekonominių išteklių (gamybos veiksmų) pagrindu. Tai gamtiniai, darbo, kapitalo (fizinio kapitalo, t.y. gamybos priemonių forma, ir finansinio kapitalo), verslumo ir mokslo ištekliai. Apskritai ekonominiai ištekliai lemia Lietuvos ekonomikos potencialą ir nacionalinį konkurencingumą. Analizuojant šalies

ekonominius išteklius ir nacionalinį konkurencingumą galima išryškinti ekonomikos potencialo stiprybes ir silpnybes.

Gamtiniai ištekliai tebelieka vienas iš ribojančių ekonomikos raidos veiksnių ir turi įtakos Lietuvos vietai pasaulinėje ekonomikoje [42, p. 9-10]. Pagal Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikę strategiją [20, p. 4], pereinamajame prie rinkos ekonomikos laikotarpyje sukurtos svarbiausios prielaidos smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai: iš esmės verslas teisiškai reguliuojamas, atsižvelgiant į ES teisę, sukurta ir plečiama teikiančių paramą smulkiam ir vidutiniam verslui institucijų sistema, visoje šalies teritorijoje pakankamai gerai išplėsta fizinė verslo infrastruktūra, išugdytas smulkių ir vidutinių įmonių, kurios jau dominuoja bendroje ūkio struktūroje, sugebėjimas prisiderinti prie rinkos pokyčių [20, p. 6].

Verslumo ištekliai tampa vis svarbesnis ekonominis išteklius. Verslumas – tai gebėjimas efektyviai organizuoti kitų išteklių (darbo, žemės, kapitalo, žinių) tarpusavio sąveiką, kad būtų užtikrinta ūkinė veikla. Jis realizuojamas vadybos srityje, t.y. valdant firmų arba organizacijų veiklą. Manoma, kad šalyje pakanka verslumo išteklių, jeigu joje nemažai patyrusių ir išsilavinusių verslininkų, išplėtotą rinkos infrastruktūrą, turi galias šaknis verslo etika ir kultūra, o pati visuomenės nuomonė palanki verslui ir didelė šalies gyventojų dalis trokšta imtis verslo. Pasaulinė praktika rodo, kad verslumo gebėjimai geriausiai realizuojami tose šalyse, kuriose didelis ūkinės veiklos liberalizavimo laipsnis derinamas su dideliu valstybinių institucijų efektyvumu, taip pat aktyviu valstybinių smulkiojo ir vidutinio verslo palaikymu ir konkurencijos vidaus rinkoje skatinimo politika.

Lietuvoje greitai daugėja verslininkų ir gerėja jų kvalifikacija (tai skatina radikalus ekonominių reformų pobūdis ir aukštas gyventojų išsilavinimo lygis), gerėja rinkos infrastruktūra, didėja norinčių tapti verslininkais skaičius. Kita vertus, didelė dalis verslininkų neturi atitinkamo išsilavinimo ir būtinos patirties, nepakankamai efektyvūs rinkos infrastruktūros institutai, prasta verslo etika ir kultūra, didelė dalis gyventojų priešišškai žiūri į verslininkus kaip visuomenės sluoksnį. Egzistuoja verslininkų ryšys su valstybės aparatu: nemaža dalis verslininkų yra išeiviai iš valstybės aparato, privačių įmonių veikloje sunku išvengti valdininkų įtakos, jos kenčia nuo biurokratizmo [42, p. 12-13].

Visų ES valstybių požiūriu, konkurencingumo didinimas yra pagrindinis pramonės politikos tikslas. 2000 metais atlikta Lietuvos pramonės analizė parodė, kad tik labai mažą dalį - 5,9 proc. - sudaro į mokslo tyrimus orientuota pramonė, o tai gali labai apsunkinti Lietuvos pramonės konkurencingumo didinimą ar net dabartinio lygio išlaikymą ateityje, kai pasaulyje ima vyrėti žinių pagrindu plėtojama ekonomika. Ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse žiniomis paremta ir žiniomis imli pramonės sektoriaus dalis sudaro 20-30 procentų. Todėl aišku, kad maža į mokslo tyrimus ir technologijas orientuotos pramonės dalis gali tapti viena svarbiausių

Lietuvos pramonės ateities konkurencingumo potencialo problemų. Todėl rengiamoje ilgalaikės ūkio plėtros strategijoje tarp strateginių šalies tikslų yra tikslas per artimiausius 12-15 metų sukurti žinių visuomenę, integralią Europos Sąjungos žinių visuomenės daliai. Svarbus instrumentas žinių ekonomikai sukurti yra informacinė visuomenė, kuriai rengiamoje strategijoje akcentuojamas ypatingas vaidmuo. Didžiulę strateginę svarbą turi siekis - vystyti šalyje mokslo ir technologijų parkus. Būtina sukurti nacionalinę inovacijų sistemą - įmonių, finansų rinkų, tyrimų ir studijų institucijų, konsultavimo paslaugų ir technologijų rinkų kooperavimo mechanizmą. Geriausias perspektyvas turės bet kurios šakos verslas, kuris, remdamasis mokslo pasiekimais, sugebės pasiekti aukštą konkurencingumą ir produktyvumą. Lietuva turi būtinų sparčios technologinės pažangos prielaidų: turi taikomųjų mokslų potencialą ir galimybes sintetinti įvairių sričių žinias, gamina kai kurių aukštųjų technologijų gaminius ir paslaugas, pramonėje naudoja fundamentines technologijas, yra pakankama pramonės ir mokslo koncentracija.

Dabartiniu metu Lietuvoje nėra darnios mokslo ir gamybos sąveikos sistemos, veikiančios pagal šiuolaikinį inovacijų modelį, ir specialių valstybės finansinių priemonių, aktyvinančio tokio modelio kūrimą šalyje. Lietuva dar neturi patvirtintos mokslo ir technologijų plėtros strategijos, kuri būtų nacionalinės plėtros strategijos šerdis, žengiami patys pirmieji žingsniai inovacinės politikos formavimo, verslininkiško inovacinės veiklos valdymo srityje, beveik nesant šios srities patirties ir tradicijų [29].

Mokslo ištekliai (mokslo bei technikos potencialas, mokslas) lemia šalies galimybes vykdyti joje mokslo tyrimo ir technologijos plėtotės darbus. Moksliniam techniniam šalies potencialui, jo būklei ir plėtotės tendencijoms įtakos turi dvi veiksnių grupės. Pirmą, tai kiekybiniai veiksniai – mokslininkų skaičius, mokslo materialinio techninio aprūpinimo lygis ir mokslui bei mokslo aptarnavimui skiriamų finansinių išteklių dydis. Antra, tai mokslo organizavimo sistema, mokslinių tyrimų prioritetai, mokslo bei gamybos kooperacija. Lietuva turi būtinų technologijos sparčios pažangos prielaidų: taikomųjų mokslų potencialą ir galimybes sintetinti įvairių sričių žinias, turi įmonių, gaminančių kai kurių aukštųjų technologijų gaminius ir teikiančių paslaugas, yra pakankama pramonės ir mokslo koncentracija, bet Lietuvoje nėra darnios mokslo ir gamybos ryšių sistemos, veikiančios pagal šiuolaikinį inovacijų modelį, taip pat specialių valstybės finansinių priemonių, aktyvinančių tokio modelio kūrimą. Lietuva neturi patvirtintos mokslo ir technologijų plėtotės strategijos, kuri būtų nacionalinės plėtotės strategijos šerdis, žengiami patys pirmieji žingsniai inovacinės politikos formavimo, verslininkiško inovacinės veiklos valdymo srityje [42, p. 12-13].

Apibendrinant Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, apžvelgsiu stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes išskirtas Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje ir Lietuvos ekonomikos plėtros iki 2020 metų ilgalaikėje strategijoje:

Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprybės

1. Lietuva priskirtina prie šalių, kurios ekonomika atvira, ji aktyviai dalyvauja tarptautinėje prekyboje, kitose pasaulinio ūkio ryšių formose; valstybės vykdoma ekonominė politika grindžiama efektyvesniu dabartiniame laikotarpyje į eksportą orientuotos besivejančios plėtotės modeliu[20, p. 5]. Lietuvos ekonomika plėtojasi kaip ES bendrosios rinkos dalis. Lietuvos pozicijas pasaulio rinkose ir ekonominiame lenktyniavime lemia jos žmogiškasis kapitalas, tradiciškai gyvybingas ir neblogas gamtines sąlygas turintis žemės ūkis, geografinės padėties nulemtos transporto ir kitų paslaugų plėtojimo galimybės, santykinai mažos darbo ir daugelio paslaugų sąnaudos pramonei plėtoti [22, p. 8].

2. Menki Lietuvos gamtiniai išteklių stimuliuoja kitų šių laikų sąlygomis svarbių ir perspektyvių išteklių (žmogiškasis veiksny, inovacinė veikla, žiniomis grįsta gamyba ir pan.) mobilizavimą; turintieji aukštąjį ir specialųjį vidurinį išsilavinimą yra greičiausiai didėjanti ekonomiškai aktyvių gyventojų dalis; dėl radikalių ekonomikos reformų ir aukšto gyventojų išsilavinimo lygio greitai didėja šalies potencialas[20, p. 4]. Lietuva turi būtinų sparčios technologinės pažangos prielaidų: taikomųjų mokslų potencialą ir galimybes sintetinti įvairių sričių žinias, gamina kai kurių aukštųjų technologijų gaminius ir teikia žinioms imlias paslaugas, pramonėje naudoja daugelį fundamentinių technologijų, šalyje yra pakankama pramonės ir mokslo koncentracija [22, p. 9].

3. Lietuva turi būtinų technologijos sparčios pažangos prielaidų: taikomųjų mokslų potencialą ir galimybes sintetinti įvairių sričių žinias, gamina kai kurių aukštųjų technologijų gaminius ir teikia paslaugas, yra pakankama pramonės ir mokslo koncentracija[42, p. 15].

Lietuvos ekonomikos konkurencingumo silpnybės

1. Lietuva gerokai atsilieka nuo ES šalių pagal ekonomikos raidos lygmenį ir esama realių galimybių įveikti šį atsilikimą tik per 30–40 metų; jai dar tenka įveikti naujiems pasaulinės ekonomikos dalyviams būdingas problemas[20, p. 7]. Lietuvos BVP vienam gyventojui yra beveik perpus mažesnis už ES atitinkamą rodiklį, ekonomikos išsivystymo atsilikimui įveikti prireiks ne mažiau kaip 15–20 metų. Atitinkamai mažesni finansiniai išteklių, kuriuos šalis gali skirti technologinei pažangai ir žmogiškųjų išteklių plėtrai [22, p. 10].

2. Plėtodama savo ekonomiką, Lietuva gali disponuoti labai kukliais nuosavais gamtiniais išteklių; nors darbo jėga ir pasižymi santykiškai aukšta kvalifikacija, kai kuriose ūkio šakose jau dabar jaučiamas kvalifikuotos darbo jėgos stygius, jos drausmingumas, mobilumas ir prisitaikymas prie verslo pokyčių nėra patenkinami[20, p. 7]. Svarbūs neigiami

veiksniai yra realaus kapitalo technologinis atsilikimas ir integralumo reikalavimų neatitinkanti ūkio struktūra. Nėra darnios mokslo ir gamybos kooperavimo sistemos. Žengiami tik pirmieji žingsniai inovacinės politikos kūrimo ir verslininkiško inovacinės veiklos valdymo srityje. Lietuva turi mažai galimybių savarankiškai tapti naujų gaminių ar naujų technologijų kūrėja ir jų eksportuotoja. Spartesnę pažangą šioje srityje galėtų lemti dalyvavimas tarptautiniuose gamybos klasteriuose ar tarptautinių korporacijų atėjimas į Lietuvą. Neoptimali viešojo sektoriaus valdymo sistema, lėtas viešųjų paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę. Nepaisant to, kad fizinė infrastruktūra kol kas tenkina būtiniausius ūkio plėtros poreikius, jos fizinis ir moralinis susidėvėjimas tampa rimta kliūtimi ūkio efektyvumui didinti. Lėtai naudojamos informacinių technologijų galimybės visose ūkio srityse, menka bendrojo vidaus produkto ir ypač eksporto dalis, tenkanti informacinių technologijų paslaugų ir produktų gamybai, silpnai plėtojamas informatikos mokslo potencialas. Informacinėmis technologijomis grindžiamo valdymo srityje Lietuvos atsilikimas tebėra ženklus. Geležinkelių transporto infrastruktūra fiziškai susidėvėjusi, pasenęs riedmenų parkas, neišplėtotas elektrifikuotų linijų tinklas. Klaipėdos jūrų uosto infrastruktūra nepritaikyta keleiviams aptarnauti. Neišplėtotas vidaus vandenų transportas. Šalyje neracionaliai vartojama energija, Lietuvos elektros ir dujų tinklai neturi tiesioginių ryšių su Vakarų Europos energetikos sistemomis, išlieka priklausomybė nuo vienintelio gamtinių dujų tiekėjo. Didelė elektros tinklų, pastočių ir vamzdynų dalis yra fiziškai ir morališkai susidėvėjusi, nemaža dalis šalies teritorijos dar neprijungta prie gamtinių dujų tiekimo sistemos [22, p. 11].

3. Šalies verslumo potencialas nėra pakankamo lygio: didelė dalis verslininkų neturi atitinkamo išsilavinimo ir būtinos patirties, nepakankamai efektyvūs rinkos infrastruktūros institutai, prasta verslo etika ir kultūra.

4. Politikams deklaruojant mokslą ir švietimą tarp pagrindinių šalies prioritetų, reali šioms prioritetams valstybės parama nuolat mažėja; nėra darnios mokslo ir gamybos kooperavimo sistemos, šalis dar neturi patvirtintos mokslo ir technologijų plėtotės strategijos, kuri būtų nacionalinės plėtotės strategijos šerdis; žengiami patys pirmieji žingsniai inovacinės politikos formavimo, verslininkiško inovacinės veiklos valdymo srityje, beveik nesant šios srities patirties ir tradicijų.

5. Lietuvoje nepakankamai ugdomi šalies viduje konkurencinę atmosferą formuojantys veiksniai; valstybė dar nesuformavo mechanizmų, užtikrinančių nacionalinės ekonomikos lankstumą ir manevringumą, gebėjimą greitai ir adekvačiai reaguoti į nelauktus pokyčius pasaulio ekonomikoje ir pasaulinėje rinkoje [20, p. 7]. Nešiuolaikiška pramonės struktūra (maža mokslui imlius produktus gaminančių įmonių dalis), neišplėtotą kooperaciją tarp įvairių ūkio subjektų, menkas darbo našumas daugumoje sektorių, trūksta alternatyvių šaltinių apsirūpinti pigiais ištekliais. Neadekvati laikmečiui profesinė ir vadybinė kompetencija, tiriamoji ir

technologinės plėtros veikla pramonės įmonėse ir statybos bendrovėse beveik neegzistuoja, neturėdamos tyrėjų, įmonės beveik neužsiima inovacine veikla. Mokslo ir tyrimų sistema nėra tinkamai orientuota į pramonės ir statybos reikmes, įmonės neturi paskatų investuoti į technologijų plėtrą [22, p. 13].

Lietuvos ekonomikos konkurencingumo gerinimo galimybės

1. Lietuvos ūkio internacionalizacija pasaulinės ekonomikos pakilimo sąlygomis reiškiasi kaip galingas palankių nacionalinės ekonomikos plėtotės tendencijų stiprintojas, suteikia galimybių didinti konkurencingumą ir plėsti rinkas savo veiklą į eksportą orientavusioms šalies firmoms bei įmonėms; užsienio transnacionalinių korporacijų dalyvavimas Lietuvos ekonomikoje leidžia greičiau plėtoti nacionalinę ekonomiką užsienio tiesioginių investicijų pagrindu, perimti pažangias technologijas, tarptautinės vadybos patirtį, apimant efektyvų gamybos ir realizacijos organizavimą, firmų geros reputacijos palaikymą; Lietuvos transnacionalinių korporacijų plėtojimas ir jų veikla užsienyje leistų padidinti šalies nacionalinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje [20, p. 10]. Racionaliai panaudota ES struktūrinių fondų parama teigiamai veikia verslo rėmimo, užimtumo skatinimo, darbo vietų kokybės ir civilizuotų darbo santykių plėtrą. Įstojimas į Ekonomikos ir pinigų sąjungą, augantis ekonominės integracijos į ES laipsnis bei koordinuota ekonominė politika sukurs tvirtą pagrindą Lietuvos ekonominiam stabilumui bei atsparumui neigiamam išorės poveikiui. Lietuva turi didžiulius ir realius šansus sparčiai mažinti savo technologinį ir ekonominį atsilikimą, narystės ES pagrindu įsitraukdama į perspektyvių produkcijos rūšių vertės kūrimo grandines [22, p. 14-15].

2. Lietuva nacionalinės ekonomikos plėtotei gali išnaudoti savo palankią tranzito šalies tarp Vakarų ir Rytų geografinę padėtį; finansinių išteklių globalizacija supaprastina finansinių išteklių stygiaus Lietuvai problemos sprendimą, kadangi, stokojant nacionalinio finansinio kapitalo, jis gali būti perkamas pasaulinėje finansų rinkoje, įvežamas į šalį tiesioginių užsienio investicijų forma, suteikiamas lengvatinėmis sąlygomis iš ES ir tarptautinių finansinių organizacijų; finansinių išteklių globalizacija padidina konkurenciją nacionalinėje finansų rinkoje ir kartu mažina finansinio - kreditinio tarpininkavimo (finansinių paslaugų) kainą ūkio subjektams.

3. Lietuvos integracija į ES išplečia realizacijos rinkas, sudaro prielaidas užsienio prekybos pagyvėjimui, prekių gamybos ir paslaugų reorganizavimui, užsienio investicijų augimui [42, p. 18].

4. Gamybos globalizacija atveria platesnes galimybes plėsti rinkas ir stiprinti konkurencingumą šalies firmoms bei įmonėms, kurios savo veiklą orientuoja į eksportą. Lietuva nacionalinės ekonomikos plėtrai galės išnaudoti tranzito požiūriu palankią tarp Vakarų ir Rytų geografinę padėtį. Užsienio transnacionalinių korporacijų dalyvavimas Lietuvos ekonomikoje

leidžia sparčiau plėtoti nacionalinę ekonomiką užsienio tiesioginių investicijų pagrindu, perimti pažangias technologijas, tarptautinės vadybos patirtį gamybos ir realizacijos organizavimo srityje. Lietuvos transnacionalinių korporacijų plėtojimas ir jų veikla užsienyje leistų dar labiau sustiprinti šalies nacionalinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje.

5. Investicijos į inovacijas ir aukštos kokybės paslaugas verslui, taip pat aukštą pridėtinę vertę kuriančių ūkio sektorių dalies ekonomikoje didėjimas užtikrins ūkio konkurencingumo kilimą ir nuoseklų ekonomikos augimą. MTTP potencialo kūrimas, ryšių su ūkiu stiprinimas ir tarptautinė integracija ženkliai prisidės prie aukštųjų technologijų ūkio sektoriaus plėtos, žinių ekonomikos pažangos. Informacinių technologijų ir telekomunikacijų galimybių panaudojimas leis didinti visų ūkio šakų prekių ir paslaugų konkurencingumą pasaulinėje rinkoje, plėtoti šiomis technologijomis paremtų prekių gamybą bei paslaugų teikimą, taip pat ir jų eksportą [22, p. 15].

Grėsmės Lietuvos ekonomikos konkurencingumui

1. Didžiausia grėsmė ekonomikos augimui, ypač tolesnėje ateityje, tampa lėta technologinė pažanga. Nesukūrusi šiuolaikiškos inovacijų sistemos ir žinių ekonomikos plėtojimo mechanizmų, šalis pasmerkia save atsilikimui. Mokslo ir technologijos potencialas dėl emigracijos gali nukentėti tiek, kad prireiks dešimtmečių jam atsikurti. Tada ne tik aukštųjų technologijų gamyba praras plėtos potencialą, bet ir sulėtės tradicinių šakų inovacijos.

2. Sudėtingas susisiekimasis automobilių keliais ir geležinkeliais su ES šalimis per Lenkiją gali ir toliau daryti neigiamą įtaką šalies ekonomikos plėtočiai. Energijos tiekimas Lietuvai gali būti lengvai pažeidžiamas dėl didelės priklausomybės nuo vieno tiekėjo. Ignalinos Atominės elektrinės uždarymas ir pavėluotas naujos jėgainės eksploatavimas taptų didele našta šalies ekonomikai. Vėluojant prisijungti prie Vakarų elektros tinklų, išliktų pavojus stabiliam energijos tiekimui ir sistemos ekonomiškumui. Nesukaupus gamtinių dujų atsargų ir nediversifikavus jų tiekimą, išliks pavojus dujų ūkio stabilumui. Lėtas ir neveiksmingas atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas darys opesnes energetikos problemas, brangstant importuojamiems energijos ištekliams. Didelė problema lieka neefektyvus energijos vartojimas ūkyje ir buityje.

3. Didžiausia potenciali grėsmė pramonės ir statybos plėtrai būtų klaidingai valstybės lygiu suvokta mokslo, žinių ir inovacijų svarba. Kuo lėčiau bus kuriama efektyvi nacionalinė inovacijų sistema, tuo daugiau lėšų ir pastangų prireiks, norint neatsilikti. Dėl įvairių priežasčių perdėm išaugusios energijos išteklių kainos mažintų ūkio konkurencingumą. Gali būti, kad lėtai bus kuriamos palankios sąlygos investicijoms į industrinį sektorių [22, p. 19-20].

Tolesniame darbe nagrinėjama Europos Sąjungos 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. struktūrinių paramos fondų prioritetinės kryptys, konkurencingos ekonomikos priemonės, sugretinamas 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. konkurencingos ekonomikos finansavimas iš struktūrinių paramos fondų. Tai nagrinėjama kitame skyriuje.

3. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO SIEKIMO VIETA EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINĖS PARAMOS FONDŲ TIKSLUOSE

Struktūriniai fondai yra Europos Sąjungos vykdomos regioninės politikos finansiniai instrumentai, kurių pagalba mažinami ES regionų išsivystymo skirtumai bei nepalankiausias sąlygas turinčių vietovių atsilikimas. Europos Sąjunga vienija valstybes, kurios yra labai skirtingos ekonominio išsivystymo, puoselėjamų tradicijų, kultūros požiūriais, atitinkamai skirtingų regionų plėtros ir gyvenimo kokybės standartai ryškiai skiriasi. ES vykdoma regioninė politika nukreipta būtent į šių skirtumų mažinimą, vadovaujantis solidarumo dvasia, tai yra teikiant Europos Sąjungos paramą labiausiai atsilikusiems regionams.

Regioninės politikos tikslams pasiekti buvo įkurti keturi struktūriniai fondai bei atskiras Sanglaudos fondas, per kuriuos finansuojami atskirose valstybėse ar regionuose įgyvendinami projektai ar programos. Minėtiems keturiems struktūriniams fondams priklauso Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyrius bei Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas. **Europos regioninės plėtros fondas** padeda finansuoti investicijas į infrastruktūrą, investicijas į gamybą nuolatinėms darbo vietoms kurti ir išlaikyti bei pagalbos teikimą smulkioms ir vidutinėms įmonėms, o tai ir yra konkurencingos ekonomikos prioritetinės kryptys. **Europos socialinis fondas** teikia paramą asmenų prisitaikymui prie pokyčių darbo rinkose, ypatingą dėmesį skiriant bedarbių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių reintegravimui į darbo rinką profesinių mokymų, paramos naujas darbo vietas kuriantiems darbdaviams formomis. **Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyrius** finansuoja kaimo plėtros iniciatyvas, pagalbos ūkininkams teikimą, nepažeidžiant visos ES mastu vykdomos žemės ūkio politikos principų ir ypatingą dėmesį skiriant labiausiai atsiliekantiems regionams. **Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento** pagalba finansuojamos struktūrinės reformos (ekonominės veiklos perorientavimas) žuvininkystės sektoriuje. **Sanglaudos fondas** nepriklauso struktūrinių fondų sistemai, tačiau taip pat yra vienas iš ES regioninės politikos instrumentų, kurio tikslas - finansuoti aplinkosaugos bei transporto infrastruktūros projektus [8].

ES struktūrinių fondų remiami ūkio sektoriai:

- Ekonominė ir socialinė infrastruktūra (transportas, energetika, aplinkosauga, telekomunikacijos, sveikatos apsauga, švietimo ir socialinė infrastruktūra (konkurencingos ekonomikos priemonės));

- Gamybos sektorius (pramonė, paslaugos verslui (konkurencingos ekonomikos priemonės), žemės ūkis, kaimo plėtra, turizmas));
- Žmogiškieji ištekliai (informacinė visuomenė (konkurencingos ekonomikos priemonė) užimtumas, švietimas, profesinis mokymas)) [26, p. 32].

3.1. ES struktūrinių fondų parama Lietuvos ekonomikai 2004 – 2006 metais.

2004 – 2006m. Lietuvos prioritetai buvo:

1. Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra;
2. Žmogiškųjų išteklių plėtra;
3. Gamybos sektoriaus parama;
4. Kaimo plėtra ir žuvininkystė;
5. Techninė parama.

1 Prioritetas. Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra

Vienas iš pagrindinių plėtros plano prioritetų yra investicijos į fizinę infrastruktūrą siekiant skatinti socialinę ir ekonominę plėtrą. Siekiant įgyvendinti svarbiausiąjį BPD tikslą – sukurti šiuolaikinę, dinamišką ir žiniomis pagrįstą ekonomiką, socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtros prioritetinis uždavinys – užtikrinti tvarią ir ekonomiškai efektyvią energetikos, transporto ir sveikatos apsaugos infrastruktūros plėtrą, suformuoti švietimo įstaigų tinklą remiantis racionalaus energijos naudojimo ir aplinkos apsaugos principais [23, p. 163].

Tiksiai, kurių siekiama BPD 1 prioritetu, rėmėsi šiomis 5 priemonėmis:

1.1 priemonė. Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas.

1.2 priemonė. Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas.

1.3 priemonė. Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija.

1.4 priemonė. Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas.

1.5 priemonė. Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra.

Pirmajai prioritetinei krypčiai iš ES struktūrinių paramos fondų 2004-2006 m. buvo skirta 112050654 eurų. Konkurencingai ekonomikai priskiriamos šios priemonės - *Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas*, buvo skirta 189 mln.Eu., *Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas* (82 mln. Eu.), ir *Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija* (32 mln. Eu).

2. Prioritetas. Žmogiškųjų išteklių plėtra

Pagrindinis BPD tikslas – *žinių* pagrindu veikiančios ekonomikos plėtra. Žmogiškųjų išteklių plėtrai skiriamas labai svarbus vaidmuo siekiant užtikrinti, kad darbo jėga geriau atitiktų darbo rinkos reikalavimus ir būtų puoselėjama mokymosi visą gyvenimą kultūra. Lietuvos darbo jėga yra palyginti išsilavinusi (t.y. daug Lietuvos gyventojų turi aukštąjį išsilavinimą ir t.t.), tačiau šiuolaikinės ekonomikos pobūdis sąlygoja gebėjimų, grupių pokyčių, gebėjimo prisitaikyti ir kvalifikacijos tobulinimo poreikį. Dažnai būna, kad anksčiau įgytos žinios yra sunkiai pritaikomos ar net bevertės. Aukštos kvalifikacijos specialistų buvimas – viena iš pagrindinių sąlygų, leidžiančių diegti ir plėtoti mokslą ir technologijas [23, p. 184].

2 prioritetas buvo įgyvendinamas šiomis priemonėmis:

2.1 priemonė. Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas.

2.2 priemonė. Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas.

2.3 priemonė. Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija.

2.4 priemonė. Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas.

2.5 priemonė. Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje [23, p. 195].

Šiai prioritetinei kryptiai iš ES struktūrinių paramos fondų 2004-2006 m. buvo skirta 53239583 eurų. Iš antrojo prioriteto, prie konkurencingos ekonomikos priskiriamos dvi priemonės - tai: *Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija* (20 mln. Eu.) ir *Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje* (34 mln. Eu.).

3 Prioritetas. Gamybos sektoriaus plėtra

Lietuvos pramonė ir verslas palengva prisitaiko prie konkurencijos ES ir tarptautinėse rinkose, kuriose konkurencingumas nuolat didėja. Tačiau Lietuvos įmonių konkurencingumas ir pramonės plėtros sparta vis dar nepakankami. Verslo plėtrą stabdo žemas verslumo lygis ir nepakankamas verslo konkurencingumo didėjimas.

3 prioritetas, t.y. gamybos sektoriaus plėtra, apima aktyvias priemones, skirtas šalies ūkio restruktūrizavimui ir jo konkurencingumui paremti. Žemas Lietuvos pramonės ir verslo konkurencingumo lygis – mažo verslumo lygio, neišplėtos verslo infrastruktūros ir pasenusios pramonės struktūros, orientuotos į žemų technologijų pramonę, paveldėtą nuo sovietinių laikų (kaip ir į kapitalui imlią pramonę su pasenusiomis technologijomis), rezultatas. Pramonėje dominuoja įmonės, kurios samdo daugiausia nekvalifikuotą darbo jėgą, o verslo paramos paslaugos per menkai išplėtos, kad atitiktų sparčiai didėjančius Lietuvos įmonių poreikius ir reikalavimus.

Su 3 prioritetu susiję uždaviniai buvo įgyvendinami per šias priemones:

3.1 priemonė. Tiesioginė parama verslui.

3.2 priemonė. Verslo aplinkos gerinimas.

3.3 priemonė. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra.

3.4 priemonė. Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos[23, p. 211].

Šiai prioritetinei krypčiai iš ES struktūrinių paramos fondų 2004-2006 m. buvo skirta 78232997 eurų. Trečiasis prioritetas – Gamybos sektoriaus plėtra – priskiriamas prie Konkurencingos ekonomikos prioritetinių krypčių; *Tiesioginė parama verslui* (110 mln. Eu.), *Verslo aplinkos gerinimas* (39 mln. Eu.), *Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra* (63 mln. Eu.) ir *Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos* (87 mln. Eu.).

4 Prioritetas. Kaimo plėtra ir žuvininkystė

BVP dalis, tenkanti žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriui, yra palyginti nedidelė, tačiau žemės ūkis sukuria daug darbo vietų kaimo gyventojams. Gera dirbama žemė ir gamtinė aplinka, gausūs žuvų išteklių Baltijos jūroje ir senos žemės ūkio tradicijos turėtų (su būtinomis investicijomis, skirtomis sektoriams racionalizuoti ir modernizuoti) padidinti žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių produktyvumą, kuris vis dar gana mažas. Investicijos į sektorius, kurie užtikrins naujus pajamų šaltinius iš netradicinės žemės ūkio veiklos, tokios kaip ekologinis žemės ūkis ir kitas alternatyvus verslas (pvz., kaimo turizmas ir amatai), turėtų padėti modernizuoti Lietuvos žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių [23, p. 218]. Šis prioritetas buvo įgyvendinamas per šias priemones:

4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas

4.2 priemonė. Jaunujų ūkininkų įsikūrimas

4.3 priemonė. Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas

4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas

4.5 priemonė. Miškų ūkis

4.6. priemonė. Leader+ pobūdžio priemonė

4.7 priemonė. Mokymas

4.8 priemonė. Veikla, susijusi su žvejojimo laivynu

4.9 priemonė. Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejojimo uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejojimo vidaus vandenyse

4.10 priemonė. Kita veikla (susijusi su žuvininkyste).

Šiai prioritetinei krypčiai iš ES struktūrinių paramos fondų 2004-2006 m. buvo skirta 56989880 eurų.

5 Prioritetas. Techninė parama

Techninė parama – išteklių, užtikrinantys veiksmingą BPD įgyvendinimą. Prioriteto tikslas – pagerinti, išplėsti, skatinti ir iki maksimumo padidinti BPD poveikį Lietuvoje [23, p. 241].

Techninės paramos prioritetas buvo įgyvendinamas per šias priemones:

5.1 priemonė. Parama programos parengimui, valdymui, priežiūrai ir kontrolei (ERPF).

5.2 priemonė. Programos viešumas ir vertinimas (ESF).

Šiai prioritetinei krypčiai iš ES struktūrinių paramos fondų 2004-2006 m. buvo skirta 8951726 eurų.

Iš viso 2004–2006 m. skirta 1206901222 eurų Europos Sąjungos struktūrinės paramos įvairiems projektams įgyvendinti.

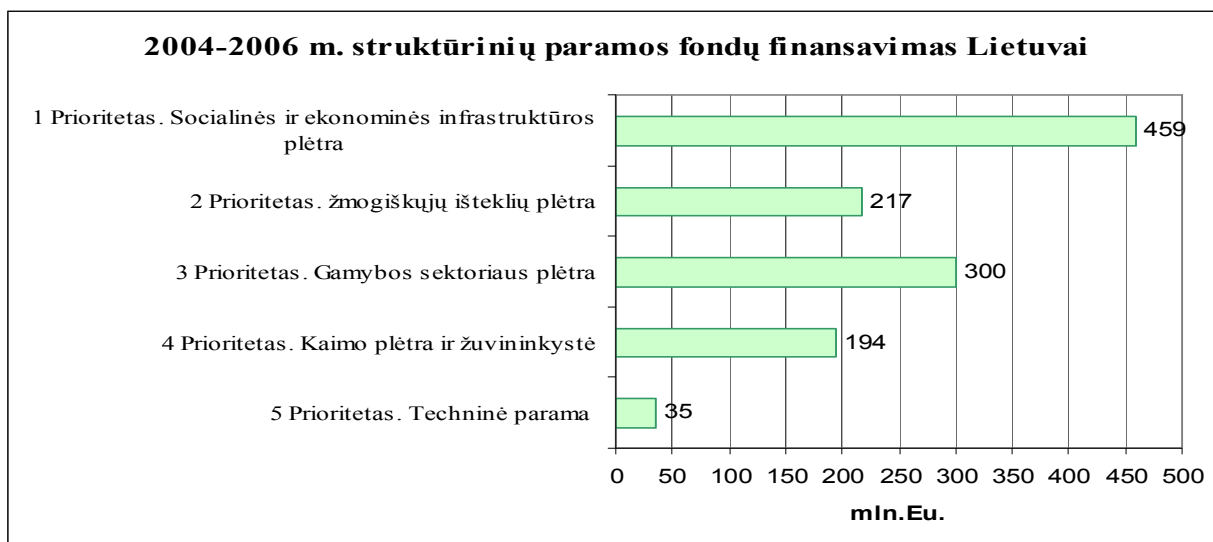
Konkurencingos ekonomikos prioritetinės kryptys 2004-2006 m.

2004–2006 m. programavimo periodu Europos Sąjungos struktūrinė parama Ūkio ministerijos administruojamose srityse buvo skirta verslo, turizmo ir energetikos sektoriams remti, kas yra 2007-2013m. Valstybės ilgalaikės raidos strategijos trečiojo prioriteto „Konkurencinga ekonomika“ įgyvendinimo kryptys.

2004-2006 metais finansinė parama teikta Lietuvai iš Europos Sąjungos struktūrinių paramos fondų patekta 2 priede (Finansinė lentelė 2004-2006 m.)

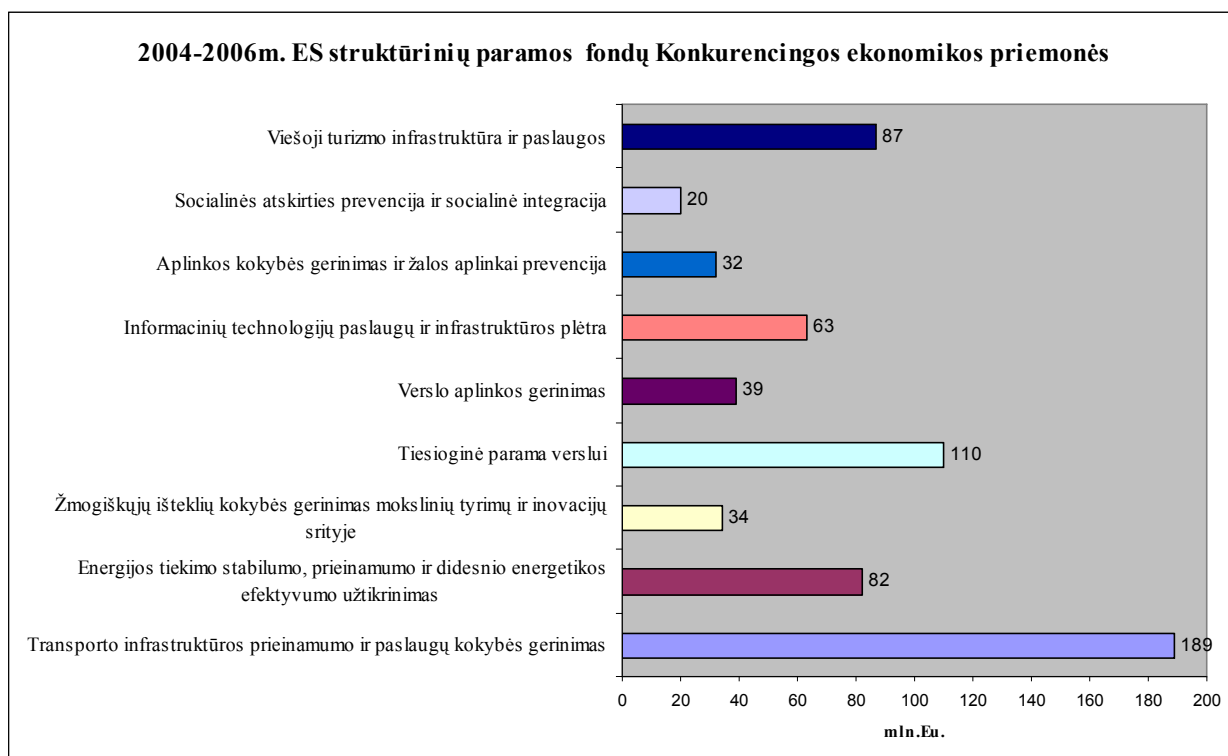
1 paveikslė pateikiama 2004-2006 metais teikta finansinė parama Lietuvai iš ES struktūrinių paramos fondų, o antrame paveiksle pateikiamas Konkurencingos ekonomikos prioritetinės kryptys.

1 pav. 2004-2006 m. finansinė parama teikta Lietuvai iš ES struktūrinių paramos fondų, mln. Eu.

Šaltinis: autorės sudaryta

2 pav. Lietuvos 2004-2006 m. ES struktūrinių paramos fondų Konkurencingos ekonomikos priemonės.

Šaltinis: autorės sudaryta.

Iš pateiktų diagramų matyti, kad svarbiausiu prioritetu Lietuvai buvo *Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra*, kurioje konkurencingos ekonomikos gerinimui priskiriama - *Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas* (skirta 189 mln. Eu.), *Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas* (82 mln. Eu.) ir *Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija* (32 mln. Eu). Antroje vietoje gamybinis sektorius – 300 mln. Eu, na ir konkurencingos ekonomikai priskiriama: *Tiesioginė parama verslui* (110 mln. Eu.), *Verslo aplinkos gerinimas* (39 mln. Eu.), *Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra* (63 mln. Eu) ir *Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos* (87 mln.Eu.). Žmogiškųjų išteklių plėtra, kurios finansavimas buvo 217 mln. Eu., čia Konkurencingai ekonomikai priskiriamos dvi priemonės, t.y. *Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje* (34 mln. Eu.) ir *Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija* (20 mln. Eu.). Ketvirtoje vietoje yra *Kaimo plėtra ir žuvininkystė* 194mln. Eu. ir paskutinėje vietoje *Techninė parama* 35 mln. Eu.

2006 m. buvo pradėta ruošti 2007–2013 m. programavimo periodui. Įvertintos Lietuvos ilgalaikė raidos strategija ir sektorinės strategijos. Tuo remiantis suformuotos prioritetingos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo kryptys. Naujajame periode parama bus teikiama tokioms sritims kaip įmonių moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra bei tam reikalingos įrangos įsigijimui, verslo aplinkos gerinimas ir įmonių produktyvumo didinimas,

energijos tiekimo tinklų plėtra ir energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo didinimas, atvykstamojo ir vietos turizmo skatinimas, sukuriant tam reikalingą infrastruktūrą [41, p. 4].

3.2. ES struktūrinių fondų parama Lietuvai 2007 – 2013 metais

Naujausia plėtra išryškino ES regionų skirtumus, gerokai padidinusi prastesnius ekonominės plėtros rodiklius turinčių regionų skaičių. Geresnius ekonominius rodiklius pasiekusiose regionuose ir toliau susiduriama su problema, kaip sukurti ir padidinti jų santykinį patrauklumą, didinant jų ekonomikos konkurencingumą, kad jie prisidėtų prie darnios Bendrijos teritorijos plėtros. Plataus masto reforma siekiama nupiešti naują europinio solidarumo prestižą išsiplėtusioje Europos Sąjungoje, kartu atsižvelgiant į ekonomikos globalizaciją ir į greitą žiniomis grindžiamos ekonomikos augimą. Sanglaudos politikos strategija ir lėšos yra sutelktos į tris naujus struktūrinės veiklos prioritetinius tikslus – konvergenciją, konkurencingumą ir užimtumą ir bendradarbiavimą [26, p. 34].

Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti remiasi ir nuosekliai pratęsia dar Lietuvos 2004–2006 m. Bendrajame programavimo dokumente jau suformuluotą strateginę viziją, jog 2015 m. Lietuva pasieks kai kurių senųjų ES šalių narių socialinio ir ekonominio išsivystymo lygį. Todėl pagrindinis Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti tikslas: sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje, kad ūkio augimo teikiama nauda pasiektų visus Lietuvos gyventojus [30, p. 20].

Lietuvos 2007 – 2013 metų prioritetinės kryptys

Žvelgiant į ateitį, yra laikomasi nuostatos, jog sparčią ūkio plėtrą, gerovės kūrimą bei kokybiškas darbo vietas gali garantuoti tik ekonomika, besiremianti aktyviu žinių kūrimu bei jų pritaikymu ir tai daryti gebančiais žmonėmis. Nors Lietuvos darbo jėga yra palyginti išsilavinusi, ypač reikia mažinti tokias silpnybes, kaip kvalifikacijos neatitinkantį darbo rinkos bei žinių visuomenės poreikiams ir mažėjančią kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlą. Užimtumo ir lankstesnės darbo rinkos skatinimas toliau leistų didinti užimtumo lygį Lietuvoje ir tenkinti verslo plėtros poreikius. Šiandienos valstybėje gebėjimas orientotis į visuomenę, tinkamai panaudojančią turimus žinių išteklius, tampa sėkmingą šalies ūkio plėtrą lemiančiu veiksnium. **Žinių visuomenės plėtra** – kaip visuomenės, grindžiančios savo veiklą žiniomis, – yra pagrindinis ekonomikos plėtros, darbo vietų kūrimo ir socialinės gerovės veiksnys ilguoju laikotarpiu. **Konkurencinga ekonomika** Europoje tiesiogiai remiasi įmonių inovacija naujų procesų ir produktų srityje siekiant didesnio produktyvumo. Taigi ateities konkurencinga ekonomika remiasi inovacijomis ir aktyviu žinių kūrimu ir taikymu: šiuo atžvilgiu Lietuvos

pramonėje ir paslaugų sektoriuje reikalingi dideli struktūriniai pokyčiai, pasireiškiantys sparčiu aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų pramonės ir paslaugų kuriamo bei eksportuojamo produkto dalies augimu. Valstybė turi imtis priemonių, skirtų ūkio konkurencingumui didinti, teikdama tiek tiesioginę, tiek netiesioginę paramą inovacijoms, tačiau kartu siekdama kuo mažesnio galimo rinkos iškraipymo ir neigiamų padarinių konkurencijai. Taip pat labai svarbu aktyviai panaudoti galimybes norimus pokyčius paspartinti pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas, visų pirma aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų pramonės ir paslaugų srityse. Kartu konkurencinga ekonomika nėra tik geresnės įmonių vadybos ar verslininkų inovacijų rezultatas – daugelis kitų veiksnių yra svarbūs siekiant didesnio produktyvumo ir geresnės darbo aplinkos, ir visų pirma – efektyvios fizinės infrastruktūros ir verslo aplinkos, kuri sudarytų mobilumo, bendravimo, sparčios informacijos sklaidos ir bendradarbiavimo prielaidas, buvimas[30, p. 21-22].

2007 – 2013 metais plėtros tikslų bus siekiama investuojant į tris esmines šios strategijos įgyvendinimo prioritetines kryptis:

- 1. Produktyvūs žmogiškieji ištekliai žinių visuomenei.**
- 2. Konkurencinga ekonomika.**
- 3. Gyvenimo kokybė ir sanglauda** [38, p. 49].

1 Prioritetas. Produktyvūs žmogiškieji ištekliai žinių visuomenei

Žinių visuomenės sukūrimas Lietuvoje yra ilgo laikotarpio prioritetasis, nurodantis esminį uždavinį investicijoms pagal šią prioritetinę kryptį – sukurti aktyviai darbo rinkoje dalyvaujančią visuomenę, kurios visi nariai nuolat aktyviai įgyja, atnaujina, plečia savo kompetencijas ir produktyviai taiko jas šalies ūkyje. Žvelgiant į trumpesnį laikotarpį, žinių visuomenės kūrimas reikalauja aktyvaus investavimo siekiant teigiamų pokyčių keliose esminėse srityse: įgyvendinant šią prioritetinę kryptį, bus siekiama šių pagrindinių uždavinių:

- 1) pritraukti ir išlaikyti žmones darbo rinkoje;
- 2) siekti aktyvesnio mokymosi visą gyvenimą;
- 3) plėtoti aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgą;
- 4) siekti efektyvesnio viešojo administravimo[30, p. 26].

Mano nagrinėjama prioritetinė kryptis yra Konkurencinga ekonomika, tad apie šią prioritetinę kryptį plačiau.

2 Prioritetas. Konkurencinga ekonomika

Spartų ūkio augimą ilguoju laikotarpiu įmanoma pasiekti tik kuriant, stiprinant ir išlaikant šalies ekonomikos tarptautinį konkurencingumą, nes Lietuva, būdama maža ir turėdama atvirą

ekonomiką, yra neišvengiamai priklausoma nuo sėkmingų ekonominių santykių su kitomis ES bendrosios rinkos ir trečiosiomis šalimis. Pagal šią prioritetinę kryptį galima nurodyti du svarbiausius siekius. Pirma, tai siekis didinti visų ūkio sektorių produktyvumą ir modernizuoti Lietuvos ūkio struktūrą, aktyviai plėtojant aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų įmonių sektorių, didinant tradicinėse pramonės šakose sukuriama pridėtinę vertę, taip pat sudarant išskirtines sąlygas didinti šalies smulkiojo ir vidutinio verslo gyvybingumą ir inovatyvumą. Tam turėtų būti pasitelktas ir šalies mokslinis bei kūrybinis potencialas. Antra, tai siekis sukurti efektyvią fizinę infrastruktūrą ir gerą verslo aplinką, kuri sudarytų prielaidas verslo ir visuomenės mobilumui, bendravimui ir bendradarbiavimui tarp verslo, mokslo ir valdžios.

Konkurencingos ekonomikos prioritetinėje kryptyje keliami trys uždaviniai:

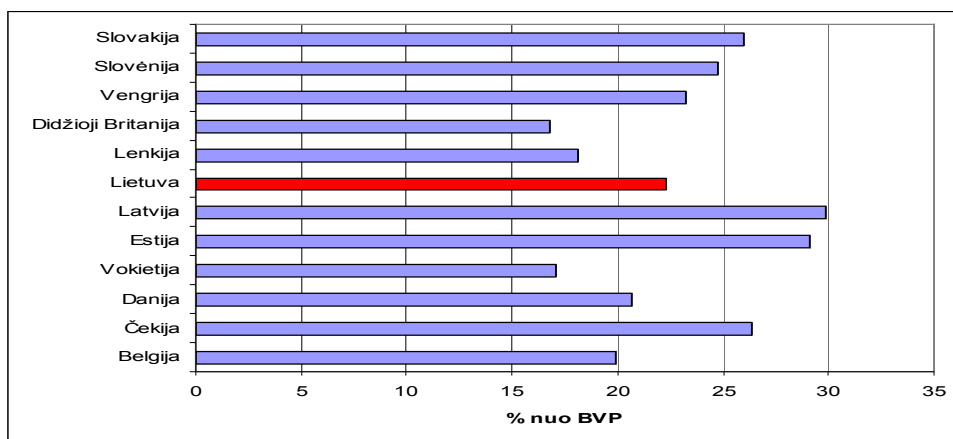
- 1) didinti produktyvumo lygį versle, ypač sudarant palankią aplinką inovacijoms ir smulkiąjam ir vidutiniam verslui;
- 2) didinti aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamąją dalį;
- 3) efektyvinti ekonominę infrastruktūrą.

Didėsnis verslo produktyvumas ir palankesnė aplinka inovacijos ir smulkiąjam bei vidutiniam verslui.

Didėjantis produktyvumas leidžia augti bendrajam vidaus produktui ir gyventojų pajamoms. Produktyvumo didėjimą lemia ir kvalifikuota darbo jėga (pirmoji šios strategijos prioritetinė kryptis), ir inovacijas į ūkinę veiklą diegiančios investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą. Inovacijos yra sudėtingų ir daug dalyvių įtraukiančių procesų rezultatas, apimantis įmonių gebėjimą pasinaudoti papildomomis kitų rinkos dalyvių, organizacijų ir institucijų žiniomis. Siekiant eliminuoti esamą rinkos nepakankamumą, numatoma teikti valstybės *pagalba investicijoms į inovacijas versle* (pavyzdžiui, parama investicijoms į naujus gamybos įrenginius ir technologijas, parama informacinių technologijų sprendimams įmonėse diegti, parama pažangiems vadybos metodams ar ekoinovacijoms diegti). Įmonės bus skatinamos diegti inovacijas remiant ne tik technologijų įsigijimą, bet ir daug investicijų reikalaujanti technologijų įdiegimą, pasirengimą inovatyvių produktų pateikimui rinkai [30, p. 32].

Lietuvos investicijų į pagrindinio kapitalo formavimą dalis šalies BVP struktūroje, EUROSTAT duomenimis, 2005 m. buvo 22,3 proc. bei viršijo senųjų ES narių vidurkį (19,8 proc.). Tačiau šis rodiklis buvo mažesnis už daugumos naujų šalių rodiklius (žr. 3 pav.).

3 pav. Investicijų dalis BVP 2005 m., proc.

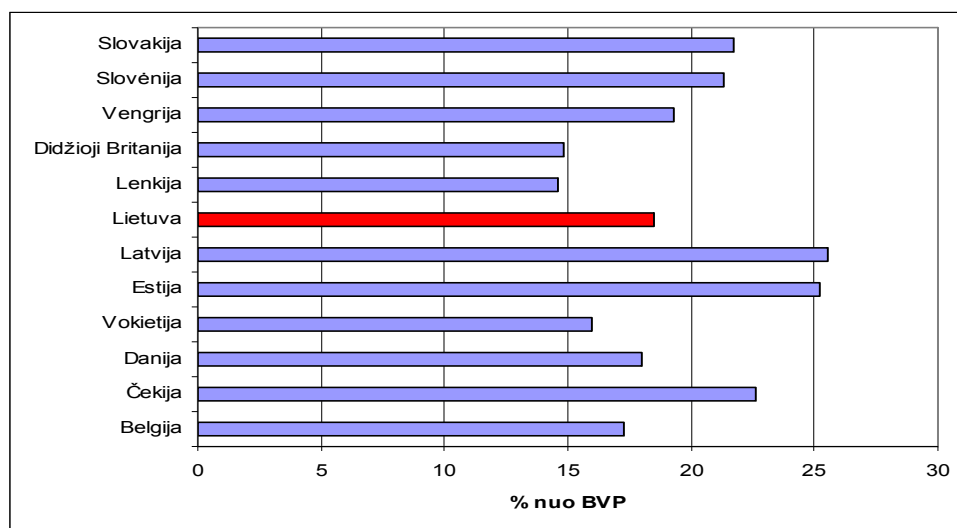

Šaltinis: EUROSTAT.

Nerimą kelia tai, kad Lietuvoje didžioji dalis kapitalo formavimo išlaidų, kurios yra ypač svarbios siekiant didesnio produktyvumo ir ūkio šakų konkurencingumo, yra ne produktyvios investicijos į įrengimus ir mašinas (32 proc. 2005 m.), o investicijos į pastatus, inžinerinius statinius ir žemę (68 proc. 2005 m.) [37].

Be to, Lietuvos verslo investicijų dalis šalies BVP struktūroje, EUROSTAT duomenimis, 2004 m. ne taip ženkliai, kaip bendrų investicijų dalis BVP, viršijo senųjų ES narių atitinkamą rodiklį (Lietuvos rodiklis buvo 18,5 proc., ES-15 vidurkis – 17,1 proc.) ir buvo mažesnis negu daugumos naujųjų ES šalių (žr. 4 pav.).

4 pav. Verslo investicijų dalis BVP 2005 m., proc.

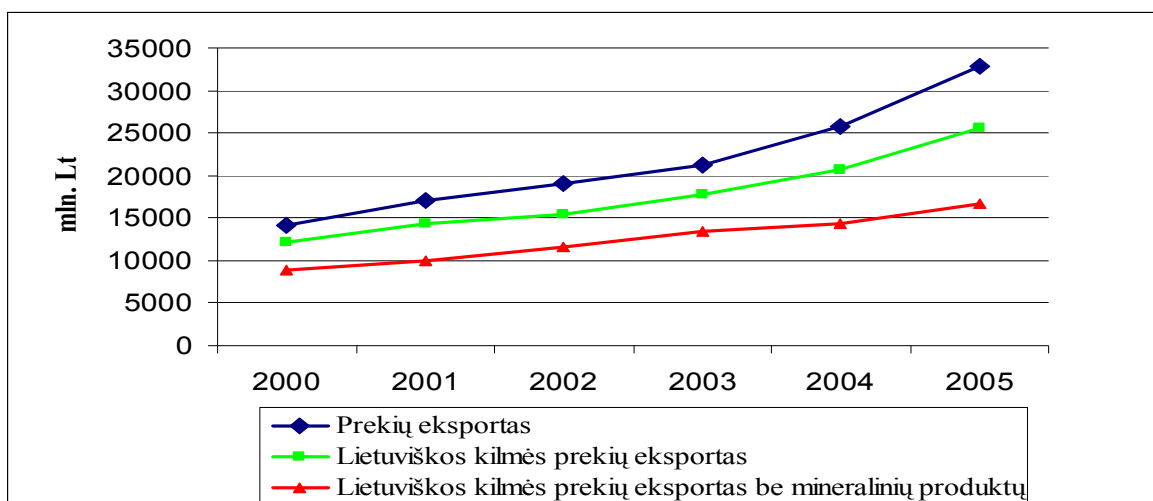
Šaltinis: EUROSTAT.

Nors šiuo metu žinių ir inovacijų kūrimas yra laikoma pagrindiniu ekonomikos augimo varikliu ir yra akcentuojamas daugumos išsivysčiusių šalių augimo strategijose, Lietuva yra pereinamosios ekonomikos ir vidutinių pajamų šalis, todėl pagrindinio kapitalo formavimas taip pat yra svarbus veiksnys produktyvumo augimui, kuris turi būti derinamas su darbuotojų

kvalifikacijos kėlimu bei žinių kūrimu tikslinėse srityse, siekiant ilgalaikio ekonomikos augimo [43, p. 9-11].

Lietuvai, kaip mažos vidaus rinkos valstybei, tarptautinė prekyba turi didelę reikšmę ekonomikos augimui. Nors prekių ir paslaugų eksportas išlaiko augimo tendencijas (2005 m. ir prekių, ir paslaugų eksportas išaugo po 26,9 proc.), tačiau pastaruoju metu Lietuvos prekių eksporte vis didesnę dalį sudaro reeksportas – pernai jo apimčiai išaugus daugiau kaip 40 proc., ši dalis viršijo penktadalį viso eksporto apimties. Lietuviškos kilmės produkcijos išvežimas praėjusiais metais padidėjo nuosaikiau – beveik 23 proc. (2005 m. sudarė 25,6 mlrd. Lt), o skaičiuojant be mineralinių produktų, kurių vertę padidino šuoliškai pabrangę naftos produktai – tik 16 proc. (16,76 mln. Lt) (žr. 5 pav.).

5 pav. Prekių eksportas ir lietuviškos kilmės prekių eksportas 2000–2005 m., mln. Lt

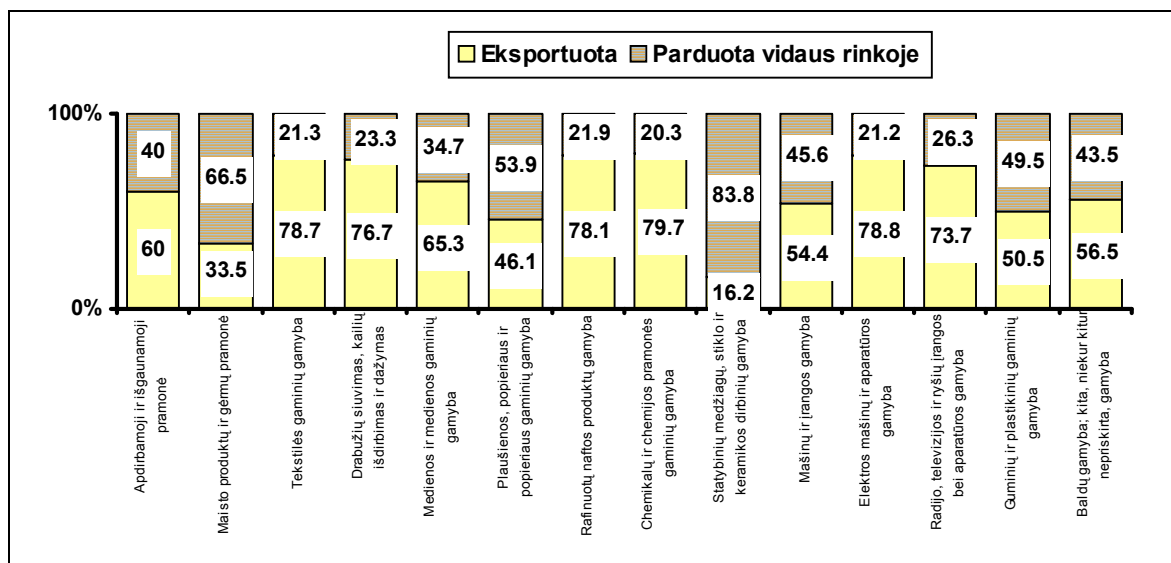

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės

Iš esmės Lietuvos pramonės gaminama produkcija yra labiau orientuota į užsienio rinkas. 2005 m. kasybos, karjerų eksploatavimo ir apdirbamosios gamybos parduotos produkcijos 60,1 proc. buvo realizuota ne Lietuvos rinkoje (eliminavus rafinuotų naftos produktų gamybos parduotos produkcijos apimtį, 52,6 proc.). Į vidaus rinką daugiausia yra orientuotos maisto produktus ir gėrimus, statybines medžiagas, keramikos gaminius gaminančios pramonės įmonės.

Atskirų pramonės veiklų parduotos produkcijos struktūrą pagal pardavimo kryptis iliustruoja 6 pav.

6 pav. Svarbiausių pramonės veiklos rūšių parduotos produkcijos struktūra pagal kryptis 2005 m., proc.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos ūkio ekonominės ir socialinės būklės 2005 m. apžvalga

Kadangi Lietuvos ekonomikos augimas daugiausia priklauso nuo eksporto plėtros, būtina skatinti į eksportą nukreipto verslo dalį. Be to, spartesnis investicinių prekių reeksporto augimas negu tų pačių prekių importo augimas liudija per menkai išaugusią šių prekių paklausą šalies viduje ir nepakankamas investicijas į darbo našumą didinančias priemones [43, p. 12].

Nors Lietuvoje sukurta veikianti rinkos ekonomika, tačiau Lietuvos verslo aplinka dar turi tam tikrų trūkumų, todėl reikia sudaryti palankesnes sąlygas verslui bei inovacijoms plėtoti ir skatinti verslumą, ypač tarp jaunimo. Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama pagerinti bendrą verslo klimata, kuris sudarytų *palankias sąlygas verslo pradžiai ir tolesnei įmonių plėtrai, tarptautiniam konkurencingumui* stiprinti. Kartu su įvairiomis reguliacinėmis ir mokestinėmis priemonėmis, kurios labai veikia verslo klimata, svarbus veiksnys verslo plėtrai yra ir verslo paramos ir inovacijų skatinimo sistema. Be to, plėtojant įvairias finansinės paramos verslo subjektams priemones (rizikos kapitalo fondai, pradinio kapitalo fondai, mikrokreditai, garantijos, dalinis palūkanų dengimas ir kt.), bus siekiama *užtikrinti geresnę priėjimą prie finansavimo šaltinių*, ypač pradedantiems verslą bei inovacijas diegiantiems, taip pat kaimo vietovėse verslą pradedantiems ar plėtojantiems subjektams [30, p. 32].

Vienas iš pagrindinių verslo vystymo iššūkių yra tinkamo ir laiku suteikto finansavimo užtikrinimas tiek pradinėje veiklos stadijoje, tiek tolimesniuose vystymosi etapuose. Esant gana sparčiam ekonomikos augimui, Lietuvos įmonių poreikis išoriniams finansavimo šaltiniams augs. Remiantis atliktu tyrimu [36], į Lietuvos finansų institucijas dėl verslo finansavimo kreipiasi apie 50,5 proc. šalies įmonių, daugiausia – mažos įmonės (apie 49 proc. visų besikreipiančiųjų). Aktyviausios yra paslaugų verslu užsiimančios įmonės, nors pramonės įmonės taip pat gana aktyviai ieško papildomo verslo finansavimo. Dažniausiai kreipiamasi dėl

investicijų į įrangą, antroje vietoje – dėl investicijų į kitą materialųjį turtą, trečioje – dėl debitorinio išiskolinimo perėmimo, ketvirtoje – dėl žaliavų, atsargų išsigijimo.

Inovatyvios ir ankstyvos plėtros stadijos veiklos finansavimui, panaudojant skolines priemones, skatinti 2001 m. LR Vyriausybės nutarimu įsteigta UAB „Investicijų ir verslo garantijos“, kuri teikia smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams (SVV) paskolų garantijas bankams už SVV subjektų paskolas bei administruoja dalinį paskolų palūkanų diegimą SVV subjektams. Vis dėlto kiti Europos Komisijos aktyviai siūlomi valstybės remtini smulkiojo ir vidutinio verslo finansavimo instrumentai yra naudojami labai pasyviai arba iš viso nenaudojami – neaktyviai teikiamos mažos apimties paskolos (mikrokreditai) pradedančiosioms įmonėms, pasyvi rizikos kapitalo fondų veikla naujų inovatyvių įmonių projektų finansavimo srityje. Europos Sąjungoje mikrokreditams skiriamas daug dėmesio, nes tai ne tik svarbus instrumentas verslumui ir ekonominiam augimui skatinti, bet ir įrankis kai kurių visuomenės sluoksnių užimtumo problemoms spręsti. Lietuvoje kredito įstaigos nepakankamai aktyviai teikia mažos apimties paskolas (mikrokreditus) pradedančiosioms įmonėms [36].

Šalies rizikos kapitalo rinka labiausiai atsilieka teikiant finansavimą inovatyviems projektams įgyvendinti ir verslui pradėti. Įgyvendinant rizikingus projektus pirmiausia susiduriama su pradinio kapitalo trūkumu – daugelis puikių verslo idėjų tiesiog nepajėgia pritraukti pradinio kapitalo [2]. Lietuvoje rizikos kapitalas inovatyvaus verslo pradžiai ir plėtrai per pastarąjį dešimtmetį sudaro vos 19 proc. analogiško ES vidurkio. Verslo pradžiai finansuoti panaudota 15 proc. rizikos kapitalo.

Šalies rizikos kapitalo rinka, ypač finansuojant inovatyvias ir pradedančiąsias įmones, yra nepakankamai išvystyta tiek dėl pasiūlos, tiek dėl paklausos problemų. Rizikos kapitalo fondai labiau linkę investuoti į veiklos istoriją turinčias, o į ne pradedančiąsias, įmones, o taip pat didesnėmis apimtimis, kurios sąlygoja didesnės investicijų gražos gavimo galimybę. Išlieka informacijos asimetrijos problema, kai investuotojams trūksta informacijos apie inovatyvius projektus bei pradedančiųjų įmonių veiklą. Todėl, siekiant sumažinti finansavimo rinkos prieinamumo trūkumus, pirmiausia reikia integruotų veiksmų, kurie apimtų nuoseklų ir sistemingą pasiūlos bei paklausos formavimą [43, p. 21-22].

Didinant konkurencingumą tarptautiniu mastu, daugelis ES valstybių akcentuoja investicinio klimato gerinimo svarbą, nes tiesioginės užsienio investicijos yra vienas svarbiausių veiksnių, sudarančių palankias sąlygas pasiekti spartesnę technologinę pažangą ir ekonomikos augimą. Tiesioginės užsienio investicijos yra svarbus pagrindinio kapitalo ir kompetencijos formavimo šaltinis, todėl Lietuvai, siekiančiai užtikrinti ilgalaikį ekonomikos augimą, perorientuojant verslą į aukštesnės pridėtinės vertės kūrimą, ypač svarbus veiksnys, siekiant spartesnių pramonės pokyčių, yra tiesioginių užsienio investicijų (visų pirma žinioms

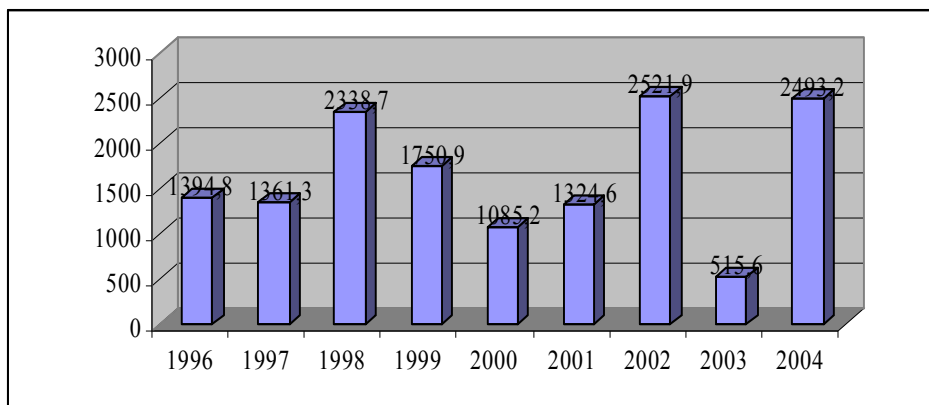
imliose arba technologinio proveržio srityse) pritraukimas. Lietuva yra sukaupusi mokslinį potencialą tam tikrose strategiškai svarbiose ir pasauliniu mastu konkurencingose srityse, todėl tai sudaro prielaidas pritraukti strateginių investicijų į žinioms imlius sektorius net iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir Azijos valstybių. Tokiu būdu būtų paskatintas Europos Sąjungos konkurencingumo ir patrauklumo investuotojams augimas.

Pagal tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo indeksą UNCTAD pasaulio šalių rangų lentelėje Lietuva iš 78 vietos 1990–1992 metais pakilo į 55 vietą 2001–2003 metais. Pagal tiesioginių užsienio investicijų potencialo indeksą Lietuva 1990–1992 metais užėmė 70 vietą, o 2003–2004 m. jau 47 vietą. Tačiau pastarųjų kelerių metų situacija pritraukiant TUI į Lietuvos ūkį nėra patenkinama:

pirma, pastarųjų metų kasmetinės TUI srautų apimtis neturi aiškiau išreikštos didėjimo tendencijos – dideli „šokinėjantys“ skirtumai lyginant kasmetinę TUI apimtį (žr. 7 pav.)

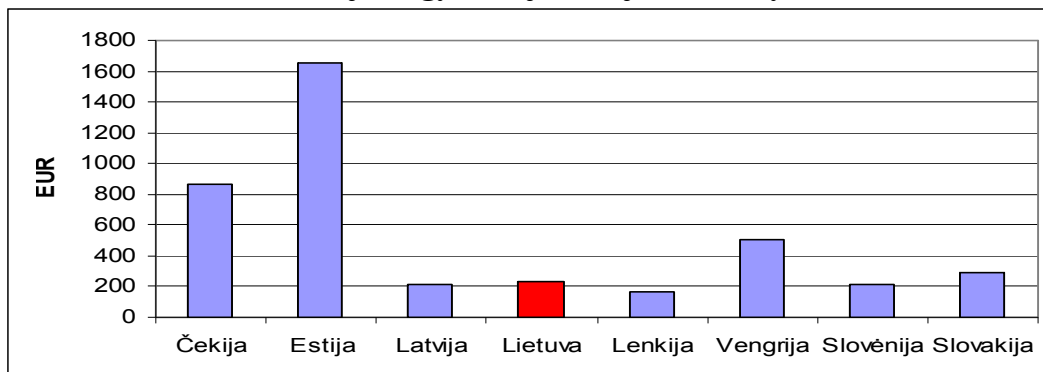
antra, pagal palyginamuosius TUI rodiklius, Lietuva gerokai atsilieka nuo kai kurių naujųjų ES narių – pvz. Čekijos, Estijos, Vengrijos (žr. 8 pav.) [43, p. 15-16].

7 pav. Metinės TUI investicijos Lietuvoje, mln. Lt

Šaltinis: apskaičiuota pagal Statistikos departamento duomenis

8 pav. Metinės TUI investicijos 1 gyventojui naujose ES šalyse, eurais.

Šaltinis: EUROSTAT.

Didinant produktyvumo lygį versle, ypač sudarant palankią aplinką inovacijoms ir smulkiąjam ir vidutiniam verslui, investuojant bus siekiama padėti iki **2013 m.**:

1. Padidinti darbo našumą iki 65 proc. ES vidurkio (41,7 proc. 2004 m.)

2. Padidinti Lietuviškos kilmės prekių eksporto, išskyrus rafinuotus naftos produktus (Parduota kasybos, karjerų eksploatavimo ir apdirbamosios gamybos, išskyrus rafinuotus naftos produktus, produkcijos ne Lietuvos rinkoje, procentais nuo visos parduotos atitinkamos produkcijos)) apimtis iki 60 proc. (51,8 proc. 2005 m.) [30, p. 33].

Tam, kad Lietuva galėtų konkuruoti Europos bendrojoje rinkoje, būtina restruktūrizuoti ir modernizuoti pramonę, daugiau investuoti į pažangias technologijas ir inovacijų diegimą, plėsti mokslinio tyrimo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimą ir konsolidavimą, t.y. plėtoti pažangių technologijų pramonę, kuriai reikia aukštos kvalifikacijos darbo jėgos. Nors šiandien pasiekta ženkli pažanga didinant privataus sektoriaus veiklos skaidrumą, verslo lygis Lietuvoje tebėra žemas. Mažųjų ir vidutinių įmonių plėtrai trukdo biurokratizmas, finansavimo prieinamumo problemos, kvalifikacijos spragos [7, p. 17].

Didesnė aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamoji dalis

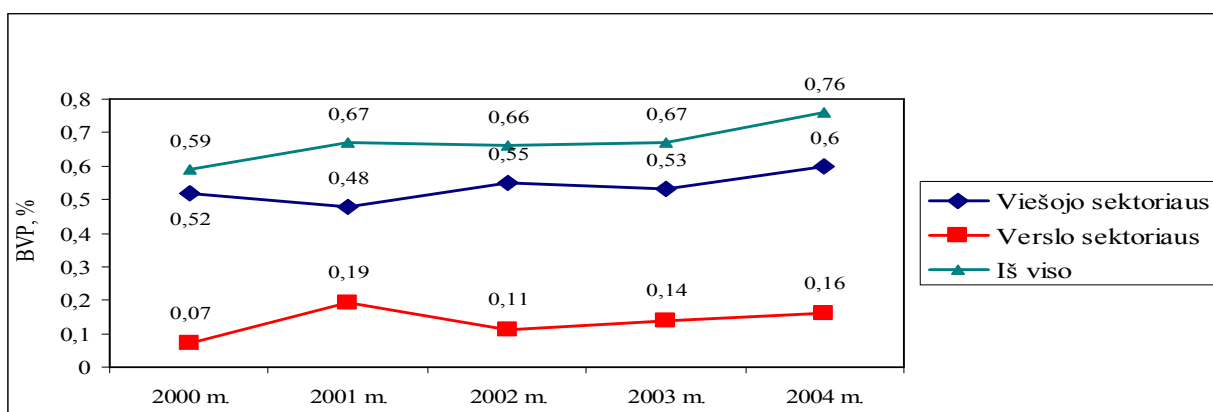
Aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamosios dalies ūkio struktūroje augimas, o kartu ir šalies ūkio tarptautinio konkurencingumo sustiprėjimas, yra neįmanomi be didesnių ir tikslingesnių valstybės bei verslo investicijų į aukštos kokybės mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą. Šalies įmonių tarptautinis konkurencingumas tiesiogiai priklauso nuo jų gebėjimo kuo greičiau pasiūlyti rinkai naujų žinių.

Šiuo metu Lietuvos valstybinės mokslo įstaigų ir universitetų turimas tam tikras mokslinis potencialas daugiausia yra panaudojamas globalioms problemoms spręsti, ir tik labai maža mokslininkų ir kitų tyrėjų dalis dirba pramonėje ar kituose verslo sektoriuose arba jų labui. Tad siekiant suaktyvinti mokslo rezultatų pritaikymą versle, daugiau dėmesio bus skiriama glaudesniai verslo ir mokslo bendradarbiavimui užtikrinti. Esantį silpną Lietuvos įmonių bei mokslo įstaigų ir universitetų bendradarbiavimą lemia įvairios priežastys. Viena vertus, aukščiausios kvalifikacijos specialistams, mokslininkams ir kitiems tyrėjams rengti, aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų plėtrai reikia modernios mokslinių tyrimų bazės, kuri šiuo metu daugeliu atvejų yra kritinės būklės ir nusidėvėjusi. Tad bus remiama *viešos MTTP bazės, tiesiogiai susijusios su ūkio konkurencingumo stiprinimu, plėtra*. Kartu numatoma *parama ir viešųjų mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų vykdomiems moksliniams tyrimams*, kurie sietini su teigiamu poveikiu ir aktualumu verslo plėtrai ir ūkio augimui mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektams vykdyti. Taip pat numatomos *augančios investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP) versle*, o siekiant suaktyvinti verslo ir mokslo dialogą, aktyviai bus remiamas *technologijų perdavimas, žinių ir technologijų sklaidos terpės gerinimas ir naujų, su MTTP susijusių įmonių kūrimasis*[30, p. 34].

Aukštųjų technologijų verslo konkurencingumas priklauso nuo naujausių mokslo ir technologijų laimėjimų taikymo versle kuriant naujus produktus ir paslaugas visuose ūkio sektoriuose. Kita vertus, aukštųjų technologijų verslas yra glaudžiai susijęs su naujomis žiniomis ir MTEP. Tam reikalinga brangi ir moderni mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūra, vietiniai darbo išteklių, jų gebėjimai ir priemonės, kurios skatina žinių naudojimą ir MTEP įmonėse ir organizacijose [21, p. 7].

Pastaraisiais metais išlaidų apimtis moksliniams tyrimams Lietuvoje didėja, tačiau yra vienas iš žemiausių rodiklių ne tik visoje ES, bet ir tarp naujų Europos Sąjungos narių.

9 pav. Lietuva: išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai santykis su BVP, proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Lietuvoje viešojo sektoriaus išlaidų moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai rodikliai nėra labai atitrūkę nuo ES vidurkio: EIS 2005 duomenimis, 2003 m. viešasis MTTP finansavimas ES-25 valstybėse vidutiniškai siekė 0,69 proc. šalies BVP, Lietuvoje – 0,54 proc. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2004 m. Lietuvoje viešojo sektoriaus, t.y. valdžios ir aukštojo mokslo, lėšos MTTP sudarė 0,48 proc. BVP.

Vis dėlto viešojo sektoriaus išlaidų MTTP naudojimo efektyvumas Lietuvoje yra žemas. Nors atskirose srityse yra sukauptas didelis mokslinių tyrimų potencialas, pvz., biotechnologijų, lazerių, elektronikos ir pan. srityse, tačiau jis menkai realizuojamas. Viena svarbiausių priežasčių yra *nepakankamai glaudus mokslinių tyrimų įstaigų, universitetų ir ūkio subjektų bendradarbiavimas atliekant mokslinius tyrimus ir kuriant naujus produktus bei technologijas rinkai* [18, p. 165].

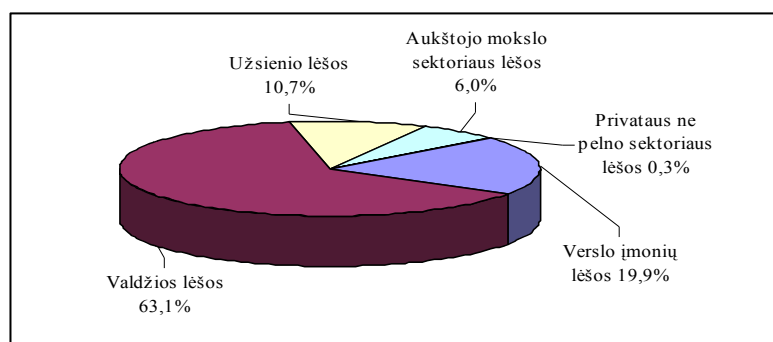
Akivaizdu, kad kiekviena valstybė turi siekti didinti savo tyrimų potencialą, plėtojant pažangias technologijas bei inovacijas, skatinti jų diegimą pramonėje versle. Lietuva, būdama maža šalis, neturi galimybių kurti naujų žinių visose mokslo srityse todėl jai reikia specializuotis tose srityse, kuriose jau sukaupta specialių žinių, naudojant didelį šalies turimą tyrimų ir taikomosios veiklos potencialą: biotechnologijos, lazerių technologijos, biochemijos,

chemijos, matematikos srityse. Iki šiol Lietuvos tyrimo įstaigos buvo orientuotos į nekomercinius tyrimus ir ne į taikomąją veiklą, todėl susiformavo nepakankamai stiprūs ryšiai ir bendradarbiavimas tarp mokslinio tyrimo įstaigų ir verslo sektoriaus [7, p. 18].

Verslo investicijos į MTTP Lietuvoje vis dar yra menkos, palyginti su tokiomis investicijomis ES-25 valstybėse. EIS 2005 duomenimis 2003 m. verslo lėšos MTTP ES-25 valstybėse vidutiniškai siekė 1,26 proc. šalies BVP, Lietuvoje – tik 0,14 proc. (Lietuva tarp ES-25 šalių pagal šį rodiklį užėmė 22 poziciją). Svarbu pažymėti ir tai, kad tik 6,7 proc. visų šalies tyrėjų dirba verslo įmonėse, o tai žemiausias rodiklis tarp ES narių (ES-15 rodiklis siekia apie 50 proc.).

Lyginant viešojo ir verslo sektoriaus MTTP finansavimo apimtį Lietuvoje 2004 m., verslo investicijos – tiek pačiose įmonėse atliekamų tyrimų ir plėtros darbų išlaidos, tiek įmonių išlaidos šiems darbams įsigyti – yra daugiau nei 3 kartus mažesnės negu viešojo sektoriaus investicijos (žr. 10 pav.).

10 pav. Lietuva: išlaidos MTTP pagal finansavimo šaltinius 2004 m., proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Šalies verslo įmonių inovacinės veiklos profilis rodo, jog verslo gebėjimai kurti strategines, didelę pridėtinę vertę generuojančias inovacijas yra menki: [18, p. 149].

- dauguma inovacijų yra orientuotos į tiekėjus arba į rinkos pokyčius, o tokios inovacijos nesukuria įmonei ilgalaikio pranašumo ar technologinio dominavimo tam tikrose rinkose;

- šalyje itin menkas strategiškai reikšmingą inovacinę veiklą vysčiusių įmonių skaičius, o tai tiesiogiai sietina su neišplėtotą mokslo tyrimų ir technologinės plėtros veikla versle ir pramonėje.

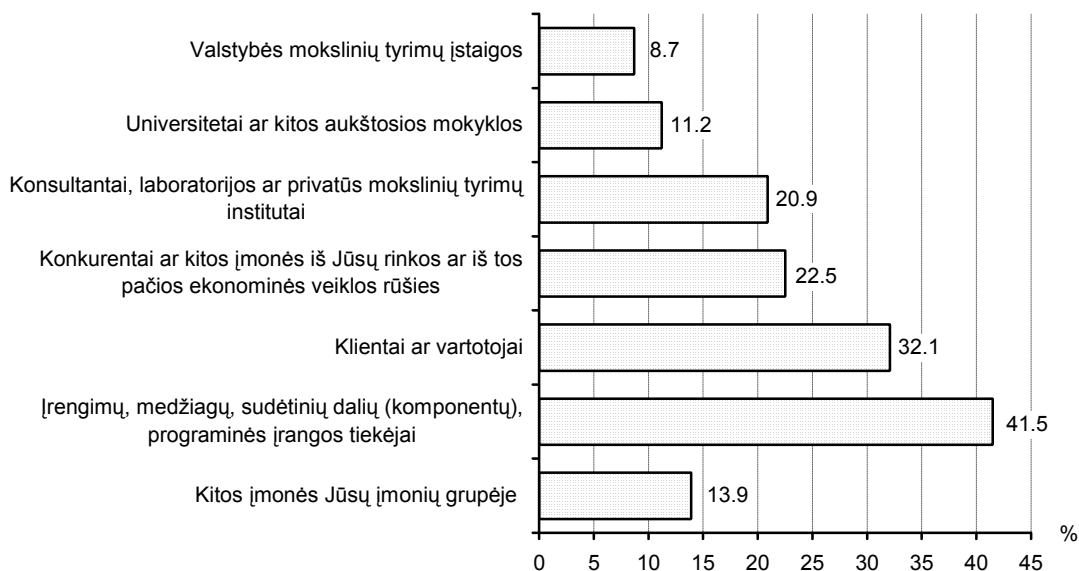
2006 m. atliktas tyrimas atskleidė [12], kad 2002–2004 m. Lietuvoje inovacinę veiklą¹ vykdė 23,4 proc. visų Lietuvos įmonių. Inovacinę veiklą vykdančiose įmonėse dirbo apie 45 proc. visų darbuotojų. Šių įmonių apyvarta sudarė daugiau kaip pusę visų įmonių apyvartos (2002 m. – 59,5%, 2004 m. – 56,9% visų įmonių apyvartos), o tai įrodo didelę šių įmonių

¹ Inovacinė veikla – mokslinės, technologinės, projektavimo ir kitokios įrangos ar technologijos įsigijimas, jos ir naujų gamybos organizavimo metodų įdiegimas, siekiant gaminti technologiškai naujus arba patobulintus produktus (prekes ar paslaugas) ir tobulinti procesus bei mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbai, jei jie skirti įmonės veiklos plėtrai ir/ar produkto ar technologinio proceso inovacijai įgyvendinti. Inovacinė veikla vykdoma nuo idėjos gimimo iki galutinio rezultato.

reikšmę šalies ūkiui. Be to, pažymėtina, kad daugiau nei pusę inovacinių įmonių sudarė nedidelės įmonės (nuo 10 iki 49 darbuotojų). Šio tyrimo duomenimis 16,7 proc. įmonių įdiegė technologinių procesų inovacijas, 13,9 proc. – produkto inovacijas. Dalis inovacinių įmonių (8,4 proc. visų įmonių) diegė kartu ir produkto, ir technologinio proceso inovacijas.

Dauguma įmonių, diegdamos inovacijas, įsigijo naujos įrangos (85,5 proc. visų inovacinių įmonių) ir apmokė savo darbuotojus (55,5 proc.). Mokslo tiriamuosius ir eksperimentinių tyrimų darbus (MTTP) inovacijoms kurti atliko 26,2 proc. inovacinių įmonių, MTTP darbų paslaugas pirkė 15,6 proc. įmonių. Daugiau kaip pusė inovacinių įmonių (53,3 proc.), vykdydamos inovacinę veiklą bendradarbiavo su kitomis įmonėmis ar organizacijomis. Tačiau tik 8,7 proc. įmonių įgyvendino bendrus su universitetais, aukštosiomis mokyklomis ir jiems priklausančiais padaliniais inovacinius projektus (žr. 11 pav.), o tai patvirtina teiginius apie menką įmonių ir mokslo institucijų bendradarbiavimą.

11 pav. Inovacinių įmonių bendradarbiavimo partneriai

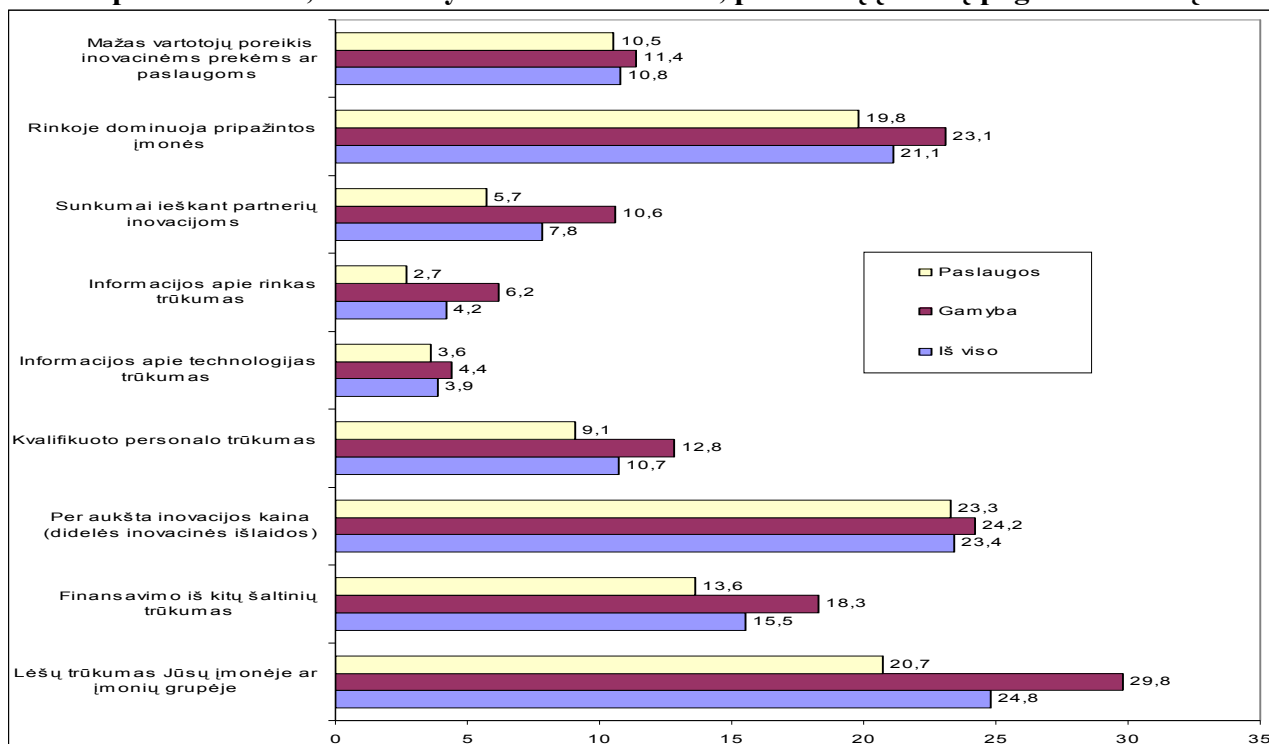
Šaltinis: Inovacinės veiklos plėtra, Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės, 2006.

Atsižvelgiant į šalies verslo įmonių inovacinės veiklos profilį ir didelę dalį (76,6 proc.) šalies pramonės įmonių, nevykdančių jokios inovacinės veiklos, būtina intensyviai skatinti ir *kūrybišką inovacinę veiklą* (didinant strategiškai reikšmingą inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalį, ir taip sukuriant ilgalaikį strateginį pranašumą) ir *inovacijų sklaidą (technologijų perėmimą)*. Reikia pažymėti, kad adaptyvių inovacijų vyravimas visose inovacijose yra natūralus ir būtinas reiškinys Lietuvos ūkiui šiame perėjimo į išsivysčiusią ekonomiką etape, t.y. perimant išsivysčiusių valstybių patirtį technologijų bei gamybos būdų srityje [43, p. 28-34].

Kaip vienus iš pagrindinių veiksnių, trukdančių inovacinei veiklai, daugelis įmonių (37,3 proc. visų įmonių) nurodė finansinių lėšų trūkumą (įmonės lėšų, finansavimo iš kitų šaltinių trūkumą, per aukštą inovacijos kainą). 25,8 proc. įmonių kaip ženklią įtaką inovacinei veiklai

nurodė rinkos veiksnius, 18,4 proc. susidūrė su informacijos, kvalifikuoto personalo ar inovacijų kūrimo trūkumu (žr. 12 pav.).

12 pav. Veiksniai, trukdantys inovacinei veiklai, proc. visų įmonių pagal svarbumą

Šaltinis: Inovacinės veiklos plėtra, Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės, 2006.

Investuojant į *didėsnę aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamoji dalis* uždavinio įgyvendinimą, bus siekiama, kad bendradarbiavimo problemos būtų sprendžiamos kompleksiskai, įtraukiant visas suinteresuotas puses. Siekiant Lietuvoje sukurti europinį lygį atitinkančią žinių ekonomiką, mokslo sistema ir universitetinis mokslas turi derintis prie ekonominių permainų keliamų reikalavimų. Tad valstybės ir ES struktūrinės paramos ištekliai moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai bus koncentruojami srityse, kurios yra itin svarbios Lietuvos verslo tarptautiniam konkurencingumui ir ilgalaikiam ekonomikos augimui užtikrinti. Daug dėmesio bus skiriama glaudžiam visų veiksmų programų investicijų koordinavimui, kompleksiniam jų naudojimui MTTP srityje, derinant žmonių išteklių, infrastruktūros ir bendradarbiavimo tarp verslo ir mokslo sektorių veiksmus. Nacionalinės (kompleksinės) programos prioritetingose MTTP srityse, kurių įgyvendinimas būtų finansuojamas iš ES struktūrinių fondų, padės derinti paramą pagal atskirus ERPF ir ESF finansuojamus prioritetus, taip užtikrinant viską apimančią paramos pobūdį MTTP srityje.

Investuojant bus siekiama padėti iki 2013m.:

1. Padidinti išlaidas MTTP, proc. BVP; 2,2 proc. Iki 2013m. (0,76 proc. 2004m.);
2. Padidinti Europos patentų biurui pateiktų paraiškų skaičius 1 mln. gyventojų iki 50 vnt. (2,6 vnt. 2002m.).

Efektyvi ekonominė infrastruktūra

Pagrindą Lietuvos ūkio konkurencingumui didėti ilguoju laikotarpiu suteiktų efektyvi ekonominė infrastruktūra, kuri sudarytų verslo ir visuomenės mobilumo, bendravimo ir bendradarbiavimo prielaidas. Atsižvelgiant į šalies geografinės padėties teikiamus privalumus, daugiausia dėmesio šiuo atveju tenka *subalansuoto transporto infrastruktūros tinklo, atitinkančio mobilumo poreikius bei sudarančio palankias sąlygas tranzitui, plėtrai* [30, p.32].

Transportas tebėra sparčiai besiplėtojanti ūkio šaka, kuri užtikrina efektyvų šalies vidaus rinkos funkcionavimą, užsienio prekybos bei tranzito paslaugų teikimą, keleivių aptarnavimą bei turizmo plėtrą. Lietuvos transporto sektoriaus sukurta bendrosios pridėtinės vertės (BPV) dalis 2005 metais siekė 9,6 proc. (6,2 mlrd. Lt), arba 19 proc. daugiau nei 2004 m., o dirbančiųjų skaičius sudarė 5,3 proc. visų šalies dirbančiųjų. Lietuvos transporto sektoriaus sukuriamas BVP dalis yra beveik du kartus didesnė nei ES vidurkis. Be to, svarbią transporto sektoriaus įtaką šalies ekonomikos konkurencingumo augimui parodo nuolat didėjanti transporto paslaugų eksporto apimtis: 2005 m. šis rodiklis pasiekė daugiau kaip 4,4 mlrd. Lt (augimas palyginti su 2004 m.- 17 proc.).

Lietuvos teritoriją kerta du tarptautiniai transporto koridoriai:

1) I Šiaurės – Pietų („Via Baltica“ greitkelis ir geležinkelis Talinas – Ryga – Kaunas – Varšuva), IA (Ryga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas).

2) IX Rytų – Vakarų: IXB (Kijevas – Minskas – Vilnius – Kaunas – Klaipėda) ir IXD (Kaunas – Kaliningradas).

3 lentelė. Lietuvos transporto tinklas

	Bendras Lietuvos transporto tinklas	iš jų: TEN-T tinklas
Automobilių kelių ilgis, iš jų:	79 314 km	1 617 km
valstybinės reikšmės	21 328 km	
vietinės reikšmės	57 986 km	
Geležinkelių ilgis, iš jų:	1 771 km	1 100 km
neelektrifikuotų	1 649 km	
elektrifikuotų	122 km	
Vidaus vandenų kelių ilgis	902 km	278 km
Jūrų uostas	Klaipėdos valstybinis jūrų uostas	
Oro uostai	3 tarptautiniai oro uostai (Vilniaus, Kauno ir Palangos)	

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės

Pagal teikiamas prognozes, krovinių vežimo apimtis, 2013 m. palyginti su 2004 m., Lietuvos keliuose turėtų išaugti apie 50–60 proc., panašios tendencijos turėtų išlikti ir vežant keleivius. Atitinkamai prognozuojama, kad eismo intensyvumas ateityje sparčiai augs ir 2013 m. palyginus su 2005 m., padidės 40 proc.

Techniniai Lietuvos kelių tinklo parametrai netenkina didėjančių transporto srautų poreikių ir gerokai atsilieka nuo ES transporto infrastruktūros išsivystymo lygio (4 lentelė).

Plėtojant regioninę infrastruktūrą viena iš svarbiausių krypčių yra žvyrkelių asfaltavimas, eismo sąlygų gerinimas ir aplinkos apsaugos priemonių diegimas. Šiomis priemonėmis siekiama pagerinti rajonų gyventojų susisiekimą su apskričių centrais, taip pat su žemės ūkio, verslo, industriniais, administraciniais, kultūros bei turizmo centrais.

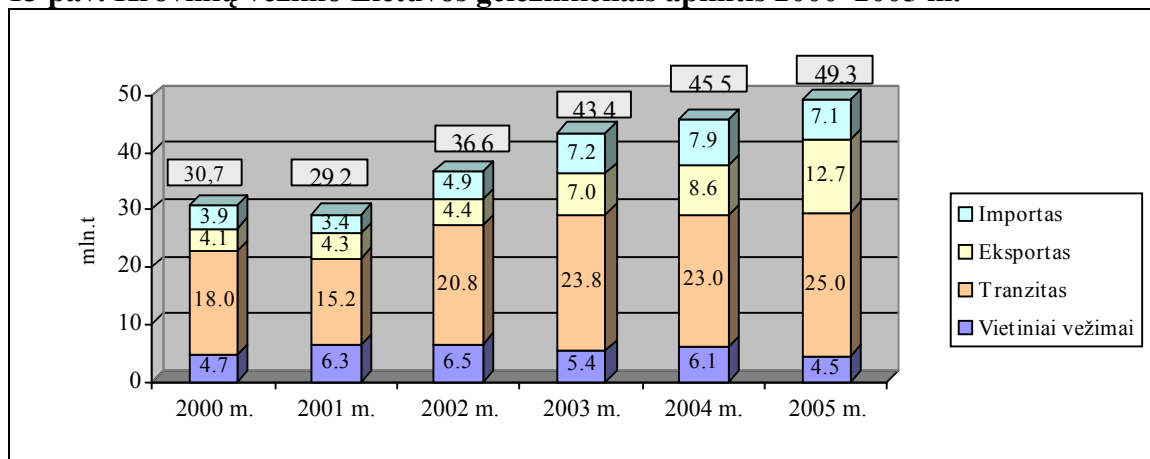
4 lentelė. Žvyrkelių dalis bendrame Lietuvos automobilių kelių tinkle

Automobilių keliai	Bendras Lietuvos automobilių tinklas	iš jų:	
		žvyrkeliai	Santykis, proc.
Iš viso automobilių kelių	79 314 km	56 842 km	72
Valstybinės reikšmės	21 328 km	8 415 km	39,5
Vietinės reikšmės keliai ir miestų gatvės	57 986 km	48 427 km	84

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės

Dabartinis Lietuvos geležinkelio transporto sektorius, kaip ir daugelyje kitų Vidurio ir Rytų Europos šalių, palyginti su moderniomis ir tarpusavyje susijusiomis ES valstybių narių geležinkelio transporto sistemomis, gerokai atsilikęs techniniu, ekonominiu, technologiniu požiūriu. 2005 m. Lietuvos geležinkeliais buvo vežta 6,7 mln. keleivių, iš jų – 5,7 mln. keleivių vietiniais maršrutais. Geležinkelių indėlis į bendrą Lietuvos keleivių vežimo rinką tesudarė 1,5 proc. Keleivių vežimo Lietuvos geležinkeliais mastai per paskutinius 15 metų sumažėjo daugiau kaip 3 kartus. 2005 m. Lietuvos geležinkeliais iš viso pervežta 49,3 mln. t krovinių.

13 pav. Krovinių vežimo Lietuvos geležinkeliais apimtis 2000–2005 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės

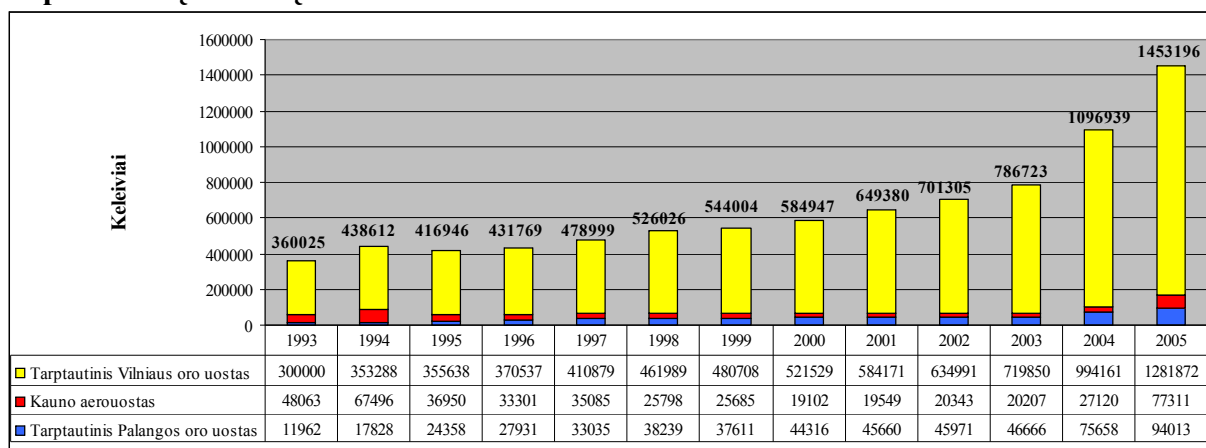
Atsižvelgiant į dabartines tendencijas ir ekspertų prognozes, Lietuvos geležinkeliais, 2013 metais atitinkamai išplėtojus geležinkelių infrastruktūrą, potencialiai gali būti vežama apie 60 mln. t.

Klaipėdos uostas užima svarbią strateginę vietą Lietuvos ekonomikoje, jo pozityvus vystymasis turi tiesioginės įtakos ne tik Klaipėdos regiono, bet ir viso Lietuvos ūkio plėtrai, gyventojų socialinei gerovei. Tiesiogiai Klaipėdos uosto sukuriamą BVP dalis sudaro 4,5 proc. nuo visos Lietuvos BVP, Klaipėdos mieste 44,3 proc., Klaipėdos regione 37,2 proc. Modernizuojant uosto infrastruktūrą, būtina plėsti bei gerinti jo sąveiką su kelių ir geležinkelių

tinklais, kurie yra neatsiejami multimodalinio transporto koridorių komponentai, sudarantys TEN-T tinklo dalį. 2007–2013 m. prognozuojamas Klaipėdos uosto veiklos augimas yra 3–5 proc. per metus, t.y. 28–30 mln. t. 2013 m.

Oro transporto sektorius Lietuvoje sparčiai plečiasi. Vidutinis metinis oro transporto keleivių srautų augimas 1995–2003 metais sudarė 9 proc., t.y. keleivių srautas augo beveik 2 kartus sparčiau nei ekonomiškai išsivysčiusiose pasaulio šalyse. O Lietuvai tapus ES nare, 2004–2005 metais vidutinis augimas siekė net 36 proc. 2005 m.

14 pav. Vežtų keleivių skaičiaus dinamika Lietuvos oro uostuose 1993–2005 m.

Šaltinis: Susisiekimo ministerijai pateiktos oro uostų ataskaitos

Lietuvos Respublikos civilinės aviacijos infrastruktūrą sudaro trys tarptautiniai oro uostai – Vilniaus, Kauno, Palangos. Dėl nepakankamo finansavimo oro uostų infrastruktūra buvo vystoma netolygiai, atliekant tik būtiniausius darbus, tačiau tai leido užtikrinti privalomus aviacijos saugumo ir skrydžių saugos reikalavimus. Sparčiai didėjant keleivių srautams bei išaugus teisės aktų reikalavimams, keliamiems skrydžių saugai bei aviaciniam saugumui, atskiri oro uostų infrastruktūros elementai riboja tolesnę oro uostų plėtrą [30, p. 35].

5 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų transporto srityje įvertinimas

Rodiklio pavadinimas	Matavimo vnt.	Metai	LT rodiklis	ES vidurkis	Netolygumo įvertinimas
1. Krovinių apyvarta	Tonkilometrai/ vienam gyventojui per metus	2004	6983	4773	Vidutinis
2. Keleivių apyvarta	Keleivių kilometrai / vienam gyventojui per metus	2003	1165	2870	Didelis
3. Automobilių kelių tankumas	km/km ²	2003	1,3	1,5	Žemas
4. Lengvųjų automobilių skaičius	Vnt./1000–iui gyventojų	2003	365	465	Vidutinis
5. Elektrifikuotos geležinkelių linijos	proc. viso linijų ilgio	2003	7,0	50,0	Labai didelis
6. Geležinkelio linijų tankumas	km/1000–ui km ²	2003	27	50,0	Didelis
7. Eismo įvykiuose žuvusių žmonių skaičius	Žuvusiųjų skaičius/ 100 tūkst. gyventojų	2004	21,2	9,5	Labai didelis

Duomenų šaltinis: EUROSTAT

Atsižvelgiant į Lietuvos energetinę priklausomybę nuo vieno tiekėjo bei energetikos infrastruktūros techninę būklę ir amžių, taip pat labai svarbus yra *patikimo ir saugaus energijos tiekimo Lietuvos vartotojams užtikrinimas*. Energijos tiekimo tinklai yra ta kritinė energijos transformavimo ir tiekimo grandinės dalis, nuo kurios daugiausia priklauso daugus ir patikimas energijos tiekimas [43,p. 34].

Lietuva savo gamtinių dujų išteklių neturi. Visos dujos importuojamos iš Rusijos Federacijos. Lietuvos dujų sistema sujungta su Baltarusijos, Latvijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities dujų sistemomis, tačiau nėra tiesioginių jungčių su Vakarų Europos dujų tinklais. Nesant alternatyvios dujų tiekimo galimybės, vienintelis dujų tiekėjas gali vienašališkai didinti kainas, kartu darydamas įtaką Lietuvos pramonės – dujų vartotojų konkurenciniam pajėgumui.

6 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų energetikos srityje įvertinimas

Netolygumo rodiklis	Metai	Lietuva	ES vidurkis	Įvertinimas
Bendra energetinė priklausomybė, proc.	2005	57,7*	50,5**	mažas
Energetinė priklausomybė nuo gamtinių dujų, proc.	2005	100,0*	54,5**	didelis
Elektros energijos gamyba, tenkanti vienam gyventojui, kWh	2005	2338*	5800**	didelis

Šaltiniai: * Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės;

** EUROSTAT duomenys [12].

Taip pat labai svarbų pagrindą numatytiems ūkio pokyčiams suteikia *išplėtota ir visiems prieinama informacinių technologijų ir elektroninių ryšių (IRT) infrastruktūra*, leidžianti sparčiai ir pigiai plisti informacijai, ja naudotis gamyboje bei teikiant viešojo ar privataus sektoriaus paslaugas [30, p. 33].

Tolygiai išplėtota pažangi elektroninė infrastruktūra yra būtina prielaida, kad Lietuvos gyventojai galėtų naudotis IRT ir gausiais elektroninio turinio ištekliais, o verslas – sėkmingai plėtoti veiklą ir didinti konkurencumą.

2005 m. kompiuteriu naudojosi beveik 47 proc. 16–74 metų amžiaus šalies gyventojų, internetu – 34 proc. Didelė dalis besinaudojančiųjų kompiuteriu – jauni žmonės (kompiuteriu naudojosi 89 proc. 16–24 metų amžiaus gyventojų ir tik 4 proc. – 65–74 metų amžiaus gyventojų). Tebėra informacinių technologijų naudojimo atskirtis ir geografiniu požiūriu (t.y. miestų ir kaimiškų vietovių gyventojų): 2005 m. duomenimis mieste kompiuterius turėjo 36 proc. namų ūkių (o penkiuose didžiuosiuose miestuose – net 42 proc. namų ūkių), kaime – 14 proc.; internetą namuose turėjo 20 proc. miesto ir tik 4 proc. kaimo gyventojų.

Tuo tarpu šalies įmonės pasižymi sąlyginai aukštais kompiuterių ir interneto naudojimo rodikliais: Statistikos departamento duomenimis, 2005 m. iš apdirbamosios gamybos ir paslaugų

sektorius įmonių, turinčių 10 ir daugiau darbuotojų, kompiuterius naudojo 91 proc. internetą – 85,2 proc., 45,4 proc. prie interneto jungėsi naudodamos DSL technologijas.

IRT leidžia greičiau, patogiau, paprasčiau gauti viešąsias paslaugas. Pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis 2005 m. Lietuvoje siekė 64 proc. (2004 m. – 50 proc.). Verslui skirtos paslaugos į internetą perkeliamos sparčiau, negu skirtos gyventojams – verslui skirtų paslaugų perkėlimo į internetą lygis 2005 m. siekė 76 proc. (2004 m. – 60 proc.), o gyventojams skirtų paslaugų perkėlimo į internetą lygis – 56 proc. (2004 m. – 44 proc.).

Prognozuojama, kad plėtojant IRT infrastruktūrą kaimo vietovėse, sparčiau perkeliant viešąsias paslaugas į elektroninę terpę ir diegiant elektroninės demokratijos plėtrą skatinančius sprendimus, užtikrinant valstybės registrų ir informacinių sistemų suderinamumą, sprendžiant IRT saugumo problemas, taip pat didinant gyventojų motyvaciją, gebėjimus ir žinias bei vykdant „elektroninės įtraukties“ politiką, spręsis svarbiausios problemos, stabdančios šalies informacinės visuomenės plėtrą. Įsibėgėję dinamiški informacinės visuomenės plėtros procesai atvers vis naujas galimybes šalies gyventojams nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, amžiaus ir pajamų greitai, patogiai, pageidaujama laiku gauti viešąsias ir privačias paslaugas, keistis informacija ir bendrauti; verslo įmonėms – optimizuoti veiklos procesus, didinti produktyvumą ir konkurencingumą; viešojo sektoriaus institucijoms – teikti klientų lūkesčius ir pageidavimus atitinkančias paslaugas.

7 lentelė. ES ir Lietuvos išsivystymo netolygumų informacinės visuomenės srityje įvertinimas

Netolygumo laipsnis	Metai	Lietuva	ES vidurkis	Įvertinimas
Nuolatiniai interneto vartotojai (visų gyventojų proc.)	2005	30*	43**	vidutinis
Namų ūkių, turinčių internetą, proc.	2005	14*	48**	didelis
Pagrindinių viešųjų elektroninių paslaugų lygis (paslaugų proc.)	2004	59*	65**	vidutinis
Įmonių, gaunančių užsakymus internetu, proc.	2005	6*	12**	didelis
Įmonių, atliekančių pirkimus internetu, proc.	2005	13*	26**	vidutinis
Įmonių, savo kompiuteriuose turinčių apsaugos priemonės, proc.	2005	58*	70**	vidutinis
Namų ūkių, besinaudojančių plačiajuosčiu ryšiu, proc.	2005	12*	23**	vidutinis
Viešojo judriojo telefono ryšio abonentų skaičius 100–ui gyventojų, vienetais	2005	117*	92**	nėra
Interneto ryšį turinčių kompiuterių skaičius (100–ui mokinių, vienetais)	2004	4*	9**	didelis

Šaltinis: * Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės;

** EUROSTAT duomenys [12].

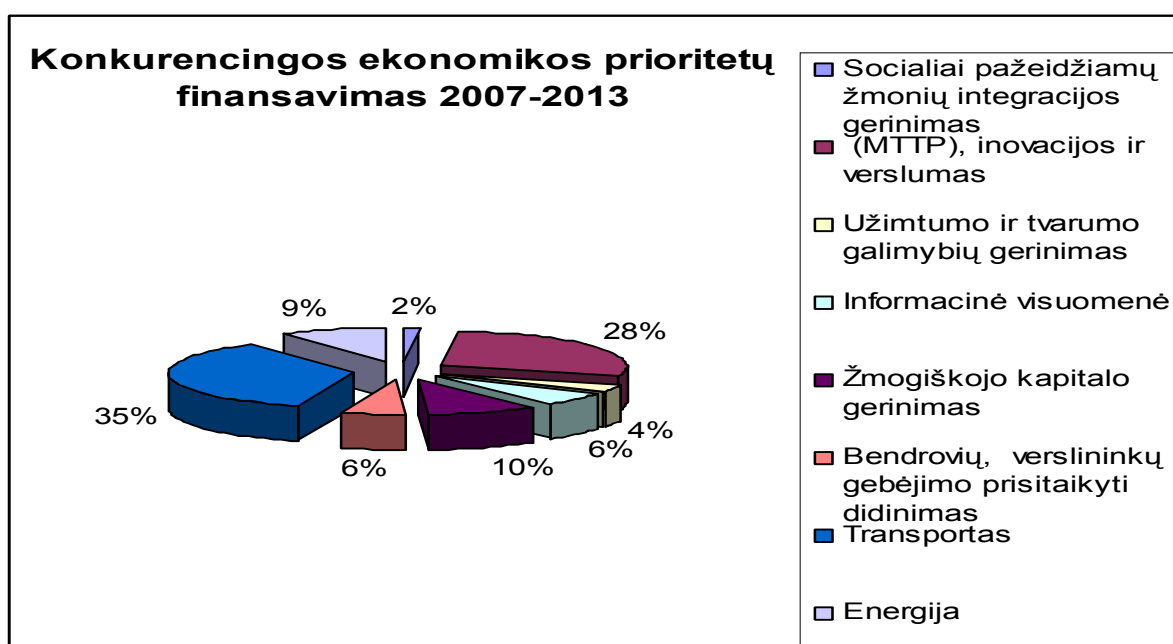
Investuojant į efektyvi ekonominė infrastruktūra bus siekiama padėti iki 2013m.:

1. Padidinti intermodalinių vežimų bendroje krovinių vežimų rinkoje apimtį 0,8 proc. punkto (2005 m. 3,2 proc.).
2. Sumažinti nuostolius dėl transporto avaringumo nuo 2,7 proc. (2005 m.) iki 2,2 proc. BVP.
3. Padidinti transporto paslaugų eksporto apimtį 35 proc. (2005 m. 4 mlrd. Lt).
4. Sumažinti elektros energijos transportavimo nuostolius 2 proc. punktais (8,3 proc. 2005 m.),
5. Padidinti gamtinių dujų vartotojų skaičių 10 proc. (600 tūkst. 2005 m.)
6. Sudaryti galimybę 98 proc. šalies teritorijos prie esamų plačiajuosčio ryšio tinklų prisijungti v isiems norintiems gyventojams, smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms.
7. Perkelti 95 proc. pagrindinių viešųjų paslaugų į elektroninę terpę (59 proc. 2004 m.) [30, p. 28-31].

Išlaidų paskirstymas pagal atskiras kategorijas Konkurencingai ekonomikai pateikiamas 3 priede.

Konkurencingos ekonomikos prioritetinių kryptių finansavimas proc., pateiktas 15 pav.

15 pav. Prioriteto - Konkurencingos ekonomika - finansavimo proporcinė išraiška

Šaltinis: autorės sudaryta

Iš pateiktos diagramos matosi, kad daugiausia lėšų yra skiriama *transportui* 35% visų lėšų, paskui taip pat nemažai, truputį mažiau 28% skirta *moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai*, 10% *žmogiškojo kapitalo gerinimui*, 9% *energijai*, mažiausiai lėšų skirta *socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimui*. II prioritetinės

krypties – Konkurencinga ekonomika – finansavimas prioritetinėms kryptims Eurais pateiktas 3 priede.

3 Prioritetinė kryptis. Gyvenimo kokybė ir sanglauda

Siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės ir didesnės sanglaudos, kurios sudarytų pagrindą stabiliam ir darniam ūkio augimui ilguoju laikotarpiu, daugiausia bus siekiama esminių pokyčių trijose srityse. Pirma, siekiama sudaryti visas reikalingas prielaidas vietos plėtros potencialui sustiprėti ir būti efektyviai išnaudojamam ūkio plėtros procese. Antra, norima užtikrinti aukštos kokybės ir prieinamas esmines viešąsias paslaugas, pirmiausia švietimo, sveikatos priežiūros, darbo rinkos orientavimo srityse. Pagaliau neatsiejama gyvenimo kokybės dalis yra geresnė aplinkos kokybė.

Pagal šią prioritetinę kryptį keliami trys uždaviniai:

- 1) geriau panaudoti vietos potencialą;
- 2) teikti kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas;
- 3) siekti geresnės aplinkos kokybės [30, p. 33].

Iš viso per 2007–2013 metus Lietuvai bus skirta 6775492823 eurų.

Lietuvos 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių paramos fondų skiriamų lėšų - Konkurencingos ekonomikos priemonėms - palyginimas pateiktas 4 priede.

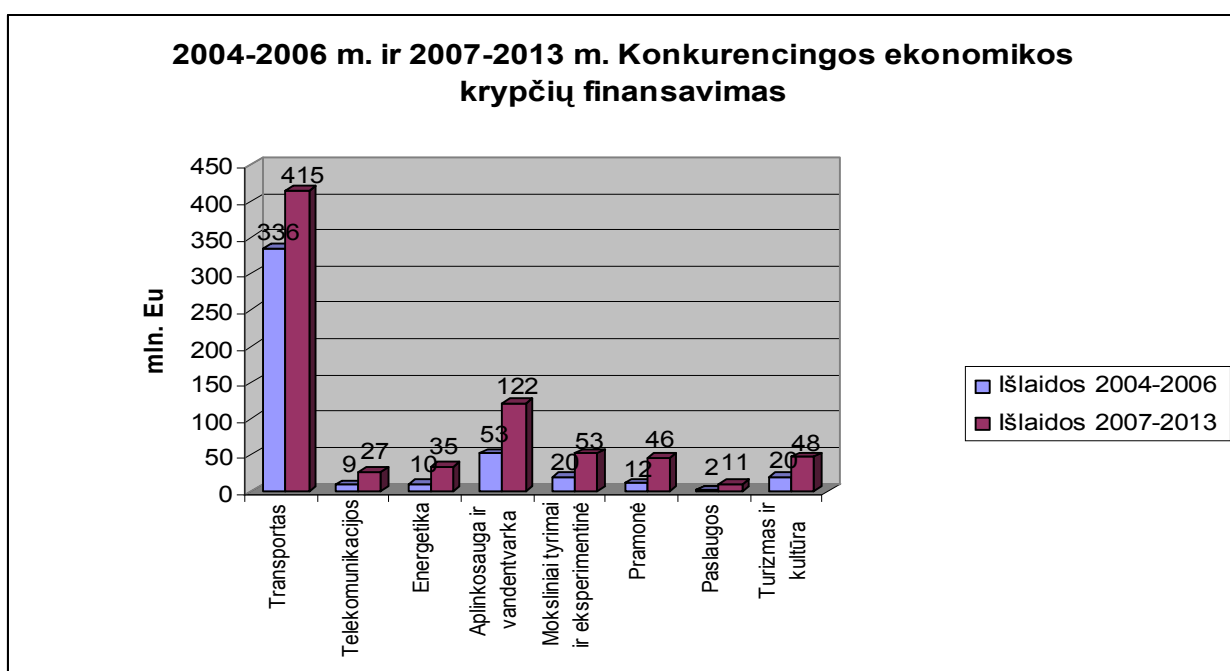
8 lentelė. Lietuvos 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. finansavimo iš ES struktūrinių paramos fondų - Konkurencingai ekonomikai - sugretinimas

	<i>Išlaidos 2004-2006</i>	<i>Išlaidos 2007-2013</i>
Infrastruktūra	446.890.535	653.021.978
Transportas	336.964.250	415.322.838
Telekomunikacijos	9.265.301	27.415.185
Energetika	10.107.592	35.863.637
Aplinkosauga ir vandentvarka	53.708.321	122.419.057
Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra	20.228.910	53.439.059
Gamybinis sektorius	36.493.613	107.011.339
Pramonė	12.756.596	46.580.601
Paslaugos	2.843.678	11.645.150
Turizmas ir kultūra	20.893.339	48.785.588

Šaltinis: autorės sudaryta

Jei lygintumėme ES skirtas lėšas 2004-2006 metais su 2007-2013 metais, tai pamatytumėme, kad 2007-2013 m. ES skirtų lėšų suma yra žymiai didesnė. 2004-2006 metais *infrastruktūrai* buvo skirta 446 mln.Eu, o 2007-2013 metais jau 653 mln. Eu, tai daugiau nei 200mln. Eu. daugiau. *Žmogiškiesiems ištekliams* (moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai) skiriama dvigubai daugiau lėšų nei ankstesniais metais. 2004-2006 metais 20mln. Eu, o 2007-2013 metais 53mln. Eu, na ir *gamybiniam sektoriui* 2004-2006 metais 36 mln. Eu, o 2007-2013 metais – 107 mln. Eu, tai beveik trigubai daugiau, tačiau nereiktų užmiršti, kad ir finansavimo periodas yra žymiai ilgesnis.

16 pav. 2004-2006 metų ir 2007-2013 metų išlaidų sugretinimas (Konkurencingos ekonomikos prioritetinės sritys).

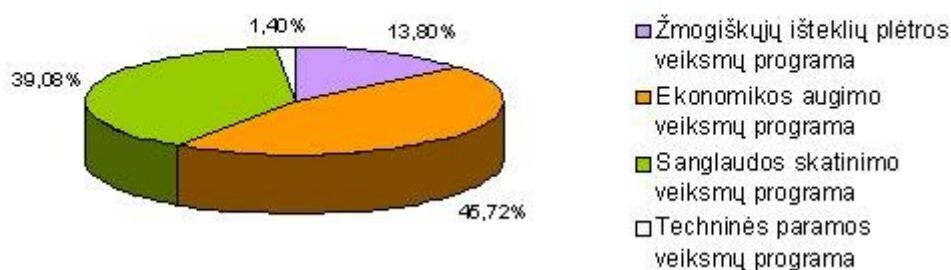

Šaltinis: autorės sudaryta

Transporto finansavimas išsiskiria labiausiai ir yra ženkliai didesnis už kitas Konkurencingos ekonomikos priemones, 2004-2006 metais 336 mln. Eu, o 2007-2013 415 mln.Eu., antra išsiskirianti priemonė *aplinkosauga ir vandentvarka* 2004-2006 metais 53 mln. Eu, o 2007-2013 122 mln. Eu. Panašiai finansuojami yra *moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra* 2004-2006 m. (20mln. Eu) - 2007-2013 m. (53 mln. Eu.) bei *Turizmui ir kultūrai* 2004-2006 metais (20mln. Eu) , o 2007-2013 m. 48 mln. Eu.

17 pav. pateikta 2007–2013m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas.

2007–2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės

Ekonomikos augimo veiksmų programai (patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. liepos 30 d.) numatoma skirti didžiausią paramos lėšų dalį – 45,72 proc. Labai svarbu, jog ekonomikos veiksmų programoje pateikiamos visos ekonomikos konkurencingumo prioritetinės kryptys [30,p. 54].

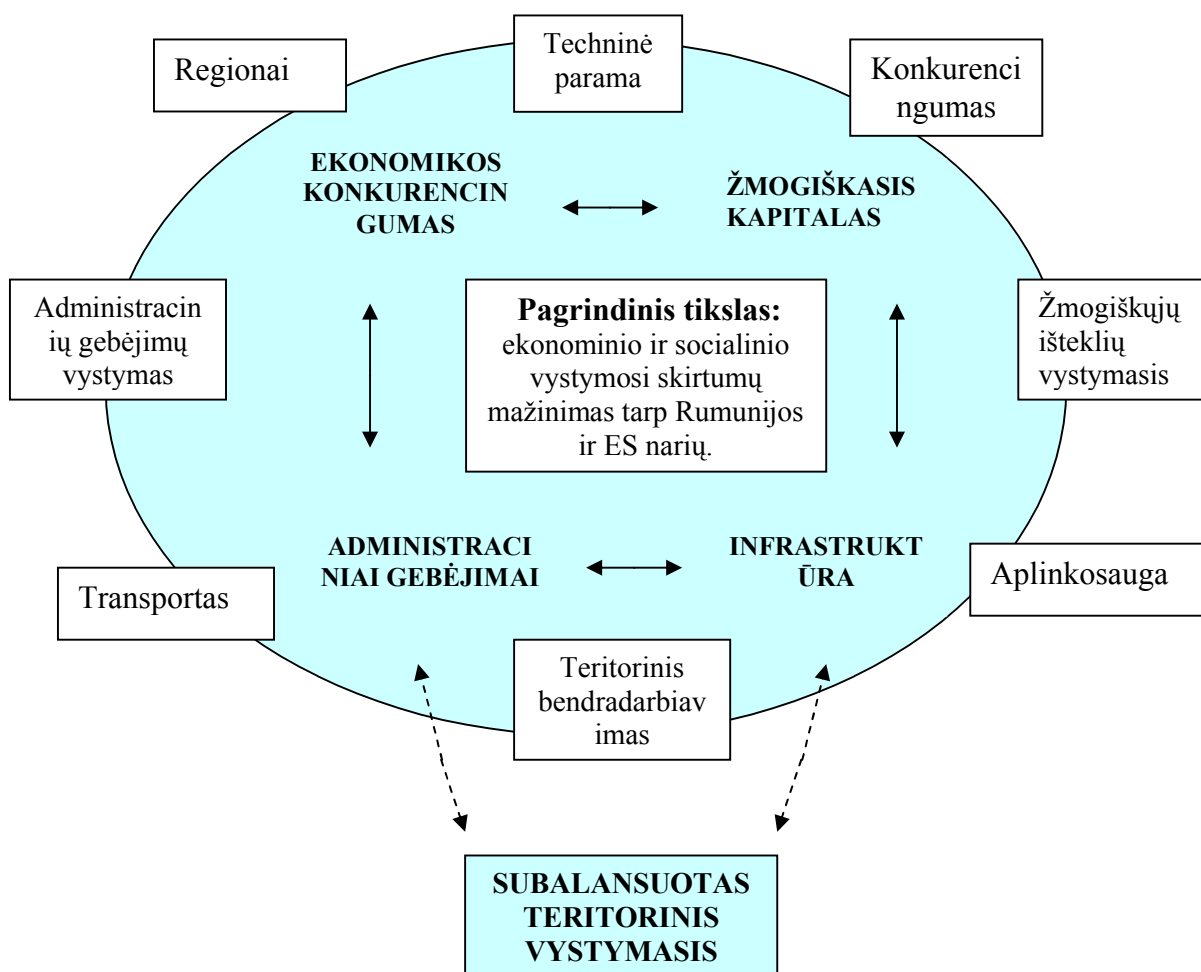
Apibendrinant šį skyrių galima pasidžiaugti, kad palyginus Lietuvos 2004-2006 m. ir 2007-2013m. finansavimą, 2007-2013 metais visoms II prioriteto – Konkurencinga ekonomika – prioritetinėms temoms finansavimas skiriamas žymiai didesnis. Tam, kad galėtumėme padaryti išvadas apie Konkurencingos ekonomikos finansavimo dydį, sugretinsiu Estijos ir Rumunijos Konkurencingos ekonomikos finansavimą prioritetinėms kryptis iš ES struktūrinių paramos fondų.

3. 3. ES struktūrinių fondų parama Rumunijai 2007-2013 metais

Pagrindinis Rumunijos tikslas yra: sumažinti ekonominio ir socialinio vystymosi skirtumus tarp Rumunijos ir ES narių, sukuriant 15-20% bendro vidaus produkto augimą iki 2015 metų. Strategijos vizija nukreipta į socialinius - ekonominius vystymosi poreikius, kovojant su regionų išsivystymo netolygumais su kuriais susiduria Rumunija. Laikydamosi ES vystymosi strategijos, Rumunijoje iškeliami keturi prioritetai:

- pagrindinės infrastruktūros vystymasis pagal ES standartus;
- Rumunijos ekonomikos konkurencingumo gerinimas;
- Rumunijos žmogiškojo kapitalo vystymasis ir efektyvesnis naudojimas;
- Efektyvus administracinių gebėjimų kūrimas [32, p. 85-89].

18 pav. 2007-2013m. Rumunijos prioritetai ir prioritetinės kryptys

Šaltinis: National strategic reference framework 2007-2013. government of Romania, 2007 p. 88

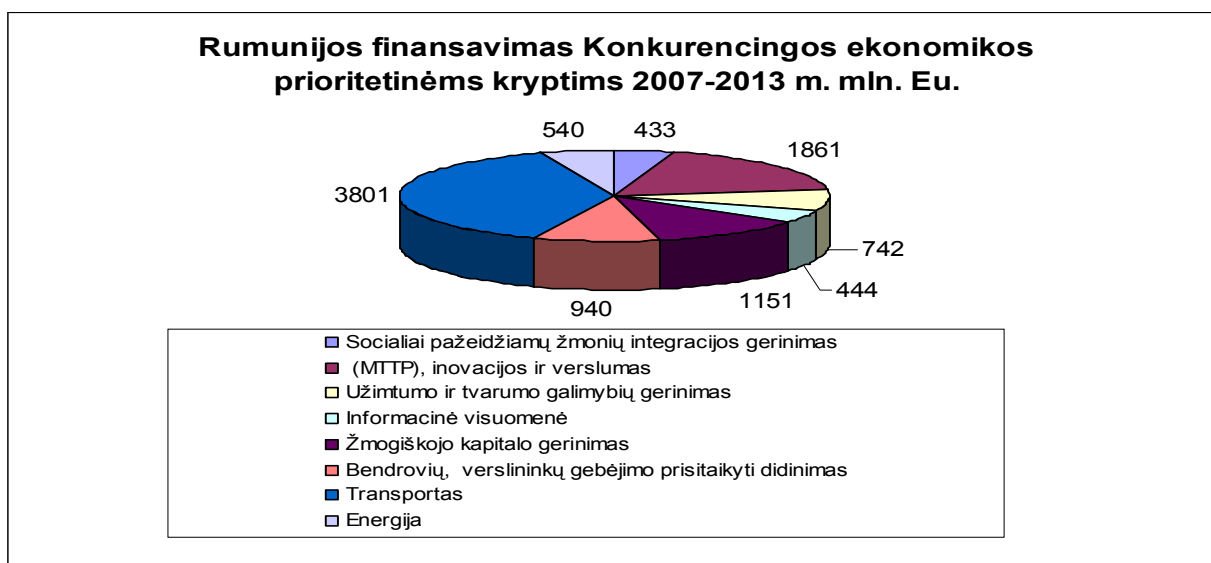
Pagrindiniai tikslai yra techninė parama, žmogiškųjų išteklių vystymas, aplinkosauga, administracinių gebėjimų produktyvumo kūrimas, transportas, regioniniai, ekonomikos konkurencingumas.

Procentais skiriama parama Rumunijai iš ES struktūrinių fondų:

- pagrindinės infrastruktūros vystymasis pagal ES standartus ~60%
- Rumunijos ekonomikos konkurencingumo gerinimas; ~15%
- Rumunijos žmogiškojo kapitalo vystymasis ir efektyvesnis naudojimas; ~20%
- Efektyvus administracinių gebėjimų kūrimas [32, p. 189 – 190]. ~5%

Rumunijos gauta parama iš ES struktūrinių paramos fondų 2007-2013 metais pateikta 5 priede.

19 pav. Rumunijos finansavimas iš ES struktūrinių paramos fondų Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims.

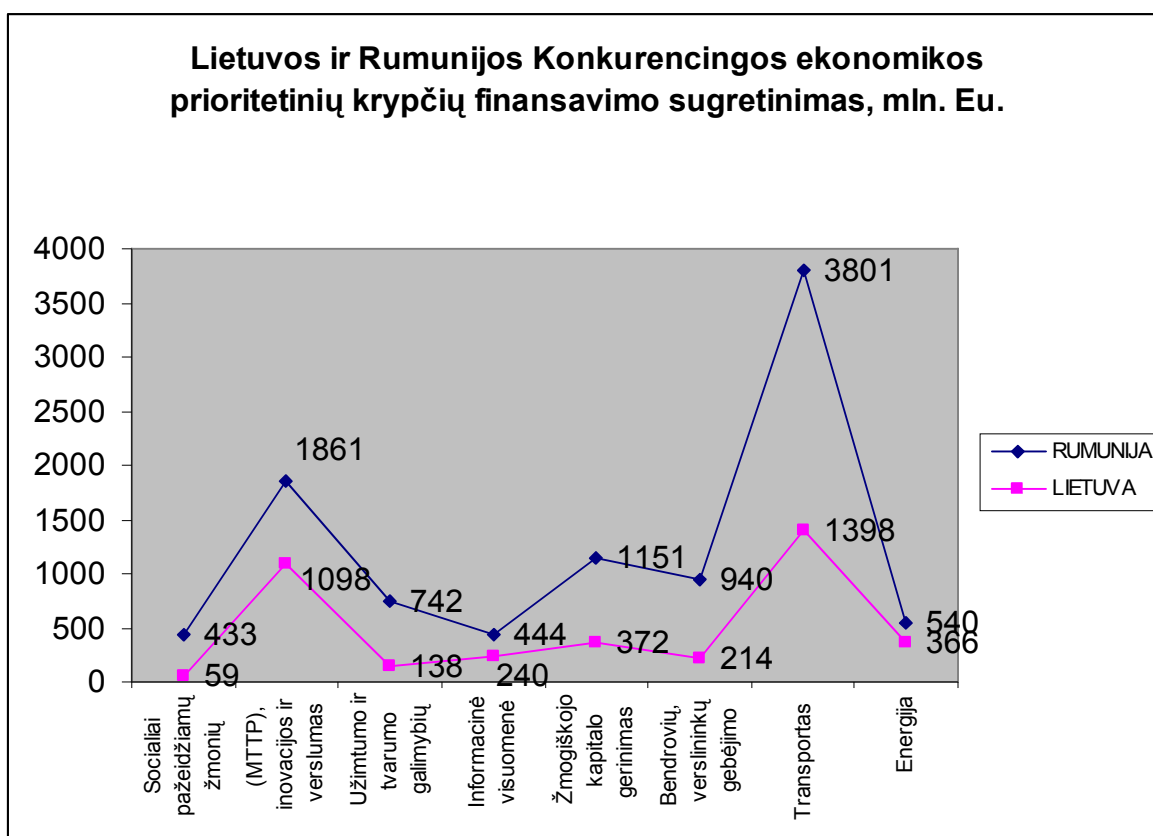

Šaltinis: autorės sudaryta

Didžiausias finansavimas skiriamas *Transportui* (3801 mln. Eu.), taip pat didelis finansavimas skiriamas *MTTP, inovacijoms ir verslumui* (1861 mln. Eu.), šiek tiek mažiau skiriama *Žmogiškojo kapitalo gerinimas* (1151 mln. Eu.), mažiausias finansavimas skiriamas *Energijai* (540 mln. Eu.), *Informacinei visuomenei* (444 mln. Eu.) ir *Socialiai pažeidžiamų žmonių integracijos gerinimui* 433 mln. Eu.). Rumunijos finansavimas Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims pateiktas 6 priede.

Jei gretintume Rumunijos ir Lietuvos Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims skirtą finansavimą (žr. 20 pav), tai reiktų pastebėti, kad tik kai kuriems prioritetams finansavimas apylygis, daug kur finansavimas skiriasi gana stipriai ir Rumunijai skiriama žymiai daugiau lėšų. Reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad investicijų į socialinę infrastruktūrą t.y. švietimui ir sveikatai tarp Rumunijos prioritetų nėra. Didžiausias skirtumas tarp finansavimo yra šiose prioritetinėse kryptyse: *Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas* – Lietuva (1398 mln. Eu.), Rumunija (3801 mln. Eu.), *Žmogiškojo kapitalo gerinimas* Lietuva (372 mln. Eu.), Rumunija 1151 mln. Eu.), *Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas* Lietuva (138 mln. Eu.), Rumunija (742 mln. Eu.), *Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas* Lietuva (59 mln. Eu.), Rumunija (433 mln. Eu.). Pagal finansavimą Lietuva atsilieka nuo Rumunijos visose prioritetinėse temose. Rumunijos ir Lietuvos sugretinimui finansinė lentelė konkurencingos ekonomikos prioritetinių kryptių gerinimui pateikta 7 priede. Tačiau jei gretintumėme finansavimą procentais tai skaičiai gautųsi visai kitokie, sugretinimui pateikta 8 lentelė.

20 pav. Lietuvos ir Rumunijos Konkurencingos ekonomikos prioritetinių krypčių finansavimo sugretinimas

Šaltinis: Autorės sudaryta

8 lentelė. Lietuvos ir Rumunijos finansavimo iš ES struktūrinių paramos fondų sugretinimas proc.

	LIETUVA	RUMUNIJA
<i>Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas</i>	16,21%	9,69%
<i>Informacinė visuomenė</i>	3,54%	2,32%
<i>Transportas</i>	20,63%	19,79%
<i>Energija</i>	5,41%	2,81%
<i>Bendrovių, verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas</i>	3,17%	4,89%
<i>Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas</i>	2,05%	3,86%
<i>Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas</i>	0,88%	2,25%
<i>Žmogiškojo kapitalo gerinimas</i>	5,50%	5,99%

Šaltinis: autorės sudaryta

Iš 8 lentelės matyti, kad šiose konkurencingos ekonomikos prioritetinėse kryptyse *Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas, Informacinė visuomenė, Transportas* ir *Energija* Lietuva pagal paramos dalį proc. pirmauja, o tik likusiose Konkurencingos ekonomikos prioritetinėse kryptyse: *Bendrovių, verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas, Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas, Užimtumo ir tvarumo*

galimybių gerinimas, Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas ir Žmogiškojo kapitalo gerinimas Rumunijos paramos dalis proc. yra didesnė negu Lietuvos. Didžiausiu prioritetu ir Lietuvai ir Rumunijai yra Transportas, finansavimas šiai prioritetinei kryptčiai yra didžiausias. Mažiausias finansavimas Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimui.

3. 4. ES struktūrinių fondų parama Estijai 2007-2013 metais

Pagrindiniai Estijos nacionaliniai strateginiai tikslai yra:

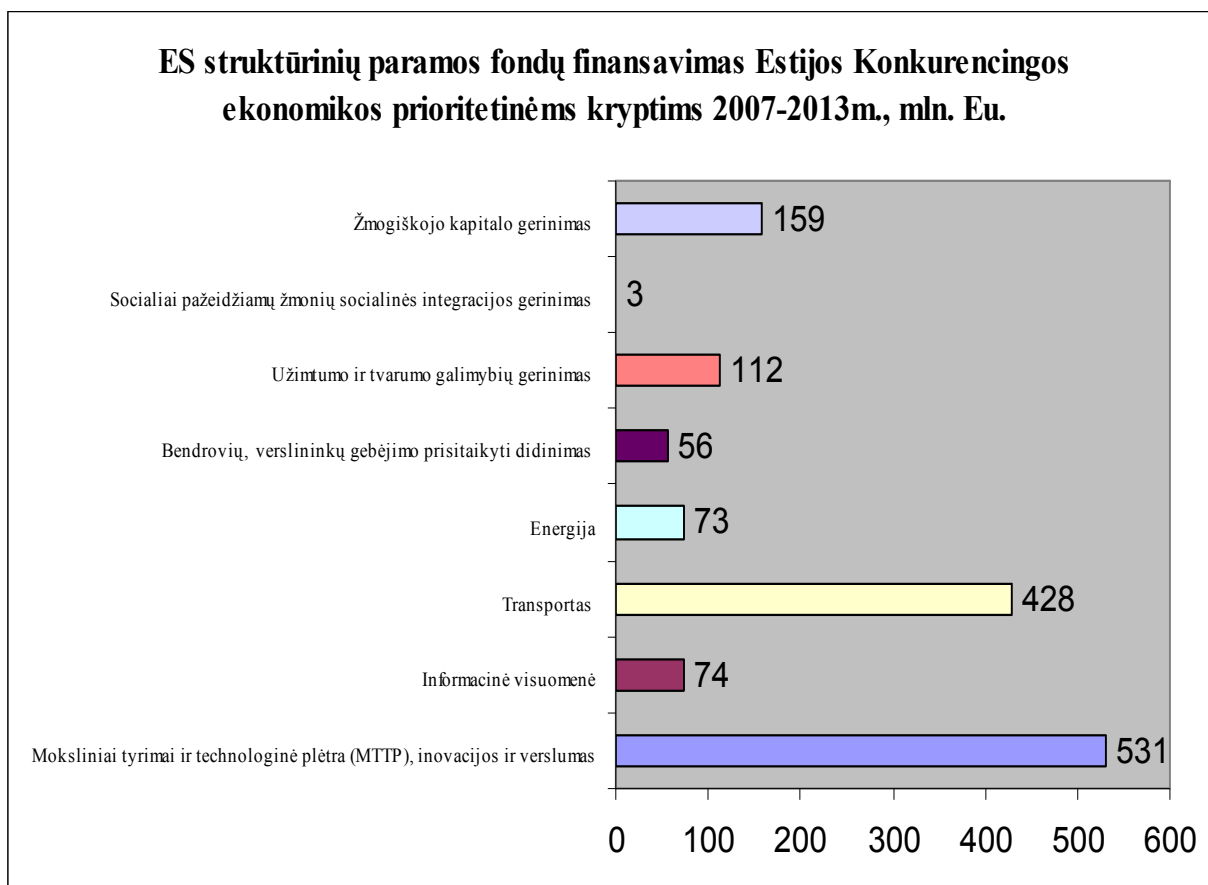
- didinti ekonomikos konkurencingumą;
- gerinti gyvenimo kokybę ir sanglaudą;
- subalansuotas gamtinių išteklių naudojimas.

Pagal šiuos tikslus iškeliami tokie prioritetai:

- **Išsimokslinę žmonės** – abu ir ekonominis ir socialinis vystymasis priklauso nuo žmonių sugebėjimų dirbti nepriklausomai nuo žinių tobulinimo bei gyvenimo kokybės. Būtina sąlyga tam yra gera sveikata, geras išsimokslinimas bei geri įgūdžiai, neatskiriama to dalis yra galimybė panaudoti savo išsilavinimą darbo rinkoje;
- **Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, inovacijos ir verslumas** – ekonomikos augimo greitis ir ekonomikos konkurencingumas priklauso ir ateityje priklausys tik nuo mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, inovacijų ir verslumo lygio. Todėl Estija turi vystyti žiniomis paremtą ekonomiką, kuri padidintų produktyvumą ir pridėtinę vertę.
- **Geresnės ryšio galimybės** – vietinių ir tarptautinių ryšių vystymas bei geresnis priėjimas prie jų suteikia galimybę ekonomikos konkurencingumo tęstinumui, nes jis sukuria įmonės ar verslo produktyvumą. Taip pat suteikia galimybę sukurti sąlygas gyvenimo kokybei ir sanglaudai t.y. nacionaliniui vystymasi tiek socialiai tiek regiono mastu;
- **Subalansuotas gamtinių išteklių naudojimas** – ekologinis balansas tai pagrindinė sąlyga visuomenės subalansuotumui. Ypač svarbu atkreipti dėmesį į aplinkos saugojimą tose vietovėse kur vyksta greitas ekonominis ir socialinis vystymasis, tam kad vystymasis nepablogintų aplinkos sąlygų;
- **Subalansuotas regionų vystymasis** - subalansuotas Estijos regionų vystymasis suteikia galimybę padidinti regionų balansą vystantis ekonomikai;
- **Administraciniai gebėjimai** – yra svarbu pagerinti administracijos gebėjimus ir viešajame ir trečiajame sektoriuje tam, kad būtų užtikrintas nacionalinių struktūrinių fondų prioritetų vykdymas ir būtų pasiektas užsibrėžtas tikslas [10, p. 65-66].

ES struktūrinių fondų finansinis planas Estijai 2007-2013 metams pateiktas 8 priede, o ES struktūrinių paramos fondų finansavimas Estijos Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims pateiktas 21 pav. ir 9 priedas.

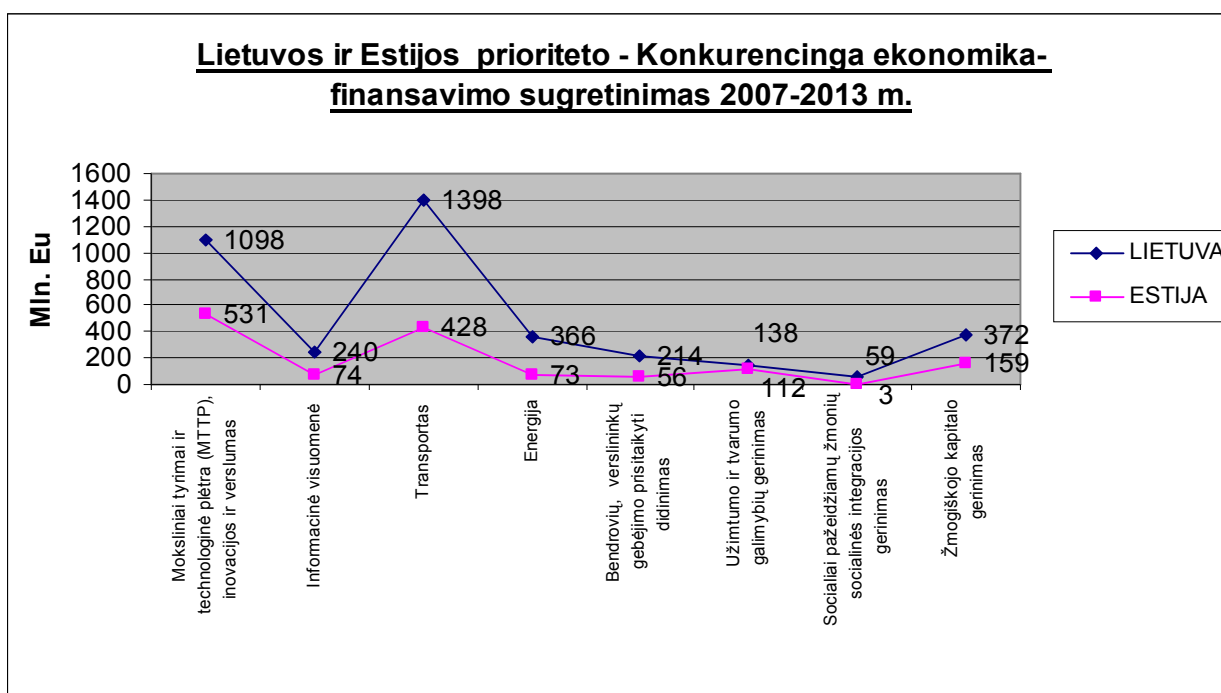
21. pav. Estijos finansavimas Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims

Šaltinis: autorės sudaryta.

Didžiausias Estijos Konkurencingos ekonomikos prioritetas yra *Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra* (531 mln. Eu.), taip pat didelė lėšų suma skiriama *Transportui* (428 mln. Eu.), mažiau lėšų skiriama *Žmogiškojo kapitalo gerinimui* (159 mln. Eu.) ir *Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimui* (112 mln. Eu.). mažiausiai skiriama *Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimui* (3 mln. Eu.). Lietuvos ir Estijos ES struktūrinių paramos fondų finansavimo sugretinimas, Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms temoms pateiktas 22 pav.

22 pav. Lietuvos ir Estijos prioriteto – Konkurencinga ekonomika – finansavimo sugretinimas 2007-2013m.

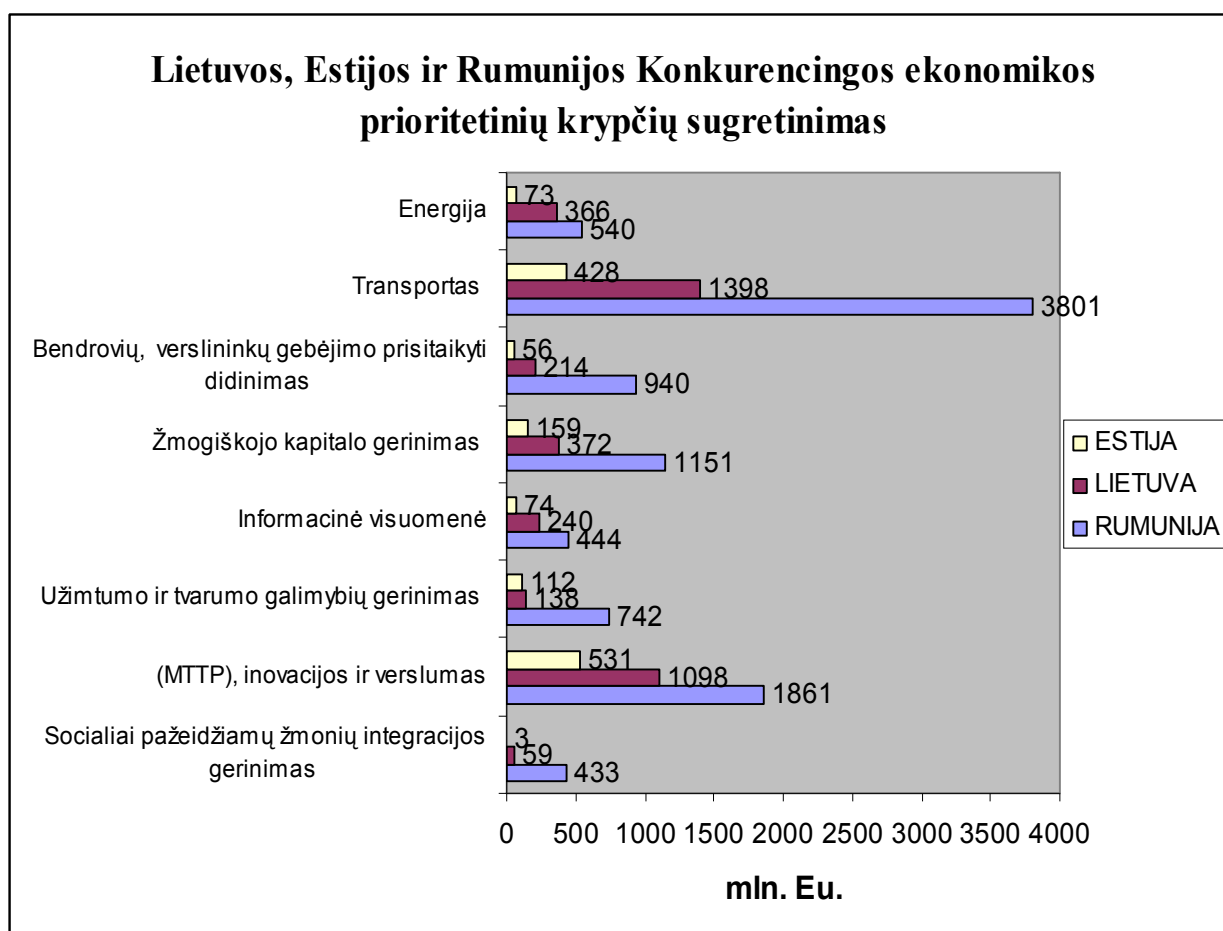

Šaltinis: autorės sudaryta

Kaip matyti iš diagramos Lietuva pagal finansavimą beveik visur pirmauja. Apylygiai yra skiriama tik prioritetinei temai *Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas* Lietuvai (138 mln. Eu.), Estijai (112 mln. Eu.), o kitose prioritetingose temose finansavimas Lietuvai yra didesnis. Ypač išsiskiria finansavimas *Transportui*: Lietuva 1398 mln. Eu., Rumunija 428 mln. Eu. – finansavimas tris kartus mažesnis bei *MTTP*- Lietuvai, 1098 mln. Eu., o Rumunijai 531 mln. Eu. Estijos ir Lietuvos gretinimui finansavimo lentelė konkurencingai ekonomikai pateikta 10 priede.

Lietuvos, Estijos ir Rumunijos finansavimo sugretinimas prioritetui – Konkurencinga ekonomika 2007-2013m. pateikta 23 pav.

23 pav. Lietuvos, Estijos ir Rumunijos finansavimo sugretinimas prioritetui – Konkurencinga ekonomika 2007-2013m. mln. Eu.

Šaltinis: autorės sudaryta

Jei gretintumėme Lietuvos, Rumunijos ir Estijos ES struktūrinių paramos fondų finansavimą Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims išryškėtų, kad visose kryptyse pagal finansavimą pirmauja Rumunija, paskui Lietuva ir mažiausias finansavimas skiriamas Estijai. Svarbiausia prioritete kryptimi išlieka *Transportas* ir Lietuvoje (1398 mln. Eu.) ir Rumunijoje (3801 mln. Eu.), Estijoje svarbiausia Konkurencingos ekonomikos prioritete kryptimi yra *MTTP* (531 mln. Eu.), *Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra* Lietuvoje (1098 mln. Eu.) ir Rumunijoje (1861 mln. Eu.) yra antroje vietoje, o Estijoje antroje vietoje yra *Transportas* (428 mln. Eu.). Mažiausiai lėšų visose šalyse yra skiriama *Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimui*, Lietuvoje (59 mln. Eu.), Rumunijoje (433 mln. Eu.), Estijoje (3 mln. Eu.).

4. LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMO PERSPEKTYVOS PANAUDOJUS ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMĄ

Būdama nedidelė šalis, Lietuva turi galimybę greitai prisitaikyti prie sparčiai kintančių ekonomikos globalizavimo aplinkybių ir greito informatikos priemonių plitimo ekonomikoje. Didelė dalis (72,3 %) Lietuvos gyventojų mano, kad informacinės technologijos palankiai paveiks Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, tad informacinių technologijų diegimas turėtų būti svarbiu prioritetu Lietuvai.

Konkurencingumo didinimas yra pagrindinis pramonės politikos tikslas, o į mokslo tyrimus orientuota pramonė didina pramonės konkurencingumą. Tai ypač svarbu kai šalyje vyrauja žinių pagrindu plėtojama ekonomika, o maža į mokslo tyrimus ir technologijas orientuotos pramonės dalis gali tapti viena svarbiausių Lietuvos pramonės ateities konkurencingumo potencialo problemų. Būtina prielaida, Lietuvos mokslo ir studijų institucijos, aktyviai talkinančios diegiant naujoves pramonėje, veikla.

Būtina sukurti nacionalinę inovacijų sistemą - įmonių, finansų rinkų, tyrimų ir studijų institucijų, konsultavimo paslaugų ir technologijų rinkų kooperavimo mechanizmą. Geriausias perspektyvas turės bet kurios šakos verslas, kuris, remdamasis mokslo pasiekimais, sugebės pasiekti aukštą konkurencingumą ir produktyvumą. Lietuva turi būtinų sparčios technologinės pažangos prielaidų: turi taikomųjų mokslų potencialą ir galimybes sintetinti įvairių sričių žinias, gamina kai kurių aukštųjų technologijų gaminius ir paslaugas, pramonėje naudoja fundamentines technologijas, yra pakankama pramonės ir mokslo koncentracija.

Ekonomikos augimo veiksniais laikomi darbo jėga, kapitalas, žinios ir verslumas. Visų šių veiksnių išvystymo lygis bei panaudojimas ekonominėje veikloje lemia šalies konkurencingumą tarptautiniu mastu.

Užsienio transnacionalinių korporacijų dalyvavimas Lietuvos ekonomikoje leidžia greičiau plėtoti nacionalinę ekonomiką užsienio tiesioginių investicijų pagrindu, perimti pažangias technologijas, tarptautinės vadybos patirtį, apimant efektyvų gamybos ir realizacijos organizavimą, firmų geros reputacijos palaikymą; Lietuvos transnacionalinių korporacijų plėtojimas ir jų veikla užsienyje leistų padidinti šalies nacionalinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje. Racionaliai panaudota ES struktūrinių fondų parama teigiamai veikia verslo rėmimo, užimtumo skatinimo, darbo vietų kokybės ir civilizuotų darbo santykių plėtrą.

Lietuvos integracija į ES išplečia realizacijos rinkas, sudaro prielaidas užsienio prekybos pagyvėjimui, prekių gamybos ir paslaugų reorganizavimui, užsienio investicijų augimui.

Gamybos globalizacija atveria platesnes galimybes plėsti rinkas ir stiprinti konkurencingumą šalies firmoms bei įmonėms, kurios savo veiklą orientuoja į eksportą. Užsienio transnacionalinių korporacijų dalyvavimas Lietuvos ekonomikoje leidžia sparčiau plėtoti nacionalinę ekonomiką užsienio tiesioginių investicijų pagrindu, perimti pažangias technologijas, tarptautinės vadybos patirtį gamybos ir realizacijos organizavimo srityje. Lietuvos transnacionalinių korporacijų plėtojimas ir jų veikla užsienyje leistų dar labiau sustiprinti šalies nacionalinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje.

Investicijos į inovacijas ir aukštos kokybės paslaugas verslui, taip pat aukštą pridėtinę vertę kuriančių ūkio sektorių dalies ekonomikoje didėjimas užtikrins ūkio konkurencingumo kilimą ir nuoseklų ekonomikos augimą. MTTP potencialo kūrimas, ryšių su ūkiu stiprinimas ir tarptautinė integracija ženkliai prisidės prie aukštųjų technologijų ūkio sektoriaus plėtos, žinių ekonomikos pažangos. Informacinių technologijų ir telekomunikacijų galimybių panaudojimas leis didinti visų ūkio šakų prekių ir paslaugų konkurencingumą pasaulinėje rinkoje, plėtoti šiomis technologijomis paremtų prekių gamybą bei paslaugų teikimą, taip pat ir jų eksportą.

Nors Lietuvoje sukurta veikianti rinkos ekonomika, tačiau Lietuvos verslo aplinka dar turi tam tikrų trūkumų, todėl reikia sudaryti palankesnes sąlygas verslui bei inovacijoms plėtoti ir skatinti verslumą, reikia pagerinti bendrą verslo klimata, kuris sudarytų palankias sąlygas verslo pradžiai ir tolesnei įmonių plėtrai, tarptautiniam konkurencingumui stiprinti. Vienas iš pagrindinių verslo vystymo iššūkių yra tinkamo ir laiku suteikto finansavimo užtikrinimas tiek pradinėje veiklos stadijoje, tiek tolimesniuose vystymosi etapuose.

Tiesioginės užsienio investicijos yra vienas svarbiausių veiksnių, sudarančių palankias sąlygas pasiekti spartesnę technologinę pažangą ir ekonomikos augimą. Tiesioginės užsienio investicijos yra svarbus pagrindinio kapitalo ir kompetencijos formavimo šaltinis, todėl Lietuvai, siekiančiai užtikrinti ilgalaikį ekonomikos augimą, perorientuojant verslą į aukštesnės pridėtinės vertės kūrimą, ypač svarbus veiksnys, siekiant spartesnių pramonės pokyčių, yra tiesioginių užsienio investicijų (visų pirma žinioms imliose arba technologinio proveržio srityse) pritraukimas.

Tam, kad Lietuva galėtų konkuruoti Europos bendrojoje rinkoje, būtina restruktūrizuoti ir modernizuoti pramonę, daugiau investuoti į pažangias technologijas ir inovacijų diegimą, plėsti mokslinio tyrimo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimą ir konsolidavimą, t.y. plėtoti pažangių technologijų pramonę, kuriai reikia aukštos kvalifikacijos darbo jėgos.

Mokslinių tyrimų tematika menkai atitinka verslo poreikius, stokojama komercinei veiklai vystyti tinkamų rezultatų. Todėl vienas iš svarbiausių uždavinių didinti viešųjų mokslinių tyrimų aktualumą verslui, skatinti tyrėjų ir mokslininkų aktyvumą kartu su įmonėmis kuriant ir testuojant naujus produktus ir technologijas. Ypač svarbu remti jungtinius verslo ir mokslo

įstaigų MTTP projektus, kartu skatinant verslo investicijas į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą ir aktyvesnį tyrėjų bei mokslininkų įsijungimą į ekonominės plėtros procesus.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Konkurencingumo didinimas yra pagrindas spartinti ekonomikos augimą ir gerinti gyvenimo lygį. Konkurencingumo didinimas tai kvalifikuotos darbo jėgos, didelio produktyvumo, aukšto darbo užmokesčio ekonomikos, kurioje gali klestėti įmonės ir kurioje pokyčiai neišvengiamai suteikia galimybes.

Tam, kad ekonomika būtų konkurencinga, būtina sukurti nacionalinę inovacijų sistemą - įmonių, finansų rinkų, tyrimų ir studijų institucijų, konsultavimo paslaugų ir technologijų rinkų kooperavimo mechanizmą, kelti vietinės pakalusos lygį didinant reikalavimus vietiniams gamintojams, Lietuvos įmonėms integruotis į tarptautinius klasterius.

Pagal globalaus konkurencingumo rodiklius išskirtini trys veiksniai: „Technologijų lygis: inovacijos ir technologijų sklaida“, „Įmonių sofistiškumas“ bei „Vidinė konkurencija ir klasterių formavimasis“. Tad siekiant didinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, turi būti stiprinami identifikuoti silpniausi konkurencingumo veiksniai. Todėl, siekiant didinti produktyvumą ir kurti aukštą pridėdamąją vertę, pagrindiniu konkurencingumo didinimo veiksmu tampa inovacijos visuose pramonės sektoriuose.

ES struktūrinių fondų skirtos lėšos 2004-2006 metais Konkurencingos ekonomikos prioritetams buvo žymiai mažesnės nei 2007-2013 metais. 2004-2006 metais infrastruktūrai buvo skirta 446 mln. Eu, o 2007-2013 metais jau 653 mln. Eu. Žmogiškiesiems ištekliams skiriama dvigubai daugiau lėšų nei ankstesniais metais. 2004-2006 metais 20mln. Eu, o 2007-2013 metais 53mln. Eu. ir Gamybiniam sektoriui 2004-2006 metais 36 mln. Eu, o 2007-2013 metais – 107 mln. Eu., 2007-2013 metais finansavimo periodas yra žymiai ilgesnis.

Greitinant Lietuvos, Rumunijos ir Estijos ES struktūrinių paramos fondų finansavimą Konkurencingos ekonomikos prioritetinėms kryptims, Rumunija šalis, kuriai finansavimas skiriamas didžiausias, mažiausias finansavimas skiriamas Estijai. Svarbiausia konkurencingos ekonomikos prioritetinė kryptis yra *Transportas* ir Lietuvoje (1398 mln. Eu.) ir Rumunijoje (3801 mln. Eu.), Estijoje svarbiausia Konkurencingos ekonomikos prioritete kryptimi yra *MTTP* (531 mln. Eu.) , *Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra* Lietuvoje (1098 mln. Eu.) ir Rumunijoje (1861 mln. Eu.) yra antroje vietoje, o Estijoje antroje vietoje yra *Transportas* (428 mln. Eu.). Mažiausiai lėšų visose Šalyse yra skiriama *Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimui*, Lietuvoje (59 mln. Eu.), Rumunijoje (433 mln. Eu.), Estijoje (3 mln. Eu.).

REKOMENDACIJOS

Lietuva tik tada geriausiai išnaudos palankias galimybes nacionalinei plėtrai, kurias atveria integracija į ES ir pasaulinį ūkį, ir įveiks potencialias grėsmes, jeigu kryptingai ir kantriai plėtos savo krašto ekonomikos konkurencingumą. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas nacionalinės ekonomikos lankstumui ir manevringumui t.y. gebėjimui greitai ir adekvačiai reaguoti į nelauktus pokyčius pasaulinėje ekonomikoje ir pasaulinėje rinkoje.

Valstybė turi skatinti įmones bendradarbiauti su mokslo tyrimo institucijomis, modernizuoti gamybą, diegti inovacijas pasinaudojant ES struktūrinių fondų teikiama parama. Skatinti ekonominį, prekybinį bendradarbiavimą su kitomis valstybėmis.

Užtikrinti patikimą energijos tiekimą, įgyvendinti aplinkosaugines priemones, racionaliai naudojant ES fondų paramą ir sukuriant prielaidas ekonomikos konkurencingumui didinti. Ieškoti galimybių išlikti branduolinės energetikos šalimi.

Sparčiau įdiegti viešąsias elektronines paslaugas, pagerinti priėjimą prie informacinių sistemų, plačiau naudotis informacinėmis technologijomis. Gerinti informacinių technologijų ir elektroninio ryšio infrastruktūros plėtrą.

Tęsti subalansuotos transporto sistemos plėtrą, išnaudoti tranzito plėtos galimybes.

Tam, kad lėšos gautos iš ES struktūrinių fondų būtų pasisavinamos efektyviau, sprendimai skirstant lėšas turi būti pagrįsti aiškiai išdėstytais teisės aktais įtvirtintomis procedūromis, o ne pavieniais sprendimais, daromais pavienių vertintojų.

LITERATŪRA

1. Bardzenytė B. (2001). Šalies ūkio konkurencingumas ir tiesioginės užsienio investicijos. Lietuvos ūkio konkurencingumas: konferencijos pranešimai. Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla.
2. Beniušytė, J. (2004). Rizikos kapitalo fondų investicinis portfelis Lietuvoje. Analitinis darbas [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą:<<http://www.std.lt/uploads/apzvalga/L061-069.pdf>>
3. Cohen St. (1985) Global Competition: The New Reality. The Report of the President's Commission on Industrial Competitiveness. Washington D. C.: Government Printing Office.
4. Davulis. G. (2003). Ekonomikos teorija. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
5. Domarkienė. L. (2006). Lietuvos ekonomikos konkurencingumo didinimo galimybės globalizacijos sąlygomis. Konferencija: Lietuvos ekonomikos konkurencingumas globalioje ekonomikoje: iššūkiai, pavojai, galimybės [2006 m. rugsėjo 21d.]. Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija [žiūrėta 2007-01-31]. Prieiga per internetą: <www.klasteriai.lt/bylos/ukmin_konkurencingumo%20didinimo%20galimybes.ppt>
6. Dubinas, V. (2006) [žiūrėta 2007-04-30]. Prieiga per internetą: <http://www.vtvk.lt/mokslines_veikla/pranesimai>
7. ES struktūriniai fondai – Lietuvai (2005). Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento ir jo priedo santrauka. Vilnius.
8. ES struktūriniai fondai 2004-2006 metams [žiūrėta 2007-10-28]. Prieiga per internetą: <<http://www.lvpa.lt>>
9. ES struktūrinių fondų parama viešajam sektoriui (2005) .Vilnius: Europos namai.
10. Estonian National Strategic Reference Framework 2007-2013. Republic of Estonia, 21 June 2007.
11. Europos Sąjungos struktūrinių fondų įtaka Lietuvos ekonomikai (2005) Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas. [žiūrėta 2008-03-13]. Prieiga per internetą: <www2.freema.org/uploads/files/dir15/12_0.php>
12. EUROSTAT. <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>>
13. Gečas K., Jakubavičius A., Vijeikis D. (2004) Struktūrinių fondų parama verslui: galimybės, metodai, patarimai. Vilnius: Pačiolis.
14. Grėbliauskas A. (2000) Nacionalinės ekonomikos konkurencingumas globalios ekonomikos kontekste. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Nr. 14. Kaunas: VDU.

15. Gronskas V. (1995) Verslas, pseudoverslas ir antiverslas. Kaunas: Kauno vadybos ir kalbų koledžo leidykla.
16. Janeliūnas T. (2006). „Ar galime tapti Šveicarija?“. Verslo žinios. [2006-12-27]. [žiūrėta 2007-11-22] Prieiga per internetą: <http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=3ec1c462-3ab6-43a2-bbfd-1056bb9f30c4>
17. Kiek skaidriai leidžiame ES pinigus (2006). Vilnius: Eugrimas.
18. Lietuvos ekonomikos augimo ir konkurencingumo šaltinių (veiksnių) kompleksinė studija(2006). Vilnius: KTU Verslo strategijos institutas, VšĮ Žinių visuomenės institutas.
19. Lietuvos Respublikos Konkurencijos Įstatymas. 1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099 Vilnius.
20. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija (2002). Projektas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ministerija.
21. Lietuvos ūkio (ekonomikos) raidos išvalga pagal regionines ir pasaulio tendencijas (2007). Taikomasis mokslinis darbas. Vilnius: Socialinės ir ekonominės plėtros centras.
22. Lietuvos ūkio plėtros iki 2020 metų strategija (2007). Taikomasis mokslinio tyrimo darbas [2007 rugsėjo 15d.]. Lietuvos mokslų akademijos Ekonomikos institutas.
23. Lietuvos 2004–2006 metų bendrasis Programavimo Dokumentas 2005m. spalio 15d.
24. Lindroos, P., Kriaučionienė, M. (2005) Klasterio koncepcijos taikymas šiuolaikinėje pramonės politikoje [Žiūrėta 2007-02-27]. Prieiga per internetą: [http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2005-4_\(50\)/summary.html](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2005-4_(50)/summary.html)
25. Lopez – Klaros A., Porter M. E., Schwab K. (2007) The Global Competitiveness Report 2006-2007. Creating an improved Business Environment. England: Macmillan Publishers.
26. Lukoševičius K., Martinkus B., Piktys R. (2005). Verslo ekonomika. Kaunas: KTU.
27. Martinkus B., Žilinskas V. (2001). Ekonomikos pagrindai. Kaunas: Technologija.
28. Melnikas B., Jakubavičius A., Kuodis R. (2000). Inovacijos: verslas, vadyba, konsultavimas. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras.
29. Miškinis G. (2002) Pranešimas apie Ūkio ministerijos rengiamą ilgalaikę Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros strategiją. Konferencija „Kaip kursime žinių ekonomiką Lietuvoje“ [2002m. sausio 22d.]. Vilnius: Lietuvos Respublikos seimas [žiūrėta 2007-11-20]. Prieiga per internetą: http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/es_strukturiniai_fondai/2007_2013.php
30. Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti (2006). Projektas. [2006 m. lapkričio 30 d.]. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.
31. Nakrošis. V. (2003) Europos Sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius: Eugrimas.

32. National Strategic Reference Framework 2007-2013 (2007). Government of Romania.
33. Navickas V. (2003) Europos Sąjungos rinkos ypatumai. Kaunas: Technologija.
34. Pass Ch., Lowes B., Dovies L. Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: Baltijos biznis, 1997.
35. Smilga E., Grėbliauskas A. (2000) Lietuvos ekonomikos konkurencingumas: strateginio valdymo aspektas. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: 2000. Nr. 14. Kaunas: VDU.
36. „Smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo galimybių gerinimo priemonės“ (2004). Vilnius: Vilniaus kooperacijos kolegija, UAB „Kompetencijos gildija“.
37. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. www.std.lt.
38. Strategic planning for structural funds in 2007-2013 (2005). A review of Strategies and Programmes. Glasgow, Scotland, 25-27 June 2005.
39. ŠapYRO H. T. (1993). Taikomoji ekonomika. Vilnius
40. Vabalas E. (2001). Konkurencingumas, jo lygiai ir apibūdinimas. Lietuvos ūkio konkurencingumas: konferencijos pranešimai.[2001 lapkričio 23d.] Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla.
41. Valstybės ilgalaikės raidos strategijos įgyvendinimo 2006 metais ataskaita (2007). [2007m. rugsėjis]. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija. [žiūrėta 2008-03-07]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/index2.php>
42. Vilkas E., Vasiliauskas A., Kuodis R. Ekonomikos augimo ir jos struktūros plėtotės strategija. [žiūrėta 2007-05-22]. Prieiga per internetą: www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/2.%20ekonomikos%20augimo%20ir%20jos%20strukturos%20pletotes%20strategija.doc
43. 2007 – 2013m. Ekonomikos augimo veiksmų programa (2006). Projektas. [2006. spalio 5d.] Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija
44. 2007 metų Lietuvos Respublikos Ūkio ekonominės ir socialinės būklės apžvalga (2008) [2008 m. vasaris]. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija.

PRIEDAI

1 priedas. Globalaus konkurencingumo rodiklių suvestinės ataskaita

Konkurencingumo rodiklių suvestinė

El. Nr.	Rodikliai	Globaliai				Europoje		
		Lietuva	Latvija	Estija	Lietuvos padėtis	Lyderiai	Lietuva	Lietuvos padėtis
Makroekonominė aplinka								
1.	Recesijos tikimybė Recession expectations	39	27	23	Neutrali	Islandija Airija Slovakija Norvegija Danija	10	Stipri
2.	Terorizmo įtaka verslui Business costs of terrorism	31	40	23	Stipri	Portugalija Malta Suomija Švedija Austrija	16	Neutrali
3.	Finansinės rinkos sofistiškumas Financial market sophistication	52	65	33	Silpna	Didžioji Britanija Šveicarija Vokietija Liuksemburgas Suomija	24	Silpna
4.	Bankų stiprumas Soundness of banks	44	52	27	Neutrali	Šveicarija Airija Didžioji Britanija Danija Prancūzija	23	Silpna
5.	Paskolų gavimo lengvumas Ease of access to loans	10	44	38	Stipri	Suomija Islandija Danija Didžioji Britanija Airija	8	Stipri
6.	Rizikos kapitalo prieinamumas Venture capital availability	28	55	34	Stipri	Suomija Didžioji Britanija Airija Izraelis Nyderlandai	17	Neutrali
7.	Kreditų prieinamumas Access to credit	5	13	7	Stipri	Islandija Airija Lietuva Norvegija Estija	3	Stipri
8.	Vietinės akcijų biržos dinamiškumas Local equity market access	57	76	34	Silpna	Islandija Didžioji Britanija Norvegija Austrija Šveicarija	24	Silpna
9.	Prekybos barjerų įtaka Prevalence of trade barriers	49	50	7	Neutrali	Liuksemburgas Suomija Estija Portugalija Vengrija	26	Silpna
10.	Tiesioginių užsienio investicijų reguliavimas Impact of rules on FDI	60	55	8	Silpna	Airija Slovakija Liuksemburgas Didžioji Britanija Estija	24	Silpna
11.	Mokesčių našta Tax burden	37	69	27	Neutrali	Kipras Slovakija Airija Islandija Šveicarija	12	Stipri
12.	Žemės ūkio politikos kaina Agricultural policy costs	93	60	21	Silpna	Danija Liuksemburgas Airija Estija Izraelis	23	Silpna
13.	Valstybės biudžeto perteklius/deficitas, 2004 Government surplus/deficit, 2004	53	37	22	Silpna	Norvegija Suomija Danija Airija Estija	14	Neutrali

14.	Valstybės taupymo lygis, 2004 National savings rate, 2004	87	65	71	Silpna	Norvegija Šveicarija Slovėnija Liuksemburgas Suomija	23	Silpna
15.	Realus valiutos kurso stiprumas, 2004 Real effective exchange rate, 2004	95	59	101	Silpna	Izraelis Latvija Lenkija Švedija Norvegija	23	Silpna
16.	Infliacija, 2004 Inflation, 2004	15	81	46	Stipri	Izraelis Suomija Norvegija Šveicarija Švedija	7	Stipri
17.	Palūkanų normos lygis, 2004 Interest rate spread, 2004	42	37	24	Neutrali	Didžioji Britanija Ispanija Liuksemburgas Austrija Malta	24	Silpna
18.	Eksportas, 2004 Exports, 2004	32	51	11	Stipri	Liuksemburgas Malta Belgija Airija Estija	11	Stipri
19.	Importas, 2004 Imports, 2004	35	33	7	Stipri	Liuksemburgas Malta Estija Belgija Slovakija	12	Stipri
20.	Valstybės skola, 2004 Government debt, 2004	14	8	3	Stipri	Estija Liuksemburgas Latvija Lietuva Slovėnija	4	Stipri
21.	Valstybės kredito reitingas, 2005 Country credit rating, 2005	46	48	38	Neutrali	Šveicarija Norvegija Liuksemburgas Didžioji Britanija Prancūzija	28	Silpna
#								
Technologijų lygis: inovacijos ir technologijų sklaida								
22.	Technologinis lygis Technological readiness	66	60	27	Silpna	Suomija Izraelis Danija Švedija Vokietija	29	Silpna
23.	Technologijų įsisavinimas įmonių lygmenyje Firm-level technology absorption	41	52	35	Neutrali	Islandija Suomija Izraelis Danija Airija	20	Neutrali
24.	Užsienio technologijų licencijavimas Prevalence of foreign technology licensing	61	68	46	Silpna	Portugalija Airija Didžioji Britanija Izraelis Nyderlandai	27	Silpna
25.	TUI ir technologijų perdavimas FDI and technology transfer	73	50	13	Silpna	Airija Čekija Slovakija Vengrija Estija	21	Neutrali
26.	Mokslo ir tyrimų institutų kokybė Quality of scientific research institutions	40	73	33	Neutrali	Šveicarija Didžioji Britanija Izraelis Vokietija Suomija	20	Neutrali
27.	Įmonių investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą Company spending on research and development	46	48	36	Neutrali	Vokietija Šveicarija Izraelis Suomija Švedija	22	Silpna
28.	Universitetų/pramonės šakų įmonių bendradarbiavimas University/industry research collaboration	47	61	34	Neutrali	Suomija Šveicarija Vokietija Švedija Didžioji Britanija	23	Silpna
29.	Valstybės investicijos į	63	94	49	Silpna	Prancūzija	24	Silpna

	aukštųjų technologijų produktų vystymą Government procurement of advanced technology					Izraelis Suomija Danija Šveicarija		
30.	Mokslininkų ir inžinierių skaičius Availability of scientists and engineers	35	99	50	Stipri	Suomija Izraelis Prancūzija Čekija, Šveicarija	18	Neutrali
31.	Mobiliaus arba korinio ryšio telefonų skaičius Availability of mobile or cellular telephones	38	60	6	Neutrali	Vokietija Austrija Izraelis Suomija, Estija	24	Silpna
32.	Interneto panaudojimo mokyklose galimybės Internet access in schools	36	38	5	Neutrali	Islandija Suomija Danija Estija, Austrija	24	Silpna
33.	Interneto paslaugų teikimo konkurencija sektoriaus viduje	51	49	18	Silpna	Nyderlandai Austrija Suomija Didžioji Britanija Vokietija	23	Silpna
34.	Nacionalinio prioriteto suteikimas informacinių komunikacinių technologijų plėtrai	68	87	21	Silpna	Danija Suomija Malta Portugalija, Airija	22	Silpna
35.	Valstybės parama informacinių komunikacinių technologijų plėtrai	65	89	12	Silpna	Danija Suomija Malta Estija, Portugalija	22	Silpna
36.	Informacinių komunikacinių technologijų plėtros teisinis reguliavimas	41	59	7	Neutrali	Danija Didžioji Britanija Islandija Suomija, Estija	25	Silpna
37.	Interneto panaudojimo verslo įmonėse galimybės Extent of business Internet use	42	40	6	Neutrali	Švedija Didžioji Britanija Danija Estija, Suomija	24	Silpna
38.	Patentų skaičius, 2004 Utility patents, 2004	59	43	35	Silpna	Šveicarija Suomija, Izraelis Švedija, Vokietija	29	Silpna
39.	Mobilių telefonų skaičius, 2003 Cellular telephones, 2003	37	42	23	Neutrali	Liuksemburgas Italija Švedija Islandija, Čekija	27	Silpna
40.	Interneto vartotojų skaičius, 2003 Internet users, 2003	46	20	18	Neutrali	Islandija Švedija Didžioji Britanija Danija, Suomija	28	Silpna
41.	Prijungtų prie interneto vietų skaičius, 2003 Internet hosts, 2003	35	38	21	Stipri	Didžioji Britanija Islandija Suomija, Danija, Nyderlandai	24	Silpna
42.	Personalių kompiuterių skaičius, 2003 Personal computers, 2003	47	33	17	Neutrali	Šveicarija Švedija Liuksemburgas Danija, Norvegija	27	Silpna
Viešoji infrastruktūra								
54.	Bendra infrastruktūros kokybė Overall infrastructure quality	44	47	38	Neutrali	Danija Vokietija Šveicarija Prancūzija, Suomija	23	Silpna
55.	Geležinkelių infrastruktūros kokybė Railroad infrastructure development	34	31	39	Stipri	Šveicarija Prancūzija Vokietija Danija, Suomija	19	Neutrali
56.	Uosto infrastruktūros kokybė Port infrastructure quality	50	49	20	Neutrali	Nyderlandai Danija, Vokietija Suomija, Belgija	24	Silpna
57.	Oro transporto infrastruktūros kokybė Air transport infrastructure quality	60	48	33	Silpna	Vokietija Danija Prancūzija Suomija Nyderlandai	26	Silpna
58.	Elektros energijos	45	44	48	Neutrali	Islandija	25	Silpna

	tiekimų kokybė Quality of electricity supply					Vokietija Danija Suomija Prancūzija		
59.	Telefonų/ faksų infrastruktūros kokybė Telephone/fax infrastructure quality	43	57	42	Neutrali	Vokietija Suomija Danija Šveicarija Austrija	24	Silpna
60.	Pašto paslaugų teikimo efektyvumas Postal efficiency	52	55	27	Silpna	Islandija Danija Vokietija Šveicarija Suomija	26	Silpna
61.	Telefono linijų skaičius, 2003 Telephone lines, 2003	52	40	36	Silpna	Liuksemburgas Švedija Šveicarija Norvegija Danija	29	Silpna
Vidinė konkurencija ir klasterių formavimas								
89.	Vidinės konkurencijos intensyvumas Intensity of local competition	39	64	18	Neutrali	Vokietija Didžioji Britanija Belgija Nyderlandai Izraelis	19	Neutrali
90.	Antimonopolinės politikos efektyvumas Effectiveness of antitrust policy	48	51	29	Neutrali	Vokietija Didžioji Britanija Suomija Prancūzija Danija	27	Silpna
91.	Lyderiavimo tarptautinėje rinkoje mastas Extent of market dominance	67	53	51	Silpna	Vokietija Didžioji Britanija Suomija Austrija Danija	28	Silpna
92.	Pirkėjų sofistiškumas Buyer sophistication	73	59	39	Silpna	Liuksemburgas Vokietija Didžioji Britanija Prancūzija Danija	29	Silpna
93.	Vidinių tiekėjų skaičius Local supplier quantity	35	80	49	Stipri	Vokietija Austrija Prancūzija Didžioji Britanija Suomija	18	Neutrali
94.	Vidinių tiekėjų kokybė Local supplier quality	38	44	34	Neutrali	Vokietija Austrija Danija Belgija Prancūzija	21	Neutrali
95.	Aukšti reguliavimo standartai Presence of demanding regulatory standards	39	40	31	Neutrali	Vokietija Austrija Didžioji Britanija Šveicarija Prancūzija	25	Silpna
96.	Vietinė mašinų ir įrangos gamyba Local availability of process machinery	42	65	68	Neutrali	Vokietija Suomija Italija, Danija Nyderlandai	20	Neutrali
97.	Vietinės specializuotų tyrimų ir mokymo paslaugos Local availability of specialized research and training services	35	42	22	Stipri	Didžioji Britanija Vokietija Prancūzija Danija Šveicarija	21	Neutrali
98.	Procedūrų, reikalingų pradėti savo verslą, skaičius, 2005	27	20	15	Stipri	Suomija Švedija, Belgija Danija, Airija	16	Neutrali
99.	Laikas, reikalingas pradėti savo verslą, 2005 Time required to start a business, 2005	29	16	85	Stipri	Danija Prancūzija Nyderlandai Italija Suomija	12	Stipri
Įmonių sofistiškumas								
100.	Konkurencinių	57	58	61	Silpna	Vokietija	25	Silpna

	pranašumų pobūdis Nature of competitive advantage					Šveicarija Suomija, Belgija Danija		
101.	Vertės kūrimo grandinių buvimas Value chain presence	28	48	42	Stipri	Vokietija Šveicarija Austrija Didžioji Britanija Prancūzija	20	Neutrali
102.	Inovaciniai gebėjimai Capacity for innovation	46	51	39	Neutrali	Vokietija Izraelis Prancūzija Šveicarija Suomija	24	Silpna
103.	Etiškas įmonių elgesys Ethical behavior of firms	40	61	31	Neutrali	Danija Didžioji Britanija Suomija Austrija Islandija	19	Neutrali
104.	Gamybos proceso sofistiškumas Production process sophistication	40	54	34	Neutrali	Vokietija Šveicarija Suomija, Austrija Danija	22	Silpna
105.	Marketingo sofistiškumas Extent of marketing sophistication	49	54	39	Neutrali	Didžioji Britanija Prancūzija Vokietija, Danija Šveicarija	26	Silpna
106.	Orientavimosi į vartotojus lygis Degree of customer orientation	28	51	25	Stipri	Austrija Danija Islandija, Belgija Vokietija	17	Neutrali
107.	Tarptautinių paskirstymo kanalų kontrolė Control of international distribution	52	72	62	Silpna	Islandija Vokietija Prancūzija Danija Didžioji Britanija	21	Neutrali
108.	Regioninių pardavimų apimtis Extent of regional sales	47	58	42	Neutrali	Vokietija Airija Austrija, Danija Nyderlandai	24	Silpna
109.	Tarptautinių rinkų platumas Breadth of international markets	39	60	47	Neutrali	Vokietija Šveicarija Nyderlandai Didžioji Britanija Švedija	21	Neutrali
110.	Personalo mokymo mastai Extent of staff training	58	49	32	Silpna	Vokietija Danija Švedija, Austrija Šveicarija	28	Silpna
111.	Pasirengimas deleguoti valdymo funkcijas Willingness to delegate authority	39	40	30	Neutrali	Danija Švedija Norvegija Suomija Nyderlandai	20	Neutrali
112.	Skatinimo priemonių įvairovė Extent of incentive compensation	73	52	29	Silpna	Didžioji Britanija Nyderlandai Vokietija Šveicarija Prancūzija	27	Silpna
113.	Profesionalaus valdymo panaudojimas Reliance on professional management	44	47	27	Neutrali	Didžioji Britanija Vokietija Suomija Norvegija Nyderlandai	21	Neutrali
114.	Vadybos mokyklų kokybė Quality of management schools	49	46	27	Neutrali	Prancūzija Šveicarija Didžioji Britanija Austrija, Ispanija	24	Silpna
115.	Korporacinio valdymo kokybė Efficacy of corporate boards	50	45	21	Neutrali	Didžioji Britanija Danija Vokietija Suomija, Airija	24	Silpna
116.	Priėmimo į darbą ir atleidimo iš darbo lankstumas Hiring and firing practices	87	49	30	Silpna	Islandija Šveicarija Danija Slovakija Estija	17	Neutrali
117.	Atlyginimų nustatymo lankstumas	21	24	4	Stipri	Estija Didžioji Britanija	4	Stipri

	Flexibility of wage determination					Šveicarija Lietuva Latvija		
118.	Darbuotojų ir darbdavių bendradarbiavimas	66	57	51	Silpna	Danija Šveicarija Austrija, Suomija Norvegija	23	Silpna
119.	Apmokėjimo susietumas su produktyvumu Pay and productivity	26	22	7	Stipri	Šveicarija Estija Didžioji Britanija Slovakija Danija	10	Stipri
120.	Mažųjų akcininkų interesų apsauga Protection of minority shareholders` interests	84	87	40	Silpna	Didžioji Britanija Vokietija Danija Suomija Norvegija	27	Silpna
121.	Užsienio kapitalo apribojimai Foreign ownership restrictions	55	46	19	Silpna	Liuksemburgas Airija Slovakija Didžioji Britanija Suomija	24	Silpna
122.	Audito ir buhalterinės apskaitos standartų griežtumas Strength of auditing and accounting standards	52	58	29	Silpna	Didžioji Britanija Airija Suomija, Danija Islandija	25	Silpna
123.	Įmonių socialinės atsakomybės lygis Importance of corporate social responsibility	40	74	62	Neutrali	Didžioji Britanija Danija Vokietija Nyderlandai Suomija	19	Neutrali
Aplinkosauga								
125.	Aplinkosaugos reguliavimo griežtumas Stringency of environmental regulations	39	48	29	Neutrali	Vokietija Danija, Austrija Šveicarija Norvegija	24	Silpna
126.	Aplinkosaugos reguliavimo aiškumas ir stabilumas Clarity and stability of regulations	42	40	24	Neutrali	Danija Šveicarija Vokietija Norvegija, Austrija	25	Silpna
127.	Vyriausybės reikalavimai teikti aplinkosaugos ataskaitas	30	48	20	Stipri	Danija Vokietija Norvegija Suomija, Švedija	21	Neutrali
128.	Įstatymų laikymasis Effects of compliance on business	59	68	22	Silpna	Danija Norvegija Šveicarija, Suomija Prancūzija	24	Silpna
129.	Privatizacijos įtaka konkurencingumui ir aplinkosaugai	74	91	53	Silpna	Vokietija Islandija Danija, Suomija Didžioji Britanija	28	Silpna
130.	Alternatyvios energijos vartojimo skatinimas Prioritization of energy efficiency	28	64	42	Stipri	Danija Vokietija Islandija Suomija, Austrija	17	Neutrali
131.	Aplinkosaugos svarba planuojant įmonių veiklą	87	99	83	Silpna	Suomija Vokietija, Švedija Norvegija Nyderlandai	26	Silpna
132.	Ekosistemų apsauga Protection of ecosystems by business	34	47	32	Stipri	Islandija Suomija Vokietija Šveicarija, Danija	21	Neutrali
133.	Įmonių aplinkosaugos ataskaitų rengimas Prevalence of corporate environmental reporting	28	67	30	Stipri	Danija Norvegija Vokietija Švedija, Suomija	18	Neutrali

2priedas. Lietuvos ES struktūrinių fondų paramos finansinė lentelė 2004-2006 m. (EUR, einamosiomis kainomis)

Prioritetas / Priemonė	Viso	Viešosios lėšos						Nacionalinės viešosios lėšos	Privatios lėšos
		Viso viešųjų	EB parama						
			Viso EB paramos	ERPF	ESF	EŽŪOG F	ŽOFI		
2004-2006, TOTAL	1=2+9+10	2=3+8	3=4+5+6+7	4	5	6	7	8	9
1 PRIORITETAS SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA	45910945 7	45910945 7	347058803	34705880 3	0	0	0	112050654	0
1.1. Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas	18980781 2	18980781 2	142355859	14235585 9	0	0	0	47451953	0
1.2. Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas	82232301	82232301	60029581	60029581	0	0	0	22202720	0
1.3. Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija	32818940	32818940	24614205	24614205	0	0	0	8204735	0
1.4. Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas	42878271	42878271	34302616	34302616	0	0	0	8575655	0
1.5. Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų, socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti Europos socialinio fondo remiama priemonės)	11137213 3	11137213 3	85756542	85756542	0	0	0	25615591	0
2. PRIORITETAS ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ PLĖTRA	21705368 1	21705368 1	163814098	0	163814 098	0	0	53239583	0
2.1. Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas	35091463	35091463	26318597	0	263185 97	0	0	8772866	0
2.2. Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas	65381185	65381185	49035889	0	490358 89	0	0	16345296	0
2.3. Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija	20476763	20476763	16381410	0	163814 10	0	0	4095353	0
2.4. Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas	61157262	61157262	45867946	0	458679 46	0	0	15289316	0
2.5. Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje	34947008	34947008	26210256	0	262102 56	0	0	8736752	0
3. PRIORITETAS GAMYBOS SEKTORIAUS PLĖTRA	30066220 6	30066220 6	222429209	22242920 9	0	0	0	78232997	0
3.1. Tiesioginė parama verslui	11069658 4	11069658 4	81216036	81216036	0	0	0	29480548	0
3.2. Verslo aplinkos gerinimas	39769579	39769579	29827184	29827184	0	0	0	9942395	0
3.3. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra	63052191	63052191	46028100	46028100	0	0	0	17024091	0
3.4. Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos	87143852	87143852	65357889	65357889	0	0	0	21785963	0
4. PRIORITETAS KAIMO PLĖTRA IR ŽUVININKYSTĖ	19426897 2	19200527 4	135015394	0	0	12289862 8	121167 66	56989880	226369 8
4.1. Investicijos į žemės ūkio valdas	85009147	85009147	57444230	0	0	57444230	0	27564917	0

Prioritetas / Priemonė	Viso	Viešosios lėšos						Nacionalinės viešosios lėšos	Privatios lėšos
		Viso viešųjų	EB parama						
			Viso EB paramos	ERPF	ESF	EŽŪOG F	ŽOFI		
4.2. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	16163380	16163380	12122535	0	0	12122535	0	4040845	0
4.3. Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas	27239220	27239220	20088925	0	0	20088925	0	7150295	0
4.4. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas	37416078	37416078	26599090	0	0	26599090	0	10816988	0
4.5. Miškų ūkis	5561519	5561519	4072700	0	0	4072700	0	1488819	0
4.6. LEADER+ pobūdžio priemonė	2546511	2546511	1909883	0	0	1909883	0	636628	0
4.7. Mokymas	881687	881687	661265	0	0	661265	0	220422	0
4.8. Veikla, susijusi su žvejybos laivynu	11444537	11408493	8559369	0	0	0	8559369	2849124	36044
4.9. Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse	7495737	5268083	3174030	0	0	0	3174030	2094053	2227654
4.10. Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)	511156	511156	383367	0	0	0	383367	127789	0
5 PRIORITETAS TECHNINĖ PARAMA	35806906	35806906	26855180	14451727	12403453	0	0	8951726	0
5.1. Parama programos parengimui, valdymui, priežiūrai ir kontrolei (ERPF)	19268969	19268969	14451727	14451727	0	0	0	4817242	0
5.2. Programos viešumas ir vertinimas (ESF)	16537937	16537937	12403453	0	12403453	0	0	4134484	0
VISO	1206901222	1204637524	895172684	583939739	176217551	122898628	12116766	309464840	2263698

3 priedas

Lietuvos Prioriteto – Konkurencinga ekonomika- 2007-2013m. , finansavimas

Kodas	Prioritetinė tema	Veiksmų programa	Bendrijos paramos dalis (eurais)	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Paramos dalis (proc.)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas		1.098.121.466	1.098.121.467	16,21
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	Ekonomikos augimo	74.327.186	74.327.186	1,10
02	MTTP infrastruktūra (<i>įskaitant pačią įmonę, prietaisus ir didelės spartos kompiuterių tinklus, jungiančius mokslinių tyrimų centrus</i>) ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	Ekonomikos augimo	241.562.993	241.562.993	3,57
03	Technologijų perdavimas ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI), mažų įmonių ir kitų įmonių bei universitetų, visų rūšių aukštesniojo švietimo įstaigų, regionų valdžios institucijų, mokslinių tyrimų centrų ir mokslo bei technologijų polių (mokslo ir technologijų parkų, technopolių ir t. t.) bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	Ekonomikos augimo	124.567.553	124.567.553	1,84
04	Parama MTTP, visų pirma MVI (įskaitant galimybę naudotis MTTP paslaugomis mokslinių tyrimų centruose)	Ekonomikos augimo	70.487.695	70.487.695	1,04
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	Ekonomikos augimo	39.284.215	39.284.215	0,58
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis (novatoriškos technologijos, naujų bendrovių prie universitetų steigimas, esami MTTP centrai ir bendrovės ir t. t.).	Ekonomikos augimo	128.156.812	128.156.812	1,89
08	Kitos investicijos į bendroves	Ekonomikos augimo	184.866.894	184.866.894	2,73
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVI	Ekonomikos augimo	234.868.119	234.868.119	3,47
Iš viso	Informacinė visuomenė		240.086.875	240.086.875	3,54
10	Telefono infrastruktūra (<i>įskaitant plačiajuosčius tinklus</i>)	Ekonomikos augimo	43.215.638	43.215.638	0,64
11	Informacijos ir ryšio technologijos (<i>prieiga, saugumas, sąveika, rizikos prevencija, moksliniai tyrimai, inovacijos, e. turinys ir t. t.</i>)	Ekonomikos augimo	55.219.981	55.219.981	0,81
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams (<i>e. sveikata, e. vyriausybė, e. mokymasis, e. įtrauktis ir t. t.</i>)	Ekonomikos augimo	100.836.488	100.836.487	1,49
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVI (<i>e. komercija, švietimas ir mokymas, tinklai ir t. t.</i>)	Ekonomikos augimo	40.814.769	40.814.769	0,60
Iš viso	Transportas		1.398.094.672	1.398.094.672	20,63
16	Geležinkeliai	Ekonomikos augimo	22.942.119	22.942.119	0,34
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	Ekonomikos augimo	535.359.806	535.359.806	7,90
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	Ekonomikos augimo	232.609.105	232.609.105	3,43
22	Nacionaliniai keliai	Ekonomikos	394.741.924	394.741.924	5,83

		augimo			
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai transporto tinklai)	Ekonomikos augimo	63.616.796	63.616.796	0,94
29	Oro uostai	Ekonomikos augimo	48.066.024	48.066.024	0,71
30	Uostai	Ekonomikos augimo	94.950.024	94.950.024	1,40
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	Ekonomikos augimo	5.808.874	5.808.874	0,09
Iš viso	Energija		366.725.135	366.725.135	5,41
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	Sanglaudos skatinimo	32.610.186	32.610.186	0,48
43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas	Ekonomikos augimo	73.346.296	334.114.949	4,93
		Sanglaudos skatinimo	260.768.653		
Iš viso	Aplinkos apsauga ir rizikų prevencija		40.652.957	40.652.957	0,60
52	Švaraus miesto transporto skatinimas	Sanglaudos skatinimo	40.652.957	40.652.957	0,60
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas		214.610.347	214.610.347	3,17
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas	Žmogiškųjų išteklių plėtros	149.619.820	149.619.820	2,21
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	Žmogiškųjų išteklių plėtros	14.123.515	14.123.515	0,21
64	Konkrečių užimtumo, mokymo ir paramos paslaugų plėtojimas pertvarkant sektorius ir bendroves bei sistemų, skirtų numatyti ekonominius pokyčius ir būsimus reikalavimus, susijusius su darbo vietomis ir gebėjimais, rengimas	Žmogiškųjų išteklių plėtros	50.867.012	50.867.012	0,75
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas		138.857.251	138.857.251	2,05
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	Žmogiškųjų išteklių plėtros	3.279.339	3.279.339	0,05
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	Žmogiškųjų išteklių plėtros	58.431.850	58.431.850	0,86
67	Priemonės, kuriomis skatinamas aktyvus senėjimas ir ilginamas darbingumo amžius	Žmogiškųjų išteklių plėtros	9.912.546	9.912.546	0,15
68	Parama savarankiškam darbui ir verslo kūrimui	Žmogiškųjų išteklių plėtros	3.577.460	45.172.511	0,67
		Ekonomikos augimo	41.595.051		
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	Žmogiškųjų išteklių plėtros	17.365.588	17.365.588	0,26
70	Konkretūs veiksmai, kuriais didinamas migrantų užimtumas ir taip stiprinama jų socialinė integracija	Žmogiškųjų išteklių plėtros	4.695.417	4.695.417	0,07

Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas		59.288.950	59.288.950	0,88
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamus žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	Žmogiškųjų išteklių plėtros	59.288.950	59.288.950	0,88
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas		372.652.106	372.652.106	5,50
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	Žmogiškųjų išteklių plėtros	84.033.050	84.033.050	1,24
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą	Žmogiškųjų išteklių plėtros	170.612.556	170.612.556	2,52
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	Žmogiškųjų išteklių plėtros	118.006.500	118.006.500	1,74
Iš viso	Investicijos į socialinę infrastruktūrą		629.635.971	629.635.971	9,29
75	Švietimo infrastruktūra	Sanglaudos skatinimo	389.549.096	389.549.096	5,75
76	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	Sanglaudos skatinimo	240.086.875	240.086.875	3,54
Iš viso	Institucinių gebėjimų stiprinimas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu		169.387.321	169.387.321	2,50
81	Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos kryptių ir programų įgyvendinimo gebėjimus.	Žmogiškųjų išteklių plėtros	169.387.321	169.387.321	2,50
Visa parama				6.775.492.823	

4 Priedas. 2007–2013 M. (SUVESTINĖ VIEŠŪJŲ IŠLAIDŲ LENTELĖ, EURAIS, 2006 M. KAINOMIS)

	Vidutinės metinės išlaidos 2004–2006m.					Vidutinės metinės išlaidos 2007–2013 m.						
	Viso	Iš kurių: valstybės įmonės	BPD		Nacionalinės išlaidos nefinansuojamos bendrai ES lėšomis	Viso	Viso	Iš kurių: valstybės įmonės	Strategija		Nacionalinės išlaidos nefinansuojamos bendrai ES lėšomis	Viso
			Nac.	ES					Nac.	ES		
1	2	3	4	5	6	7=5+6=2-4	8	9	10	11	12	13=11+12=8-10
Infrastruktūra	446.890.535	92.952.717	31.181.296	10.165.658	405.543.582	415.709.240	653.021.978	92.952.717	237.312.739	38.594.446	377.114.793	415.709.240
Transportas	336.964.250	88.970.914	26.351.656	8.783.885	301.828.708	310.612.593	415.322.838	88.970.914	104.710.245	18.478.279	292.134.315	310.612.593
Telekomunikacijos	9.265.301	3.981.803	140.115	51.823	9.073.363	9.125.186	27.415.185	3.981.803	18.289.999	3.227.647	5.897.539	9.125.186
Energetika	10.107.592		764.453	282.743	9.060.396	9.343.139	35.863.637		26.520.499	1.395.816	7.947.323	9.343.139
Aplinkos auga ir vandentvarka	53.708.321		791.261	263.754	52.653.307	52.917.060	122.419.057		69.501.997	12.265.058	40.652.002	52.917.060
Sveikata	36.845.071		3.133.810	783.453	32.927.808	33.711.261	52.001.260		18.289.999	3.227.647	30.483.614	33.711.261
Žmogiškieji ištekliai	276.209.428		7.263.596	2.309.311	266.636.520	268.945.831	391.031.575		122.085.744	13.071.183	255.874.648	268.945.831
Švietimas	202.596.856		3.599.362	1.163.901	197.833.593	198.997.494	236.034.743		37.037.248	6.535.985	192.461.509	198.997.494
Mokymas	53.383.662		1.666.136	515.263	51.202.263	51.717.526	101.557.774		49.840.248	2.623.171	49.094.355	51.717.526
Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra	20.228.910		1.998.099	630.147	17.600.664	18.230.811	53.439.059		35.208.248	3.912.028	14.318.783	18.230.811
Gamybinis sektorius	36.493.613		4.014.021	1.438.947	31.040.646	32.479.593	107.011.339		74.531.746	3.922.723	28.556.869	32.479.593
Pramonė	12.756.596		3.487.593	1.263.471	8.005.532	9.269.003	46.580.601		37.311.598	1.963.768	7.305.234	9.269.003
Paslaugos	2.843.678		526.427	175.476	2.141.775	2.317.251	11.645.150		9.327.900	490.942	1.826.309	2.317.251
Turizmas ir kultūra	20.893.339		0	0	20.893.339	20.893.339	48.785.588		27.892.249	1.468.013	19.425.326	20.893.339
Kitos išlaidos	38.671.593		479.272	159.757	38.032.565	38.192.322	61.512.071		23.319.749	4.115.250	34.077.072	38.192.322
Socialinė infrastruktūra	4.348.420		0	0	4.348.420	4.348.420	9.378.169		5.029.750	887.603	3.460.817	4.348.420
Administraciniai gebėjimai	19.780.389		479.272	159.757	19.141.360	19.301.117	23.873.617		4.572.500	806.912	18.494.205	19.301.117
Būstas	14.542.785		0	0	14.542.785	14.542.785	28.260.285		13.717.499	2.420.735	12.122.050	14.542.785
Viso	798.265.170	92.952.717	42.938.184	14.073.673	741.253.313	755.326.986	1.212.576.964		457.249.978	59.703.603	695.623.383	755.326.986

5 priedas. ES struktūrinių paramos fondų finansinė parama Rumunijai 2007-2013 metais

Krytis	Viso	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ekonomikos konkurencin gumas	2554222109	170464211	194837789	364964902	485640935	507263253	435815005	395236014
Transportas	4565937295	251957363	441348842	614332066	729632669	785525000	814697425	901443930
Aplinkosauga	4512470138	272372736	437302592	578507217	683350731	761146030	848813721	930977111
Regionai	3726021762	330168339	404126047	441135485	523721833	663832914	663832914	806269201
Techninė parama	170237790	16979328	18401347	20977535	24775573	30463144	30463144	31072407
Žmogiškieji ištekliai	3746144996	212973834	330141809	452584803	538429514	666545305	666545305	679876212
Administraciniai gebėjimai	208002622	20162952	28143236	40850990	41668010	24604847	24604847	22706759
Viso	19213036712	1275078736	1854301662	2513352998	3027219265	3511772361	3511772361	3767581634

6 priedas. Rumunijos finansavimas 2007-2013 m. iš ES struktūrinių paramos fondų

Kodas	Prioritetinė tema	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Paramos dalis (proc.)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas	1.861.785.363	9,69
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	75.095.316	0,39
02	MTTP infrastruktūra ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	241.377.573	1,26
03	Technologijų perdavimas bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	63.044.364	0,33
04	Parama MTTP.	37.547.704	0,20
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	218.584.206	1,14
06	Parama mažoms ir vidutinėms įmonėms, gaminančioms aplinkai nekenksmingus produktus ir paslaugas.	125.747.734	0,65
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis.	131.416.964	0,68
08	Kitos investicijos į bendroves	816.755.023	4,25
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVĮ	152.216.479	0,79
Iš viso	Informacinė visuomenė	444.841.288	2,32
10	Telefono infrastruktūra (įskaitant plačiajuosčius tinklus)	90.641.802	0,47
11	Informacijos ir ryšio technologijos	10.000.000	0,05
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams	153.268.047	0,80
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVĮ	114.951.769	0,28
15	Kitos priemonės skirtos priėjimui ir naudojimuisi informacinėmis technologijomis gerinimui.	75,980,411	0,40
Iš viso	Transportas	3.801.842.120	19,79
16	Geležinkeliai	187.656.926	0,98
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	1.530.798.664	7,97
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	1.573.113.634	8,19
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai transporto tinklai)	12.814.778	0,07
29	Oro uostai	41.061.301	0,21
30	Uostai	134.866.905	0,70
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	194.593.973	1,01
Iš viso	Energija	540.555.644	2,81
34	Elektra	47.885.653	0,25
36	Dujos	47.885.653	0,25
39	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: vėjas	57.462.783	0,30
40	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: saulė	19.154.261	0,10
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	47.885.653	0,25
42	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: hidroelektrinis, geotermis ir kiti	67.039.914	0,35
43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas	253.241.727	1,32
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas	940.268.728	4,89
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas	769.310.778	4,00

	bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas		
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	170.957.950	0,89
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas	742.242.275	3,86
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	200.875.431	0,05
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	476.402.826	2,48
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	64.964.021	0,34
Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas	433.093.472	2,25
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamas žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	433.093.472	2,25
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas	1.151.117.130	5,99
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	683.832.022	3,56
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą	182.355.149	0,95
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	284.929.959	1,48
Iš viso	Institucinių gebėjimų stiprinimas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu	199.682.518	1,04
81	Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos kryptį ir programų įgyvendinimo gebėjimus.	199.682.518	1,04
Visa Bendrijos parama		10.115.428.538	

7 priedas. Rumunijos ir Lietuvos konkurencingos ekonomikos prioritetų sugretinimas

		Lietuva		Rumunija	
Kodas	Prioritetinė tema	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Paramos dalis (proc.)	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Paramos dalis (proc.)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas	1.098.121.467	16,21	1.861.785.363	9,69
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	74.327.186	1,10	75.095.316	0,39
02	MTTP infrastruktūra (<i>įskaitant pačią įmonę, prietaisus ir didelės spartos kompiuterių tinklus, jungiančius mokslinių tyrimų centrus</i>) ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	241.562.993	3,57	241.377.573	1,26
03	Technologijų perdavimas ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), mažų įmonių ir kitų įmonių bei universitetų, visų rūšių aukštesniojo švietimo įstaigų, regionų valdžios institucijų, mokslinių tyrimų centrų ir mokslo bei technologijų polių (mokslo ir technologijų parkų, technopolių ir t. t.) bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	124.567.553	1,84	63.044.364	0,33
04	Parama MTTP, visų pirma MVĮ (<i>įskaitant galimybę naudotis MTTP paslaugomis mokslinių tyrimų centruose</i>)	70.487.695	1,04	37.547.704	0,20
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	39.284.215	0,58	218.584.206	1,14
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis (novatoriškos technologijos, naujų bendrovių prie universitetų steigimas, esami MTTP centrai ir bendrovės ir t. t.).	128.156.812	1,89	131.416.964	0,68
08	Kitos investicijos į bendroves	184.866.894	2,73	816.755.023	4,25
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVĮ	234.868.119	3,47	152.216.479	0,79
Iš viso	Informacinė visuomenė	240.086.875	3,54	444.841.288	2,32
10	Telefono infrastruktūra (<i>įskaitant plačiąjuosčius tinklus</i>)	43.215.638	0,64	90.641.802	0,47
11	Informacijos ir ryšio technologijos (<i>prieiga, saugumas, sąveika, rizikos prevencija, moksliniai tyrimai, inovacijos, e. turinys ir t. t.</i>)	55.219.981	0,81	10.000.000	0,05
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams (<i>e. sveikata, e. vyriausybė, e. mokymasis, e. įtrauktis ir t. t.</i>)	100.836.487	1,49	153.268.047	0,80
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVĮ (<i>e. komercija, švietimas ir mokymas, tinklai ir t. t.</i>)	40.814.769	0,60	114.951.769	0,28
Iš viso	Transportas	1.398.094.672	20,63	3.801.842.120	19,79
16	Geležinkeliai	22.942.119	0,34	187.656.926	0,98
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	535.359.806	7,90	1.530.798.664	7,97
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	232.609.105	3,43	1.573.113.634	8,19
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai transporto tinklai)	63.616.796	0,94	12.814.778	0,07
29	Oro uostai	48.066.024	0,71	41.061.301	0,21
30	Uostai	94.950.024	1,40	134.866.905	0,70
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	5.808.874	0,09	194.593.973	1,01
Iš viso	Energija	366.725.135	5,41	540.555.644	2,81
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	32.610.186	0,48	47.885.653	0,25
43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos	334.114.949	4,93	253.241.727	1,32

	valdymas				
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas	214.610.347	3,17	940.268.728	4,89
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas	149.619.820	2,21	769.310.778	4,00
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	14.123.515	0,21	170.957.950	0,89
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas	138.857.251	2,05	742.242.275	3,86
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	3.279.339	0,05	200.875.431	0,05
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	58.431.850	0,86	476.402.826	2,48
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	17.365.588	0,26	64.964.021	0,34
Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas	59.288.950	0,88	433.093.472	2,25
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamus žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	59.288.950	0,88	433.093.472	2,25
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas	372.652.106	5,50	1.151.117.130	5,99
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	84.033.050	1,24	683.832.022	3,56
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą	170.612.556	2,52	182.355.149	0,95
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	118.006.500	1,74	284.929.959	1,48
Iš viso	Investicijos į socialinę infrastruktūrą	629.635.971	9,29		
75	Švietimo infrastruktūra	389.549.096	5,75		
76	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	240.086.875	3,54		
Iš viso	Institucinių gebėjimų stiprinimas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu	169.387.321	2,50		
81	Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos kryptių ir programų įgyvendinimo gebėjimus.	169.387.321	2,50		
	Iš viso			10.115.428.538	

8 priedas. ES struktūrinių fondų finansinis planas Estijai 2007-2013 metams.

Prioritetas	Viso	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gyvenimo kokybės vystymasis	1607314506	191323413	192184080	203563502	220969123	246083892	276612501	276577995
Ekonominės aplinkos vystymasis	1404628046	167237272	167920822	177786719	193002715	215003245	241799962	241877311
Žmogiškųjų išteklių plėtra	391517329	10999317	42747256	578000864	64756653	61280139	51579840	102353260
Viso	3403459881	369560002	402852158	439151085	478728491	522367276	569992303	620808566

9 priedas. Estijos konkurencingos ekonomikos prioritetinėms temoms skiriamas finansavimas iš ES struktūrinių paramos fondų 2007-2013 metais

		Estija
Kodas	Prioritetinė tema	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas	531937744
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	183876050
02	MTTP infrastruktūra (<i>įskaitant pačią įmonę, prietaisus ir didelės spartos kompiuterių tinklus, jungiančius mokslinių tyrimų centrus</i>) ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	133324620
03	Technologijų perdavimas ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), mažų įmonių ir kitų įmonių bei universitetų, visų rūšių aukštesniojo švietimo įstaigų, regionų valdžios institucijų, mokslinių tyrimų centrų ir mokslo bei technologijų polių (mokslo ir technologijų parkų, technopolijų ir t. t.) bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	115856161
04	Parama MTTP, visų pirma MVĮ (įskaitant galimybę naudotis MTTP paslaugomis mokslinių tyrimų centruose)	15771094
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	15135365
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis (novatoriškos technologijos, naujų bendrovių prie universitetų steigimas, esami MTTP centrai ir bendrovės ir t. t.).	80671839
08	Kitos investicijos į bendroves	62570782
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVĮ	40586453
Iš viso	Informacinė visuomenė	74846932
10	Telefono infrastruktūra (<i>įskaitant plačiajuosčius tinklus</i>)	0
11	Informacijos ir ryšio technologijos (<i>prieiga, saugumas, sąveika, rizikos prevencija, moksliniai tyrimai, inovacijos, e. turinys ir t. t.</i>)	12213516
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams (<i>e. sveikata, e. vyriausybė, e. mokymasis, e. įtrauktis ir t. t.</i>)	62633416
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVĮ (<i>e. komercija, švietimas ir mokymas, tinklai ir t. t.</i>)	0
Iš viso	Transportas	428974985
16	Geležinkeliai	21857784
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	133411732
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	212825790
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai transporto tinklai)	0
29	Oro uostai	12526683
30	Uostai	41338054
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	7014942
Iš viso	Energija	73575090
34	Elektra	0
36	Dujos	0
39	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: vėjas	6800199
40	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: saulė	0
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	3400100
43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos	63374791

	valdymas	
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas	56315570
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas	28560837
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	35754733
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas	112931883
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	0
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	108841537
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	4090346
Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas	3195582
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamas žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	3195582
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas	159653854
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	36872547
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą	46589323
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	76191984
	Iš viso	1441431643

10 priedas. Estijos ir Lietuvos konkurencingos ekonomikos prioritetų sugretinimas

		Lietuva	Estija
Kodas	Prioritetinė tema	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas	1.098.121.467	531937744
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	74.327.186	183876050
02	MTTP infrastruktūra (<i>įskaitant pačią įmonę, prietaisus ir didelės spartos kompiuterių tinklus, jungiančius mokslinių tyrimų centrus</i>) ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	241.562.993	133324620
03	Technologijų perdavimas ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI), mažų įmonių ir kitų įmonių bei universitetų, visų rūšių aukštesniojo švietimo įstaigų, regionų valdžios institucijų, mokslinių tyrimų centrų ir mokslo bei technologijų polių (mokslo ir technologijų parkų, technopolijų ir t. t.) bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	124.567.553	115856161
04	Parama MTTP, visų pirma MVI (įskaitant galimybę naudotis MTTP paslaugomis mokslinių tyrimų centruose)	70.487.695	15771094
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	39.284.215	15135365
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis (novatoriškos technologijos, naujų bendrovių prie universitetų steigimas, esami MTTP centrai ir bendrovės ir t. t.).	128.156.812	80671839
08	Kitos investicijos į bendroves	184.866.894	62570782
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVI	234.868.119	40586453
Iš viso	Informacinė visuomenė	240.086.875	74846932
10	Telefono infrastruktūra (<i>įskaitant plačiajuosčius tinklus</i>)	43.215.638	0
11	Informacijos ir ryšio technologijos (<i>prieiga, saugumas, sąveika, rizikos prevencija, moksliniai tyrimai, inovacijos, e. turinys ir t. t.</i>)	55.219.981	12213516
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams (<i>e. sveikata, e. vyriausybė, e. mokymasis, e. įtrauktis ir t. t.</i>)	100.836.487	62633416
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVI (<i>e. komercija, švietimas ir mokymas, tinklai ir t. t.</i>)	40.814.769	0
Iš viso	Transportas	1.398.094.672	428974985
16	Geležinkeliai	22.942.119	21857784
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	535.359.806	133411732
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	232.609.105	212825790
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai transporto tinklai)	63.616.796	0
29	Oro uostai	48.066.024	12526683
30	Uostai	94.950.024	41338054
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	5.808.874	7014942
Iš viso	Energija	366.725.135	73575090
34	Elektra	0	0
36	Dujos	0	0
39	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: vėjas	0	6800199
40	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: saulė	0	9
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	32.610.186	3400100

43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas	334.114.949	63374791
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas	214.610.347	56315570
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas	149.619.820	28560837
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	14.123.515	35754733
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas	138.857.251	112931883
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	3.279.339	0
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	58.431.850	108841537
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	17.365.588	4090346
Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas	59.288.950	3195582
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamas žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	59.288.950	3195582
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas	372.652.106	159653854
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	84.033.050	36872547
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą	170.612.556	46589323
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	118.006.500	76191984
Iš viso	Investicijos į socialinę infrastruktūrą	629.635.971	
75	Švietimo infrastruktūra	389.549.096	
76	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	240.086.875	
Iš viso	Institucinių gebėjimų stiprinimas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu	169.387.321	
81	Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos kryptį ir programų įgyvendinimo gebėjimus.	169.387.321	

11 priedas. Lietuvos, Estijos ir Rumunijos – Konkurencinga ekonomika – prioritetinių krypčių sugretinimas

		Lietuva	Rumunija	Estija
Kodas	Prioritetinė tema	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)	Visa Bendrijos paramos dalis (eurais)
Iš viso	Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP), inovacijos ir verslumas	1.098.121.467	1.861.785.363	531937744
01	MTTP veikla mokslinių tyrimų centruose	74.327.186	75.095.316	183876050
02	MTTP infrastruktūra (<i>įskaitant pačių įmonių, prietaisus ir didelės spartos kompiuterių tinklus, jungiančius mokslinių tyrimų centrus</i>) ir konkrečios technologijos kompetencijos centrai	241.562.993	241.377.573	133324620
03	Technologijų perdavimas ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), mažų įmonių ir kitų įmonių bei universitetų, visų rūšių aukštesniojo švietimo įstaigų, regionų valdžios institucijų, mokslinių tyrimų centrų ir mokslo bei technologijų polių (mokslo ir technologijų parkų, technopolių ir t. t.) bendradarbiavimo tinklų tobulinimas	124.567.553	63.044.364	115856161
04	Parama MTTP, visų pirma MVĮ (įskaitant galimybę naudotis MTTP paslaugomis mokslinių tyrimų centruose)	70.487.695	37.547.704	15771094
05	Aukšto lygio paramos bendrovėms ir bendrovių grupėms paslaugos	39.284.215	218.584.206	15135365
07	Investicijos į bendroves, tiesiogiai susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis (novatoriškos technologijos, naujų bendrovių prie universitetų steigimas, esami MTTP centrai ir bendrovės ir t. t.).	128.156.812	131.416.964	80671839
08	Kitos investicijos į bendroves	184.866.894	816.755.023	62570782
09	Kitos priemonės, skirtos skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą MVĮ	234.868.119	152.216.479	40586453
Iš viso	Informacinė visuomenė	240.086.875	444.841.288	74846932
10	Telefono infrastruktūra (<i>įskaitant plačiajuosčius tinklus</i>)	43.215.638	90.641.802	0
11	Informacijos ir ryšio technologijos (<i>prieiga, saugumas, sąveika, rizikos prevencija, moksliniai tyrimai, inovacijos, e. turinys ir t. t.</i>)	55.219.981	10.000.000	12213516
13	Paslaugos ir taikomosios programos piliečiams (<i>e. sveikata, e. vyriausybė, e. mokymasis, e. įtrauktis ir t. t.</i>)	100.836.487	153.268.047	62633416
14	Paslaugos ir taikomosios programos MVĮ (<i>e. komercija, švietimas ir mokymas, tinklai ir t. t.</i>)	40.814.769	114.951.769	0
Iš viso	Transportas	1.398.094.672	3.801.842.120	428974985
16	Geležinkeliai	22.942.119	187.656.926	21857784
17	Geležinkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	535.359.806	1.530.798.664	133411732
21	Greitkeliai (transeuropiniai transporto tinklai)	232.609.105	1.573.113.634	212825790
27	Įvairiarūšis transportas (transeuropiniai	63.616.796	12.814.778	0

	transporto tinklai)			
29	Oro uostai	48.066.024	41.061.301	12526683
30	Uostai	94.950.024	134.866.905	41338054
32	Vidaus vandenų keliai (transeuropiniai transporto tinklai)	5.808.874	194.593.973	7014942
Iš viso	Energija	366.725.135	540.555.644	73575090
34	Elektra	0	47.885.653	0
36	Dujos	0	47.885.653	0
39	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: vėjas	0	57.462.783	6800199
40	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: saulė	0	19.154.261	9
41	Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės	32.610.186	47.885.653	3400100
43	Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas	334.114.949	253.241.727	63374791
Iš viso	Darbuotojų ir bendrovių, įmonių ir verslininkų gebėjimo prisitaikyti didinimas	214.610.347	940.268.728	56315570
62	Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas	149.619.820	769.310.778	28560837
63	Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas	14.123.515	170.957.950	35754733
Iš viso	Užimtumo ir tvarumo galimybių gerinimas	138.857.251	742.242.275	112931883
65	Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas	3.279.339	200.875.431	0
66	Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	58.431.850	476.402.826	108841537
69	Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybėmis	17.365.588	64.964.021	4090346
Iš viso	Socialiai pažeidžiamų žmonių socialinės integracijos gerinimas	59.288.950	433.093.472	3195582
71	Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamus žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	59.288.950	433.093.472	3195582
Iš viso	Žmogiškojo kapitalo gerinimas	372.652.106	1.151.117.130	159653854
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	84.033.050	683.832.022	36872547
73	Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes	170.612.556	182.355.149	46589323

	galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą			
74	Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	118.006.500	284.929.959	76191984
Iš viso	Investicijos į socialinę infrastruktūrą	629.635.971		
75	Švietimo infrastruktūra	389.549.096		
76	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	240.086.875		
Iš viso	Institucinių gebėjimų stiprinimas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu	169.387.321		
81	Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos kryptių ir programų įgyvendinimo gebėjimus.	169.387.321		